

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

Finanční gramotnost středoškoláků

Bakalářská práce

Autor: **Ing. Ivana Studená**

Vedoucí práce: PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. at Ph.D.

2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ing. Ivana Studená

Specializace v pedagogice
Učitelství odborných předmětů

Název práce

Finanční gramotnost středoškoláků

Název anglicky

Financial literacy of high school students

Cíle práce

Cílem práce je popsat finanční gramotnost a zjistit, zda by bylo vhodné začlenit výuku finanční gramotnosti jako samostatný předmět v rámci středních škol. Dále představit významné projekty a organizace zabývající se osvětou nebo výukou finanční gramotnosti pro střední školy, s kterými by se dobře pracovalo při vyučování.

Metodika

1. Studium vybrané problematiky v dostupných informačních zdrojích a průběžné konzultace s vedoucí práce.
2. Vymezení terminologie a deskripce teoretických východisek.
3. Vymezení předmětu: Představení sedmi projektů a organizací zabývajících se osvětou nebo výukou finanční gramotnosti na středních školách. Výběr byl realizován na základě subjektivního hodnocení na základě zjištěných informací a recenzí na internetu a po konzultaci s vyučující matematických předmětů na střední odborné škole. Dále bylo realizováno dotazníkové šetření prostřednictvím Google formuláře. Elektronickou formou byl vytvořený dotazník rozšířen do 9 středních škol v rámci ČR s ohledem na současnou pandemickou situaci nebylo možné zvolit jiný postup. Otázky byly směřovány na zjištění základních informací z oblasti finanční gramotnosti v podobě nakládání s penězi a používání základních bankovních produktů (běžný účet, platební karta, spořicí účet), zda si žáci uvědomují co to vůbec pojem finanční gramotnost je, zda si dokáží vybavit, v kterém předmětu se s výukou finanční gramotnosti setkali a v neposlední řadě, zda by jim přišlo přínosné, kdyby se finanční gramotnost vyčlenila jako samostatný předmět, kde by se dozvěděli všechny potřebné informace pro jejich následný život jednotně a v souvislostech. Zda je myšlenka samostatného předmětu finanční gramotnosti reálná jsem následně diskutovala formou volného rozhovoru s připravenými otázkami s již výše zmíněnou vyučující předmětů s matematickým zaměřením na střední odborné škole, která má ve školství již jedenáctiletou praxi.
4. Vyvození závěru, soupis literatury, korekce formálních a stylistických náležitostí.

Harmonogram zpracování: Kompletní pracovní verzi práce odevzdat vedoucí práce do konce února 2021.
Finální verzi práce odevzdat na studijní oddělení do konce března 2021.

Doporučený rozsah práce

Dle pravidel pro psaní bakalářské práce.

Klíčová slova

finanční gramotnost, finanční vzdělávání, finanční produkty, finanční pojmy, standardy finanční gramotnosti, základní finanční pojmy, střední škola, kurikulární dokumenty

---

Doporučené zdroje informací

BRABEC, Jiří a kolektiv. Finanční gramotnost: srozumitelně a bez překážek. 3. vyd. Plzeň: ABC Finančního vzdělávání, 2011. 92 s. ISBN 978-80-905057-0-4.

FRYČ, Jindřich, MATUŠKOVÁ, Zuzana, KATZOVÁ, Pavla, KOVÁŘ, Karel, BERAN, Jaromír, VALACHOVÁ, Iveta, SEIFERT, Lukáš, BĚŤÁKOVÁ, Martina, HRDLIČKA, Ferdinand a kolektiv autorů Hlavních směrů vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+. 1 vyd. Praha: MŠMT, 2020. 120 s. Brožovaná publikace. ISBN 978-80-87601-46-4.

MEJSTŘÍK, Michal, PEČENÁ, Magda a TEPLÝ, Petr. Bankovníctví v teorii a praxi. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2014. 855 s. ISBN 978-80-246-2870-7.

NACHER, Patrik. Konec finančních negramotů v Čechách aneb Staré pravdy nerezaví: příslovími, přirovnáními, pořekadly, rčeními, lidovými moudry a citáty k větší finanční gramotnosti a sebevědomí aneb co nám teta Kateřina neřekla. 1. vyd. Praha: Plot, 2015. 264 s. ISBN 978-80-7428-268-3.

PECINA, Pavel. Fenomén odborného technického vzdělávání na středních školách. svazek 1. Brno: Masarykova univerzita, 2017. 233 s. ISBN 978-80-210-8678-4.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – IVP

Vedoucí práce

PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Elektronicky schváleno dne 19. 2. 2021

PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 2. 2021

Ing. Karel Němejč, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 21. 03. 2021

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Finanční gramotnost středoškoláků

vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila, a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze dne .....

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou upřímně poděkovala paní PhDr. Lucii Smékalové, Ph.D. at Ph.D., vedoucí mé bakalářské práce za cenné rady, odborné vedení a pomoc při zpracovávání.

Velké poděkování pak patří také mé rodině a partnerovi za jejich nezměrnou podporu a nekonečnou trpělivost po dobu celého mého studia i při tvorbě této práce.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem Finanční gramotnost středoškoláků se zabývala otázkou, zda je ze strany žáků a potažmo vyučujících kladně nahlíženo na myšlenku vytvoření samostatného předmětu s tématy z oblasti finanční gramotnosti. Doslovným cílem této práce bylo popsat finanční gramotnost a zjistit, zda by bylo vhodné začlenit její výuku jako samostatný předmět alespoň v rámci jednotlivých středních škol. Dále měla za cíl představit subjektivně vybrané významné projekty a organizace zabývající se osvětou nebo výukou finanční gramotnosti pro střední školy, s kterými by se dobře pracovalo při vyučování. V teoretické části byl vytvořen základní vhled do zkoumané problematiky finančního vzdělávání v českém školství se zaměřením na střední školy. Nechybí definice základních pojmů i finanční gramotnosti jako takové, představení standardů finanční gramotnosti a finančního vzdělávání prostřednictvím příslušných závazných dokumentů v nejaktuálnější podobě k roku 2021. Praktickou část práce tvoří představení subjektivně vybraných projektů a organizací zabývajících se vzděláváním v oblasti finanční gramotnosti. Dále průzkumné šetření prostřednictvím metody dotazníku zaměřeného na žáky středních škol od 1. do 4. ročníku a metody volného rozhovoru za pomoci předem připravených otázek s vybranou vyučující matematicky zaměřených předmětů na střední odborné škole. U obou druhů průzkumného šetření byl proveden popis, analýza a interpretace dat. Vše bylo zakončeno závěrečným vyhodnocením a doporučením.

Klíčová slova

finanční gramotnost, finanční vzdělávání, finanční produkty, finanční pojmy, standardy finanční gramotnosti, základní finanční pojmy, střední škola, kurikulární dokumenty

Abstract

The bachelor's thesis entitled Financial Literacy of Secondary School Students dealt with the question of whether the idea of creating a separate subject with topics in the field of financial literacy is positively viewed by students and teachers. The literal aim of this work was to describe financial literacy and to find out whether it would be appropriate to include its teaching as a separate subject at least within individual secondary schools. Furthermore, it aimed to present subjectively selected important projects and organizations dealing with the education or teaching of financial literacy for secondary schools, which would work well in teaching. In the theoretical part, a basic insight was created into the researched issues of financial education in Czech education with a focus on secondary schools. There is a definition of basic concepts and financial literacy as such, the introduction of financial literacy standards and financial education through the relevant binding documents in the most current form by 2021. The practical part of the work consists of the presentation of subjectively selected projects and organizations dealing with education in financial literacy. Furthermore, an exploratory survey using the method of a questionnaire focused on high school students from the 1st to the 4th grade and the method of free interview with the help of pre-prepared questions with a selected teacher of mathematically oriented subjects at a secondary vocational school. For both types of survey, data description, analysis and interpretation were performed. It all ended with a final evaluation and recommendations.

Keywords

financial literacy, financial education, financial products, financial concepts, financial literacy standards, basic financial concepts, high school, curricular documents

OBSAH

ÚVOD	11
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	12
1 Cíl a metodika	12
2 Střední vzdělání v ČR	13
2.1 Délka středního vzdělání	13
3 Finanční gramotnost	17
3.1 Pracovní skupina pro finanční vzdělávání (PSFV)	17
3.2 Definice a jednotlivé složky finanční gramotnosti	18
4 Finanční vzdělávání	22
4.1 Kurikulární dokumenty	26
4.1.1 Národní program rozvoje vzdělávání v ČR (Bílá kniha)	26
4.1.2 Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+	27
4.1.3 Rámcový vzdělávací program (RVP)	27
4.1.4 Školní vzdělávací program (ŠVP)	29
4.2 Standardy finanční gramotnosti pro SŠ	30
4.2.1 Oblasti standardů finanční gramotnosti pro střední vzdělávání	32
5 Základní pojmy a produkty na finančních trzích	36
5.1 Základní pojmy na finančních trzích	37
PRAKTICKÁ ČÁST	45
6 Projekty a organizace pro výuku FG	45
7 Design průzkumného šetření	50
7.1 Cíl a záměr průzkumného šetření	52
7.2 Metody sběru dat	53
7.2.1 Dotazník	53
7.2.2 Pilotáž dotazníku	57

7.3	Výběr a charakteristika respondentů	58
7.4	Popis, analýza a interpretace dat	63
7.5	Shrnutí průzkumného šetření	81
8	Rozhovor s vyučující matematicky zaměřených předmětů na SOŠ	83
8.1	Definice metody rozhovoru (interview).....	83
8.1.1	Vymezení problému.....	84
8.1.2	Vzorek respondentů	84
8.1.3	Typ rozhovoru a jeho plán	84
8.1.4	Formulace otázek a předvýzkum	85
8.1.5	Průběh rozhovoru.....	86
8.2	Shrnutí rozhovoru.....	91
ZÁVĚR		92
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		94
SEZNAM OBRÁZKŮ		98
SEZNAM TABULEK		98
SEZNAM GRAFŮ		98
SEZNAM ZKRATEK		99
SEZNAM PŘÍLOH.....		101

ÚVOD

Zvolené téma finanční gramotnost mě provází od mé první bakalářské práce přes diplomovou práci až k současné v pořadí druhé bakalářské práci. Pokaždé jsem měla možnost dané téma zpracovávat z trochu jiného úhlu pohledu. Nejprve jsem se s tímto pojmem setkala prostřednictvím insolvenčního řízení v letech 2013 až 2014. Následoval pohled ze strany zadluženosti obyvatel ČR v průběhu let 2018 až 2019. Nyní jsem měla možnost zkoumat tento pojem ve vztahu ke školství. Konkrétně pak ve vztahu ke středoškolskému vzdělávání. Kdy existují určité parametry nastavené prostřednictvím jistých standardů finanční gramotnosti pro střední školy. Důležité jsou pro oblast vzdělávání finanční gramotnosti i tzv. kurikulární dokumenty. Kdy tím nejdůležitějším, ze kterého pak všechny ostatní vycházejí byl do nedávné doby dokument s názvem Národní program vzdělávání v ČR, který v současné době nahradil dokument s názvem Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Uvedený dokument pomyslně stojí nad všemi ostatními kurikulárními dokumenty a ty z něho vycházejí. Ostatními kurikulárními dokumenty jsou myšleny Rámcové vzdělávací programy a Školní vzdělávací programy, které se dále řídí principy tzv. kurikulární politiky. Uvedené principy jsou formulovány v dokumentu s názvem Národní program vzdělávání v ČR. Zajímavým a potěšujícím zjištěním pak bylo, že se naše Česká republika řadí mezi první země, které zavedli povinnou výuku finanční gramotnosti do škol. Od roku 2005, kdy se danou problematikou poprvé začala zabývat vláda ČR se následně za cca 4 roky dostala povinně výuka finanční gramotnosti nejprve na střední školy a následně pak od roku 2013 i na školy základní. Z uvedeného vyplývá, že po administrativní stránce je výuka finanční gramotnosti pečlivě zpracována a vyvstává tedy poslední otázka, kterou je potřeba se zabývat, a to, zda by bylo vhodné, přínosné a žádoucí, aby se vzdělávání v oblasti témat finanční gramotnosti postupem času vyčlenilo do samostatného předmětu a přestalo tvořit pouze jakousi výplňovou část jiných předmětů v rámci středoškolského vzdělávání. Na základě této otázky byla vypracována uvedená bakalářská práce a provedeno průzkumné šetření prostřednictvím metody dotazníku mezi žáky vybraných středních škol a prostřednictvím metody volného rozhovoru za pomoci předem připravených otázek, byla s daným tématem konfrontována také vybraná vyučující matematicky zaměřených předmětů na střední odborné škole.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Cíl a metodika

Cílem práce bylo popsat finanční gramotnost a zjistit, zda by bylo vhodné začlenit výuku finanční gramotnosti jako samostatný předmět v rámci středních škol. Dále si práce kladla za cíl představit významné projekty a organizace zabývající se osvětou nebo výukou finanční gramotnosti pro střední školy, s kterými by se dobře pracovalo při vyučování.

Proběhlo studium vybrané problematiky v dostupných informačních zdrojích, doplněné o průběžné konzultace s vedoucí bakalářské práce. Následovalo vymezení terminologie a deskripce teoretických východisek.

Bylo provedeno vymezení předmětu prostřednictvím představení sedmi projektů a organizací zabývajících se osvětou nebo výukou finanční gramotnosti na středních školách. Výběr byl realizován na základě subjektivního hodnocení na základě zjištěných informací a recenzí na internetu a po konzultaci s vyučující matematicky zaměřených předmětů na střední odborné škole. Dále bylo realizováno dotazníkové šetření prostřednictvím Google formuláře. Elektronickou formou byl vytvořený dotazník rozšířen do 9 středních škol v rámci ČR. S ohledem na současnou pandemickou situaci nebylo možné zvolit jiný postup. Otázky byly směřovány na zjištění základních informací z oblasti finanční gramotnosti v podobě nakládání s penězi a používání základních bankovních produktů (běžný účet, platební karta, spořicí účet), zda si žáci uvědomují co to vůbec pojem finanční gramotnost je, zda si dokáží vybavit, v kterém předmětu se s výukou finanční gramotnosti setkali, a v neposlední řadě, zda by jim přišlo přínosné, kdyby se finanční gramotnost vyčlenila jako samostatný předmět, kde by se dozvíдали všechny potřebné informace pro jejich následný život, jednotně a v souvislostech. Zda je myšlenka samostatného předmětu finanční gramotnosti reálná bylo následně diskutováno formou volného rozhovoru za pomoci předem připravených otázek, s již výše zmíněnou vyučující matematicky zaměřených předmětů na střední odborné škole, která má ve školství již jedenáctiletou praxi. Vše bylo zakončeno závěrečným vyhodnocením, soupisem literatury a v neposlední řadě korekcemi formálních a stylistických náležitostí.

2 Střední vzdělání v ČR

Střední vzdělání navazuje na základní vzdělání a dále rozšiřuje vědomosti, dovednosti a kompetence žáků. Přípravuje žáky na případné pokračující studium na vyšších odborných nebo vysokých školách. Mimo akademickou dráhu je mohou připravovat i na kvalifikovaný výkon povolání a pracovních činností prostřednictvím vědomostí, dovedností a kompetencí, které jim umožňují kvalifikované uplatnění na trhu práce. V neposlední řadě rozvíjí v žácích všeobecné vědomosti, dovednosti a klíčové kompetence pro jejich soukromý a občanský život. Všechny uvedené druhy příprav jsou nabízeny žákům do 18/19 let, tak i dospělým.

Charakter středního vzdělávání je buď obecný nebo odborný a zakončuje se maturitní zkouškou, výučním listem nebo závěrečnou zkouškou. Školy, které tento typ vzdělání nabízejí, jsou gymnázia, střední odborné školy, lycea, střední odborná učiliště a konzervatoře.

Jednotlivé střední odborné školy (dále jen SOŠ) se řídí rámcovými vzdělávacími programy (dále jen RVP), které vymezují cíle, obsah a podmínky v 279 oborech vzdělávání. SOŠ na jejich základě vytvářejí své vlastní školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP), které více zohledňují záměry a specifické podmínky školy.

V ČR máme tyto tři stupně středního vzdělání, a to:

- střední vzdělání,
- střední vzdělání s výučním listem,
- střední vzdělání s maturitní zkouškou (Střední vzdělávání, NÚV, 2020).

2.1 Délka středního vzdělání

Pro úspěšné ukončení středního vzdělání je nutné splnit několik podmínek a doby trvání studia s ohledem na to, o jaký druh školy poskytující střední vzdělání se jedná.

Střední vzdělání bez získání výučního listu nebo maturitního certifikátu může žák získat již po úspěšném ukončení vzdělávacího programu v délce 1 nebo 2 let denní formy vzdělávání.

Týká se to těchto dvou kategorií oborů, a to:

- oborů kategorie J (střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu), což jsou dvouleté obory určené pro žáky bez studijních ambicí a ukončují se závěrečnou zkouškou. Výstupem je tedy závěrečné vysvědčení.
- oborů kategorie C (vzdělání v praktických školách), což jsou jednoleté a dvouleté obory určené pro žáky s těžšími a kombinovanými formami zdravotního postižení a ukončují se závěrečnou zkouškou. Výstupem je tedy závěrečné vysvědčení (Střední vzdělávání, NÚV, 2020).

Střední vzdělání s výučním listem může žák získat po úspěšném ukončení vzdělávacího programu v délce 2 nebo 3 let denní formy vzdělávání nebo vzdělávacího programu zkráceného studia.

Z toho vyplývá, že žák může dosáhnout vyučení v oborech dvou kategorií a s různou délkou studia:

- oborů kategorie H (střední odborné vzdělání s výučním listem), což jsou klasické učební obory s tříletou přípravou a po získání výučního listu lze pokračovat navazujícím nástavbovým studiem a získat i maturitu.
- oborů kategorie E (nižší střední odborné vzdělání), což je dvouleté nebo tříleté studium zakončené získáním výučního listu. Tyto obory kladou nižší nároky na oblast všeobecného i obecně odborného vzdělání. Jsou určeny pro žáky se speciálními potřebami, kteří se zde připravují na výkon jednoduchých činností v rámci služeb a dělnických povolání (Střední vzdělávání, NÚV, 2020).

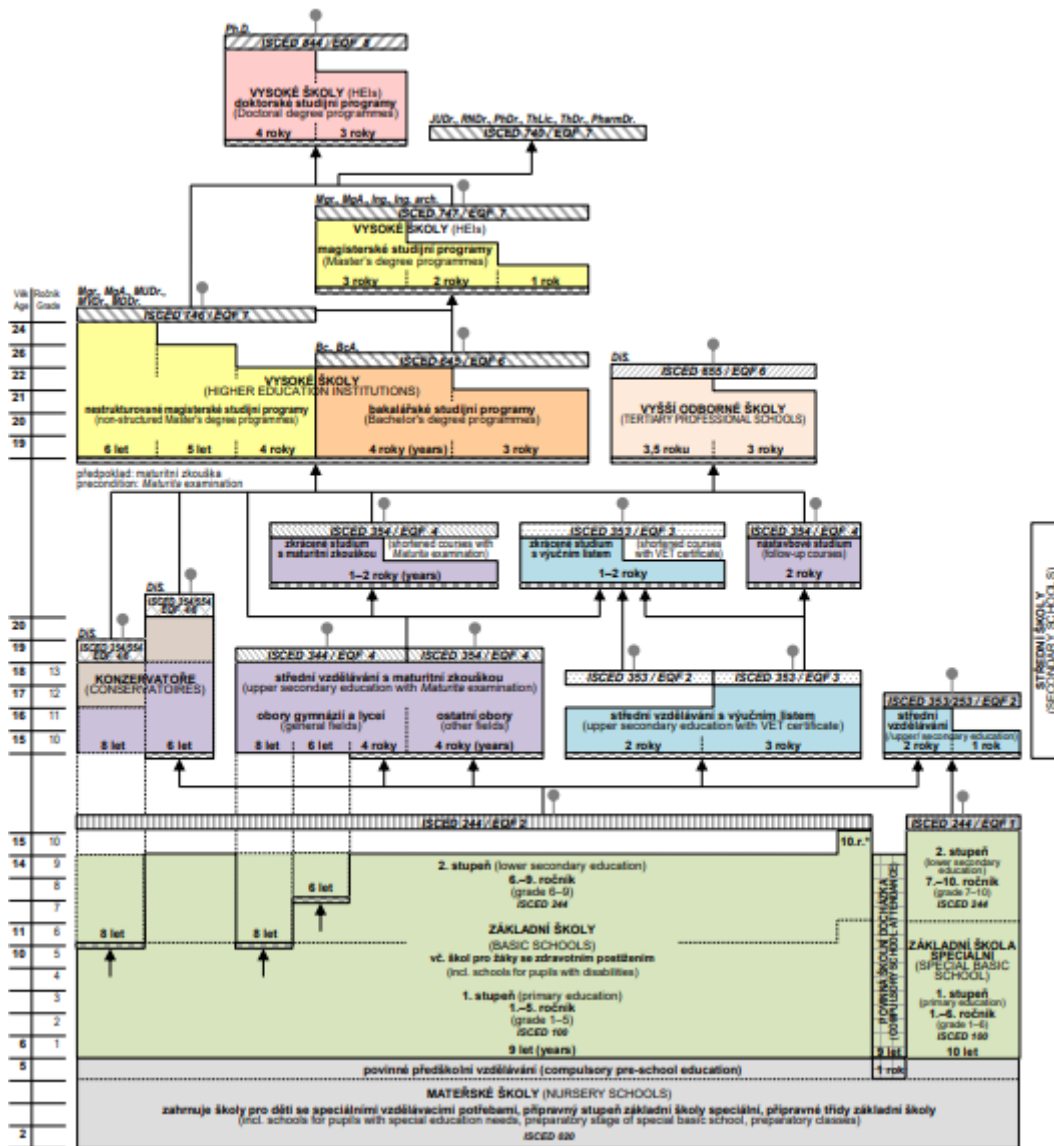
Střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou získá žák, po úspěšném ukončení některého z následujících vzdělávacích programů, které se navzájem opět mohou lišit délkou potřebnou pro jejich vystudování.

Jsou to šestiletá nebo osmiletá gymnázia, vzdělávací programy v délce 4 let denní formy vzdělávání, vzdělávací programy nástavbového studia v délce 2 let denní formy vzdělávání nebo vzdělávací programy zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou. Maturitní vzdělání lze získat v oborech z více kategorií, a to:

- v oborech kategorie M (úplné střední odborné vzdělání s maturitou), což je čtyřleté studium profesního charakteru, kdy po zakončení maturitní zkouškou lze pokračovat ve vzdělávání na vyšší odborné nebo vysoké škole.
- v oborech kategorie L (úplné střední odborné vzdělání s odborným výcvikem a maturitou), což je čtyřleté studium, které připravuje žáky pro náročná dělnická povolání a nižší řídicí funkce. Jeho významnou součástí je hlavně odborný výcvik. Po zakončení maturitní zkouškou lze pokračovat ve vzdělávání na vyšší odborné nebo vysoké škole.
- v oborech kategorie K (úplné střední všeobecné vzdělání), což je všeobecné studium čtyřletých středních škol nebo víceleté studium na gymnáziích, které své žáky především připravuje pro následné vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělávání.
- v oborech kategorie P (vyšší odborné vzdělání na konzervatoři), což je šestileté studium v umělecky zaměřených oborech, kam žáci mohou přejít po ukončení 7. ročníku základní školy a osmileté studium oboru Tanec, kam mohou žáci přejít po ukončení 5. ročníku základní školy. Takové studium je podmíněno významným talentem žáka a úspěšní absolventi obdrží vysvědčení spolu s diplomem o absolutoriu konzervatoře a mají právo používat akademický titul diplomovaný specialista (DiS.). Žáci zde mohou vzdělání zakončit i maturitní zkouškou, a to po 4. ročníku, anebo po 8. ročníku v případě oboru Tanec (Střední vzdělávání, NÚV, 2020).

Pro názornost je přiloženo schéma vzdělávacího systému ČR.

Obrázek 1: Schéma vzdělávacího systému ČR ve školním/akademickém roce 2020/2021

- Legenda (Explanatory notes):**
- státní doktorská zkouška (doctoral state examination)
  - státní závěrečná zkouška (final state examination), státní rigorózní zkouška (advanced study examination)**
  - absolutorium (graduate examination)
  - maturitní zkouška (Matura examination)
  - absolutorium a/nebo maturitní zkouška (graduate examination and/or Matura examination)***
  - závěrečná zkouška v oborech středního vzdělání s výučním listem (VET final examination in the fields of upper secondary education with VET certificate)
  - závěrečná zkouška (VET final examination)
  - základní vzdělání (basic education)
  - základy vzdělání (basics of education)
  - povinná školní docházka (compulsory school attendance)
  - povinné předškolní vzdělávání (compulsory pre-school education)
  - přijímací řízení (admission procedure)
  - možnost další vzdělávací dráhy (possible progression routes)
  - pracovní trh (labour market)

* Základní vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením ve třídách nebo školách s upraveným vzdělávacím programem může trvat 10 ročníků. (Basic education for pupils with disabilities in classes and schools with modified educational programme can last 10 years.)

** Existují dva typy státní rigorózní zkoušky: a) zkouška v medicínských oborech, b) zkouška, kterou lze skočit bez dalšího studia po získání titulu magistra (Mgr.). (Two types of the advanced study examination exist: a) examination in medical fields, b) advanced study examination (without further study) after being awarded the Master's degree (magistr - Mgr.))

*** Žáci konzervatoří mohou vykonat maturitní zkoušku nejdříve po čtvrtém ročníku, v osmičlenném oboru tanec po osmém ročníku. (Pupils of conservatories can sit for a Matura examination, but no sooner than after grade 4, in the eight-year field of dance after grade 8.)

Kódy ISCED odpovídají zařazení vzdělávacích programů, kódy EDF dosažené kvalifikaci. (ISCED codes relate to educational programmes, EQF codes to qualification attainment.)

Zdroj: Vzdělávací soustava, MŠMT, 2021

3 Finanční gramotnost

Než si definujeme samotný pojem finanční gramotnost a podíváme se na to, z čeho všeho se tato oblast skládá, povíme si základní informace o tom, co je to Pracovní skupina pro finanční vzdělávání, jak vznikla, kdo v ní působí a jaké jsou role a činnosti této skupiny.

3.1 Pracovní skupina pro finanční vzdělávání (PSFV)

Pracovní skupina pro finanční vzdělávání (dále jen PSFV) vznikla dne 7. prosince 2005 na základě usnesení č. 1594/2005 O zlepšení podmínek v bankovním sektoru, jako „Expertní skupina pro finanční sektor“ a oficiálně zahájila svou činnost v červnu 2006. Původně tedy šlo o platformu zabezpečující dialog pro stát, spotřebitele a trh o koncepčních otázkách týkajících se postavení spotřebitele při poskytování finančních služeb. Expertní skupina se rozdělila do tří pracovních skupin pro:

- „oblast legislativy v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu a mimosoudním řešení sporů mezi klienty a finančními institucemi,
- oblast vytvoření společného kodexu chování mezi klienty a finančními institucemi
- oblast finančního vzdělávání, jejímž tehdejším cílem bylo diskutovat otázky finanční gramotnosti a finančního vzdělávání s cílem navrhnout opatření ke zvýšení úrovně finanční gramotnosti a zkvalitnění procesu finančního vzdělávání. Pracovní skupina se dále věnovala otázkám rozsahu a dostupnosti informací o finančních produktech (tzv. informačních standardů) a standardů finanční gramotnosti“ (Vznik PSFV, MFČR, 2020).

Po ukončení práce tzv. Expertní skupiny pokračuje v další činnosti nám aktuálně známá Pracovní skupina pro finanční vzdělávání (PSFV), a to v režimu odborné platformy umožňující všem relevantním osobám diskuzi, výměnu informací, zkušeností a také prvotní koordinaci aktivit v oblasti finančního vzdělávání. V zájmu zjednodušení operativní koordinace byl zřízen Výkonný výbor PSFV. Mezi členy uvedeného výboru řadíme jednotlivá ministerstva, a to: financí, školství, mládeže a tělovýchovy, práce a sociálních věcí, vnitra a ministerstvo spravedlnosti. Uvedená ministerstva pak spolu s jejich podřízenými orgány, Českou národní bankou,

Kanceláři finančního arbitra, zástupci škol a dalších vzdělávacích institucí, profesními a spotřebitelskými sdruženími a neziskovými organizacemi tvoří celou členskou základnu veřejné správy. Dále jsou zde členové z řad médií a dalších subjektů, které hledají vhodnou příležitost pro podporu finančně vzdělávacích projektů, např. zaměstnavatelé a odborové organizace (Členové a jejich role, MFČR, 2020).

Role PSFV je definována následovně, „je platformou, jež pomáhá plnění cílů Národní strategie finančního vzdělávání 2.0, umožňuje setkávání relevantních subjektů, výměnu informací a zkušeností“ (Role PSFV a její činnost, MFČR, 2020). PSFV v rámci své činnosti schvaluje členský řád (kterým se následně sama musí řídit) a projednává strategické, metodické a jiné dokumenty. Další činnosti jsou rozděleny mezi členy PSFV, výbor PSFV a Sekretariát PSFV (Role PSFV a její činnost, MFČR, 2020)

3.2 Definice a jednotlivé složky finanční gramotnosti

Definice termínu aktualizovaná PSFV v roce 2017 zní „Finanční gramotnost je souborem znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování“ (Strategické dokumenty, MFČR, 2020). Dle Národní strategie finančního vzdělávání 2.0 chválené usnesením vlády č. 30/2020 dne 13. ledna 2020 je finanční gramotnost definována shodně s aktualizovaným zněním dle PSFV z roku 2017 a doplněna dovětkem, že „ke zvyšování finanční gramotnosti přispívá finanční vzdělávání a praktické zkušenosti, např. se sjednáváním finančních produktů“ (Národní strategie finančního vzdělávání 2.0, MFČR, 2020).

Pro srovnání si zde uvedeme i původní definici finanční gramotnosti z roku 2010, jak je uvedena v Národní strategii finančního vzdělávání schváleného usnesením vlády č. 338/2010 v květnu 2010. „Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních

aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace“ (Národní strategie finančního vzdělávání 2010, MFČR, 2020).

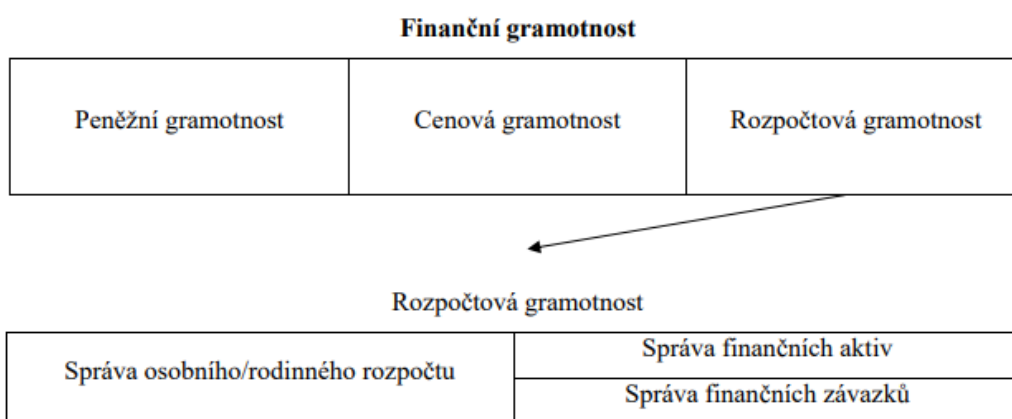
Je zjevné, že původní verze textu byla velmi dlouhá a měla snahu být všeobjímající. Nová podoba definice je kratší i výstižnější a bude se snáze pamatovat. Slovní spojení „soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů“ použité v úvodní části definice, je často využíváno při vzdělávání se v oblasti didaktiky.

Mimo uvedenou odbornou definici finanční gramotnosti lze tento termín přiblížit i pomocí jiných méně odborných odvozenin autorů zabývajících se tímto tématem.

Pro tuto práci byla vybrána například definice finanční gramotnosti od Ing. Patrika Nachera: „Sousloví finanční gramotnost je dnes tak často používané, že je už pomalu zprofanované stejně jako nekonečný a často jalový boj s korupcí. Kdo se nezaštítí projektem na zvyšování finanční gramotnosti jakoby v oblasti osvěty a vzdělávání neexistoval. A co znamená sousloví finanční gramotnost v mém pojetí? Používat zdravý selský rozum, intuici, být zdravě sebevědomý a zvědavý, přirozeně nedůvěřivý a uvažovat veskrze logicky“ (Nacher, 2015, s. 12).

Finanční gramotnost, kterou lze zjednodušeně brát jako správu osobních/ rodinných financí, obsahuje následující tři základní složky, a to peněžní, cenovou a rozpočtovou gramotnost (Národní strategie finančního vzdělávání 2010, MFČR, 2020).

Obrázek 2: Složky finanční gramotnosti

Zdroj: Národní strategie finančního vzdělávání 2010, MFČR, 2020, s. 13

Na obrázku jsou graficky znázorněny jednotlivé složky finanční gramotnosti. Nyní si každou z nich přiblížíme podrobněji.

Peněžní gramotnost

Zjednodušeně řečeno bychom měli vědět, jak se starat o své peníze.

Jinak tato gramotnost představuje kompetence nezbytné pro správu hotovostních¹ a bezhotovostních² peněz a transakcí s nimi. Dále pak i správu nástrojů k tomu určených, jako např. běžný účet, platební transakce apod. (Národní strategie finančního vzdělávání 2010, MFČR, 2020, s. 12).

Cenová gramotnost

Zjednodušeně řečeno bychom měli vědět, jaká je cena peněz v čase.

Jinak tato gramotnost představuje kompetence nezbytné pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci. Důležité je porozumět principu „ceny peněz“ v čase, rozdílu mezi nominální a reálnou úrokovou sazbou a porozumění cenám finančních nástrojů a služeb v praktické podobě poplatků a úrokových sazeb³ (Národní strategie finančního vzdělávání 2010, MFČR, 2020, s. 12)

Rozpočtová gramotnost

Zjednodušeně řečeno bychom se měli umět starat o svůj rozpočet.

Jinak tato gramotnost představuje kompetence nezbytné pro správu osobního/rodinného rozpočtu. Jde o obecnou složku, která zahrnuje např. schopnost vést rozpočet, stanovovat finanční cíle a rozhodovat o alokaci finančních zdrojů. Dále pak zahrnuje i schopnost zvládat různé životní situace z finančního hlediska. Máme zde i dvě složky specializované, kterými jsou správa finančních aktiv např. vkladů, investic a pojištění a správu finančních závazků např. úvěrů nebo leasingu. Pro oboje je podstatná orientace na trhu s různě komplikovanými finančními produkty a službami a také schopnost mezi sebou jednotlivé produkty či služby porovnávat a volit ty nejvhodnější s přihlédnutím ke konkrétní životní situaci (Národní strategie finančního vzdělávání 2010, MFČR, 2020, s. 12)

---

¹ Hotovostní peníze představují papírové bankovky a kovové mince.

² Bezhotovostní peníze představují tzv. kreditní (číselný) záznam na účtu v bance.

³ Jinak řečeno jde o makroekonomické aspekty, kterými jsou orientace v základních pojmech ekonomiky a jejich porozumění. Mezi tyto základní pojmy řadíme např. inflaci, hrubý domácí produkt, úrokovou míru, atd.

Mezi další gramotnosti, které spojujeme s finanční gramotností, dále řadíme:

- gramotnost numerickou – z pohledu využití matematického aparátu k řešení numerických úloh se vztahem k financím
- gramotnost informační – z pohledu schopnosti vyhledat, použít a vyhodnotit relevantní informace v kontextu
- a gramotnost právní – z pohledu orientace v právním systému, přehledu v právech a povinnostech a také možnostech, kam se obracet pro pomoc (Národní rámec finančního vzdělávání 2010, MFČR, 2020, s. 12).

4 Finanční vzdělávání

V dané kapitole se budeme primárně zabývat finančním vzděláváním pro střední (odborné) školy, které je srovnatelné s finančním vzděláváním dospělých osob a pouze okrajově zmíníme finanční vzdělávání na základních školách, které není hlavním předmětem našeho zájmu.

Abychom si lépe poskládali všechny do teď získané informace ze třetí kapitoly Finanční gramotnost, kde se již objevily informace o důležitých dokumentech nebo uskupeních, řešící finanční gramotnost a potažmo i vzdělávání, shrneme si zde nejprve všechna důležitá data, dokumenty a uskupení ještě jednou a přehledně.

Otázkou finančního vzdělávání v ČR se během roku 2005 začala nejprve zabývat vláda ČR a následovalo vytvoření Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání (PSFV, viz kapitola 3.1). Ta se věnovala přípravě dokumentu s názvem Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách a dokumentu Strategie finančního vzdělávání. Po provedených přípravách ze strany PSFV byl následně poslední zmíněný dokument Strategie finančního vzdělávání předám MF, které ho dotvořilo do podoby koncepčního materiálu a došlo k jeho vydání v roce 2007. Dokument jako celek vládou ČR schválen nebyl a nejednalo se tak o závaznou koncepci. Řešena byla hlavně problematika finančního vzdělávání obyvatel v ČR a cílem bylo vytvořit koncepci pro rozvoj finanční gramotnosti. Na dokument Strategie finančního vzdělávání z roku 2007 navazoval dokument Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách na jehož tvorbě se podílela následující ministerstva: financí, školství, mládeže a tělovýchovy a průmyslu a obchodu. Součástí tohoto dokumentu ve formě příloh byly i první Standardy finanční gramotnosti pro základní a střední školy (viz kapitola 4.2). V návaznosti na uvedené dokumenty pak MŠMT ve spolupráci s Českou národní bankou (dále jen ČNB) zahájili podporu pedagogických pracovníků prostřednictvím vydání některých metodických publikací.⁴

---

⁴ V roce 2008 vydal Národní ústav odborného vzdělávání příručku pro učitele s názvem Finanční gramotnost – obsah a příklady z praxe škol a následně pak v roce 2009 vydal příručku s názvem Finanční gramotnost – úkoly a metodika. Obě příručky byly v té době rozeslány středním školám a dále pak zveřejněny na webových stránkách Metodického portálu www.rvp.cz. Následovala publikace pod záštitou ČNB s názvem Ekonomická a finanční gramotnost pro ZŠ a víceletá gymnázia neboli manuál pro učitele, zpracovaný na základě schváleného RVP základního vzdělávání a Standardů finanční gramotnosti a poskytnut zdarma základním školám a víceletým gymnáziím.

ČR se zařadila mezi první země, které zavedly do škol povinnou výuku finanční gramotnosti. Na středních školách k tomu došlo již od roku 2009 a na základních školách pak od roku 2013. V roce 2008 byla založena Mezinárodní síť vzdělávání (International Network on Financial Education, INFE) při organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). ČR patří mezi zakládající členy a je zde zastoupena MF. Činnost INFE je specifická v tom, že se jí neúčastní pouze členské země OECD, ale místo toho sdružuje celkem 120 zemí celého světa. Vracíme se k dokumentu Strategie finančního vzdělávání, ten byl v roce 2010 nahrazen aktualizovaným dokumentem s názvem Národní strategie finančního vzdělávání (NSFV). Následovalo jeho schválení vládou ČR v květnu 2010, čímž se tento dokument stal závaznou koncepcí pro státní správu. Cílem bylo vytvořit systém zajišťující zvyšování úrovně finanční gramotnosti obyvatel ČR. NSFV ve svých sedmi kapitolách definuje význam finančního vzdělávání, priority a strukturu finančního vzdělávání, roli klíčových subjektů a koordinaci aktivit spolu s akčním plánem. Zatím poslední revizí prošel dokument v listopadu 2019 a nyní nese název Národní strategie vzdělávání 2.0. Vládou ČR byl schválen v lednu 2020 a plynule navazuje na Národní strategii vzdělávání z roku 2010 a vytyčuje základní směr, kterým by se mělo finanční vzdělávání v ČR ubírat v následujících letech. Cílem dokumentu je vytvořit podmínky pro dlouhodobé zvyšování finanční gramotnosti obyvatel ČR. Za hlavní změnu, kterou NSFV 2.0 přináší, se uvádí rozšíření záběru finančního vzdělávání o vybrané skupiny dospělé populace. Těmi jsou sociálně ohrožené skupiny jako senioři, lidé čerpající pomoc v hmotné nouzi nebo nezaměstnaní. Na druhou stranu jsou to také lidé, kteří sociálně ohroženým skupinám pomáhají, a to sociální pracovníci, zaměstnanci úřadů práce, policisté apod. Mimo to bude nadále probíhat již zavedené finanční vzdělávání na základních a středních školách. Samotná revize má pak svůj podklad také v datech plynoucích z Měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace z let 2010, 2015 a 2020, z mezinárodního šetření finanční gramotnosti 15letých žáků PISA a z šetření České školní inspekce. Nesmíme zapomenout ani na základní důležité dokumenty formující naše vzdělávání na všech jeho úrovních. A těmi jsou Národní program rozvoje vzdělávání v ČR (Bílá kniha), Rámcové vzdělávací programy a Školní vzdělávací programy, které tvoří tzv. systém kurikulárních dokumentů. Více o těchto třech programech viz následující podkapitola 4.1.

Než k uvedené podkapitole přejdeme, definujeme si ještě, co vlastně znamená samotný pojem finanční vzdělávání. Podle NSFV 2.0 finanční vzdělávání představuje „proces směřující ke zvyšování úrovně finanční gramotnosti a jeho cílem je posílení osobní odpovědnosti jedince za hospodaření se svými financemi, resp. změna chování směřující k odpovědnějšímu rozhodování v oblasti financí, a tím k zajištění finanční prosperity daného jedince i jeho rodiny“ (Národní strategie finančního vzdělávání 2.0, MFČR, 2020, s. 5).

Finanční vzdělávání je hlavním prvkem ochrany spotřebitele na finančním trhu. Následným výstupem finančního vzdělávání by měl být občan, který je dostatečně vzdělán a informován v oblasti finančního trhu, jeho nástrojů a produktů. Občan by měl být schopen získávat srozumitelné a dostatečné množství informací z ověřených zdrojů. Finančně vzdělaný občan je považován za plnohodnotného účastníka trhu, který je schopen přijímat rozhodnutí v oblasti finančních produktů a služeb. Takový občan je schopen mít aktivní roli na trhu a chápe vlastní zodpovědnost za svá rozhodnutí v oblasti zajišťování rodiny i případného finančního zajištění na stáří.

Na základě NSFV 2010 a NSFV 2.0 byly vymezeny priority, principy a dvou pilířová struktura finančního vzdělávání.

Máme tyto tři prioritní oblasti pro budoucnost, kam patří:

- oblast aktivní a odpovědné účasti na finančním trhu: aktivní role na trhu, která je možná na základě úplných, správných, transparentních a srovnatelných informací, s nimiž umí finančně vzdělaný občan pracovat a na jejich základě se pak rozhoduje v rámci jednotlivých finančních produktů,
- oblast prevence proti předlužení: z velmi vysokého počtu exekucí domácností je patrné, že lidé v ČR mají s půjčkami a následnou zadlužeností problémy a snadno upadají do tzv. dluhové spirály. Dlužníci nesplácené úvěry často řeší dalším úvěrem, mnohdy od lichvářských společností za vysoké úroky, a proto se při půjčování peněz klade důraz na schopnost občanů zodpovědně posuzovat své možnosti,
- a oblast zajištění na stáří: vlivem aktuálního trendu stárnutí populace je nutné této oblasti věnovat velkou pozornost, protože státní zabezpečení nebude důchodcům poskytovat takové zabezpečení jako tomu bylo v předchozích

letech a občané sami budou muset proaktivně vyhledávat ostatní formy zabezpečení na stáří, např. účastí v dobrovolném systému penzijního připojištění, znovu narážíme na nutnost finanční vzdělanosti, abychom byli schopni se na finančním trhu orientovat a správně si vybrat vhodné produkty (Národní strategie finančního vzdělávání 2010, MFČR, 2020, s. 14-15).

Nejen pro důchodce je nutná adekvátní úroveň finanční gramotnosti, ke které napomáhají různé vzdělávací programy, zakládající se na principech finančního vzdělávání. Mezi ně řadíme princip obecnosti, odbornosti a zacílení, které byly stanoveny NSFV 2010 a následně změněny v NSFV 2.0 na principy objektivitu, nezávislosti, odbornosti a zacílení.

Zmíněný princip obecnosti charakterizoval jednotlivé projekty finančního vzdělávání, které mají rozvíjet úroveň finanční gramotnosti a poskytovat základní obecné informace o finančních produktech a službách. Do NSFV 2.0 převzat nebyl. Princip odbornosti se zaměřuje na samotné vzdělavatele, kteří šíří finanční vzdělání a říká, že by měli mít určitou dostatečnou odbornou přípravu z oblasti vzdělávání i financí, aby mohli předávat ucelené a srozumitelné informace vzdělávajícím se osobám. Tento princip je zahrnut i NSFV 2.0. Posledním principem z NSFV 2010 je zacílení, který se zabývá tím, že konkrétní projekty nebo programy by měly jasně vymezit svou cílovou skupinu, pro kterou jsou určeny a vzhledem k tomu, pak využívat vhodné informační kanály tak, aby nedocházelo k chybné interpretaci. Následující principy objektivitu a nezávislosti nalezneme pouze v dokumentu NSFV 2.0. Kdy princip objektivitu znamená, že jsou informace sdělovány objektivně bez subjektivního hodnocení a princip nezávislosti znamená, že je finanční vzdělávání odděleno od marketingu, tzn. že nesmí docházet k propagaci určitých produktů, služeb nebo poskytovatele (NSFV 2010, MFČR, 2021, s. 15-16), (NSFV 2.0, MFČR, 2021, s. 5).

Nyní nám zbývá ještě vysvětlení výše uvedené dvou pilířové struktury finančního vzdělávání. To vzniklo jednoduše proto, že je potřeba jinak přistupovat ke vzdělávání dětí (žáků) a dospělých. Proto finanční vzdělávání zahrnuje tzv. vzdělávání počáteční a vzdělávání další (více viz kapitola 4.2).

4.1 Kurikulární dokumenty

Během studia kapitol 2 a 4 byly několikrát zmíněny pojmy rámcové vzdělávací programy (RVP), Školní vzdělávací programy (ŠVP). Proto je tato podkapitola věnována právě jim a spolu s nimi bude představen i dokument Národní program vzdělávání v ČR (Bílá kniha), který je v současné době již nahrazen dokumentem Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Souhrnně jsou všechny čtyři dokumenty označovány, jak už je v názvu kapitoly uvedeno kurikulární dokumenty.

Kurikulární dokumenty tvoří systém v souladu s principy tzv. kurikulární politiky. Tyto principy jsou formulovány v dokumentu Národní program vzdělávání v ČR a zakotveny v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon). Kurikulární dokumenty jsou tvořeny na dvou úrovních, kdy jednou z nich je úroveň státní a tou druhou je úroveň školní. Na úroveň státní řadíme dokument RVP a na školní úroveň pak ŠVP. Nad tím vším stojí již několikrát zmíněný Národní program vzdělávání v ČR, nyní nahrazen Strategií vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, který vymezuje počáteční vzdělávání jako celek. Všechny uvedené dokumenty jsou veřejně přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost (Metodický portál, NPI ČR, 2021).

V jednotlivých podkapitolách jsou všechny čtyři dokumenty popsány podrobněji a doplněny o aktuální informace platné k lednu roku 2021.

4.1.1 Národní program rozvoje vzdělávání v ČR (Bílá kniha)

Obecně lze tento kurikulární dokument charakterizovat tak, že stojí nad všemi ostatními a všechny ostatní z něj vycházejí. Záměrně teď bude použit minulý čas a v závěru dané podkapitoly bude vysvětleno proč. Dokument formoval vládní strategii v oblasti vzdělávání v podobě myšlenkových východisek, obecných záměrů a rozvojových programů směřovaných pro vývoj vzdělávací soustavy. Šlo o strategii, která měla reflektovat celospolečenské zájmy a dávat následně konkrétní podněty k práci škol. Měl to být dokument otevřený, aby mohl být v pravidelných intervalech kriticky zkoumán a v souladu se změnami ve společnosti revidován a obnovován. Tento dokument je záhy v roce 2020 nahrazen dokumentem vlády s názvem Strategie

vzdělávací politiky ČR do roku 2020, a tím tzv. Bílá kniha pozbyla své platnosti (Bílá kniha, MŠMT, 2021). Vzhledem k tomu, že se nyní píše rok 2021, tak je zde také potřeba uvést, že dokument Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 je již také zastaralý a byl nahrazen dokumentem s názvem Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ (Bílá kniha – Národní program rozvoje vzdělávání v ČR, MŠMT, 2021).

4.1.2 Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

Dokument byl schválen vládou ČR v říjnu 2020 a následně bylo zahájeno implementační období. Jsou zde stanoveny dva strategické cíle. Prvním z nich je „zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život“ a druhým pak „snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů“ (Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, MŠMT, 2021).

V průběhu stanovené dekády je v plánu zmodernizovat, vybavit a metodicky vést školy, zavádět digitální technologie a podporovat inovace. Měl by se tzv. provzdušnit objem učiva a realizovat nové metody přípravy a hodnocení žáků, což by mělo směřovat k tomu, aby získali znalosti, dovednosti a postoje využitelné v osobním, profesním i občanském životě. V rámci intervencí se bude věnovat pozornost přípravě nových a podpoře stávajících pedagogů, profesionalizaci ředitelů škol nebo třeba také snižování administrativní zátěže škol. Na všech těchto uvedených tématech se nakonec shodla společně odborná i široká veřejnost, která se podílela na přípravných fázích strategie (Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, MŠMT, 2021)

4.1.3 Rámcový vzdělávací program (RVP)

Podle autora Peciny je každý RVP tvořen pro daný obor, s vymezením jedinečných a odborných rámců pro obsah vzdělávání žáků. RVP vznikly na státní úrovni a jsou veřejně dostupné na stránkách Národního ústavu pro vzdělávání (Pecina, 2017, s. 64). Jednoduše můžeme říci, že RVP popisují obecná pravidla výuky. Podle NÚV představuje RVP „obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání. Do vzdělávání v ČR byly zavedeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném

vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů“ (Rámcové vzdělávací programy, NÚV, 2021).

RVP stanovuje konkrétní výukové cíle, povinný obsah a rozsah vzdělávání. Dále podmínky průběhu a ukončení vzdělávání pro konkrétní profil žáka a typ studia. Musí vždy odpovídat nejnovějším poznatkům o metodách a zásadách vzdělávání. RVP je závazný a jeho tvorbu spolu s oponenturou zajišťuje MŠMT prostřednictvím odborníků vědy a praxe, včetně pedagogiky a psychologie. Samotné vydání pak zajišťuje MŠMT po projednání s dalšími příslušnými ministerstvy. Jde o hlavní kurikulární dokument. Jak bylo uvedeno výše RVP se liší podle typu škol (Rámcové vzdělávací programy, NÚV, 2021).

Například RVP pro střední odborné vzdělávání se dále člení podle kategorií soustavy oborů vzdělání na obory: J, E, H, L0 a M, konzervatoře a nástavbové studium (platné od 1.9. 2020). Každé studium má přesně definované cíle a výsledky vzdělávání, klíčové kompetence, kompetence absolventa oboru, organizace vzdělávání a postupy, dále také přesný kurikulární rámec pro jednotlivé oblasti vzdělání (Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání, EDU.CZ, 2021).

Samotná finanční gramotnost je pak v RVP zahrnuta jako povinná součást základního i následujícího středního vzdělávání po aktualizaci dokumentu Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Pro střední vzdělávání byly standardy začleněny do RVP nejprve pro gymnázia v rámci vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Následně pak pro střední odborné vzdělávání v rámci vzdělávací oblasti Ekonomické vzdělávání a průřezového tématu Člověk a svět práce. U obou RVP tyto změny proběhly v roce 2007, kdy probíhala celková revize těchto dokumentů a podle těchto změn pak probíhá vyučování na školách od roku 2009. U RVP ZV došlo k tomu, že byly připraveny dříve, než došlo k vypracování Standardů finanční gramotnosti, proto mohla jejich implementace proběhnout až při následující revizi v roce 2012. Následně se pak od roku 2013 stala problematika finanční gramotnosti součástí vzdělávání na všech základních školách (Finanční gramotnost ve výzkumu a v českých vzdělávacích dokumentech, MUNI PED, 2021)

Pro zajímavost si zde uvedeme příklad toho, pod jakými oblastmi vzdělávání najdeme témata finanční gramotnosti v RVP SOV v rámci oborů L0 a M, kde vybereme

konkrétní obor vzdělávání v podobě Ekonomika a podnikání (63-41-M/01). Pro upřesnění jedná se o nejnovější podobu tohoto RVP k 1. září 2020.

Po důkladné studii uvedeného RVP bylo zjištěno, že témata finanční gramotnosti se objevují ve Společenskovědním vzdělávání, v Ekonomice a dále pak v Obchodní činnosti (Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 63-41-M/01 Ekonomika a podnikání, EDU.CZ, 2021).

4.1.4 Školní vzdělávací program (ŠVP)

Vysvětlíme si tento pojem prostřednictvím autora Peciny. „ŠVP si tvoří každá škola sama v souladu s RVP příslušného oboru. Program schvaluje ředitel školy a kontrolu plnění výstupů vykonává Česká školní inspekce. ŠVP umožňuje vytvořit podmínky pro změny a zlepšení práce školy, pro její profilaci, rozvoj tvořivosti učitelů i žáků a vytváření společné pracovní atmosféry“ (Pecina, 2017, s. 65). Pecina dále uvádí, že je nutné globální cíle stanovovat jednotně pro celou školu a musí být také závazné pro všechny vyučující. Mělo by se dbát na to, aby výuka byla co možná nejvíce atraktivní, aby se snažila navozovat aktivitu a spolupráci žáků, a aby vyžadovala vyhledávání/hledání informací a jejich následnou aplikaci. Pro samotné vyjadřování cílů v rámci ŠVP je dnes preferovaným pojmem kompetence. V ŠVP by měly být školou zohledňovány také potřeby příslušného regionu na příslušný obor vzdělávání. Významnou změnou oproti dřívějšímu systému ŠVP je mimo jiné to, že v rámci jejich tvorby učitelé tvoří učební osnovy pro příslušné obory (předměty) na úrovni školy v souladu s RVP pro příslušný obor. Dříve byly v učebních dokumentech osnovy pro daný obor jednotné, vytvořené na státní úrovni a zaváděly se pro všechny školy, které daný obor vyučovaly (Pecina, 2017, s. 65).

Pro představu, jak ŠVP vypadá, je zde uvedena jeho struktura:

- úvodní identifikační údaje (uvedené v titulním listu,
- profil absolventa
- charakteristika vzdělávacího programu,
- učební plán,
- učební osnovy,
- vzdělávací moduly (pokud jsou realizovány),

- personální a materiální podmínky realizace ŠVP,
- charakteristika spolupráce se sociálními partnery při realizaci daného ŠVP.

Z uvedené struktury si blíže specifikujeme profil absolventa, protože je to považováno za nejvýznamnější část ŠVP. Jak už samotný pojem napovídá, týká se absolventa, a to z pohledu jeho kompetencí a výsledků vzdělávání, kterou jsou vymezené v RVP z hlediska záměrů dané školy. Od profilu absolventa se odvíjí koncepce a obsah celého vzdělávacího programu a je také východiskem pro zpracovávání všech dalších dílčích částí ŠVP. Profil absolventa má také funkci informační, a to jak pro žáky a rodiče při volbě oboru, tak následně pro zaměstnaneckou sféru nebo pro volbu navazujícího vzdělávání. Základním požadavkem je, aby byl napsán srozumitelně, jednoznačně a jednoduše, tak aby mu rozuměla i laická veřejnost (Pecina, 2017, s. 65-67).

Profil absolventa obsahuje:

1. Název ŠVP, kód a název oboru vzdělání, tj. identifikační údaje.
2. Popis uplatnění absolventa v praxi (výčet typických pracovních činností, pozic a povolání)
3. Popis očekávaných výsledků vzdělávání (kompetencí) absolventa
  - a. Odborné kompetence vztahující se k oboru vzdělání.
  - b. Odborné kompetence (asi 3–4), které vyjadřují postoje, návyky a způsoby jednání obecněji vyžadované od pracovníka při výkonu povolání.
  - c. Další výsledky vzdělávání.
  - d. Specifické výsledky vzdělávání (Pecina, 2017, s. 65-67).

V současné době budou všechny ŠVP aktualizovány podle nejnovějších RVP nejdéle do 1.9. 2022.

4.2 Standardy finanční gramotnosti pro SŠ

Ve společném dokumentu s názvem Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách (dále jen SBFG), na kterém se podílelo Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR i Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR nalezneme kapitolu nazvanou Standardy finanční gramotnosti. Ty vymezují požadovaný cílový stav úrovně finanční gramotnosti pro základní vzdělávání

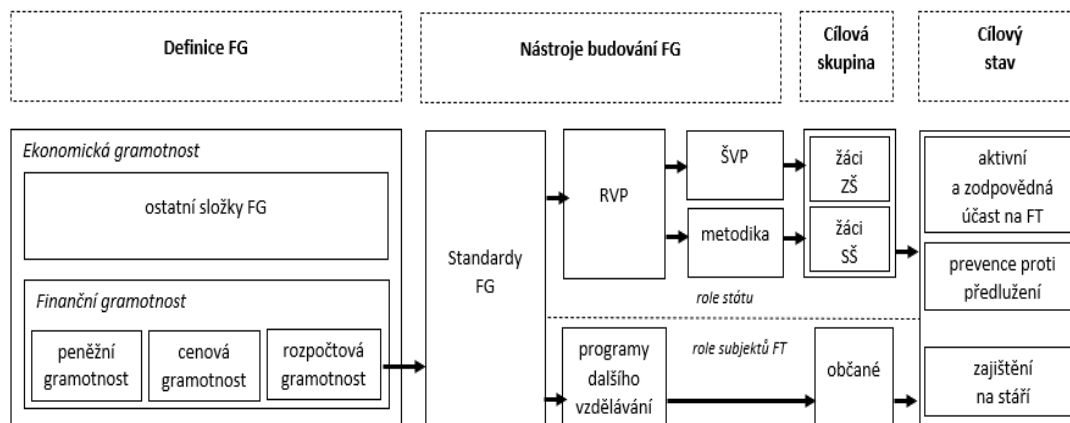
(1. a 2. stupeň) a střední vzdělávání, jehož úroveň je srovnatelná s požadovanými standardy finanční gramotnosti u dospělého člověka. Uvedený společný dokument byl vypracován na základě usnesení vlády č. 1594 ze dne 7. prosince 2005. Jeho vypracovávání trvalo necelý jeden rok do 30. září 2006 a následně se pracovalo na jeho implementaci, kdy vznikly právě i standardy finanční gramotnosti. Po dalších úpravách byl spolu s obecnějším dokumentem Národní strategie finančního vzdělávání (dále jen NSFV) v prosinci roku 2007 vydán a plně na tento obecnější dokument navazoval. V NSFV jsou uvedeny dvě fáze vzdělávání. První je tzv. vzdělávání počáteční⁵, kam spadá mimo jiné právě základní a střední vzdělávání a implementaci standardů finanční gramotnosti zde zabezpečuje stát. Druhé je tzv. další vzdělávání⁶, kde se implementace těchto standardů zajišťuje prostřednictvím subjektů na finančním trhu a dalšími organizacemi, např. spotřebitelská sdružení. Pro tvorbu finančních standardů je důležitá samotná definice FG, která je vymezena v rámci dokumentu NSFV a slouží jako východisko pro tvorbu vzdělávacích programů a aktivit. Jednotlivé konkrétní standardy, které vycházejí z definice FG stanovují ideální úroveň FG pro různé cílové skupiny neboli cílové stavy finančního vzdělávání pro různé stupně vzdělávání viz výše v daném odstavci. Vytvořené standardy jsou následně implementovány do RVP, na jehož základě pak dochází k včleňování FG do ŠVP jednotlivých středních škol (Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách 2007, MFČR, 2020, s. 3,4 a 8,9). Pro lepší orientaci v této kapitole následuje schématický obrázek rozčleňující role standardů finanční gramotnosti.

---

⁵ Do počátečního vzdělávání je zahrnuto předškolní vzdělávání, již zmíněné základní a střední vzdělávání, dále pak vzdělávání na konzervatořích, vyšší odborné vzdělávání uskutečňované na základě zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a dále vzdělávání vysokými školami a jejich součástmi na základě zákona č. 111/1998 Sb. (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Za další vzdělávání lze označit vzdělávací aktivity označované jako tzv. Celoživotní vzdělávání. Obecně lze říci, že je to každé vzdělávání, které nespadá do tzv. počátečního vzdělávání.

Obrázek 3: Role standardů finanční gramotnosti

Zdroj: Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách 2007, MFČR, 2020, s. 9

Ted' si ještě prostřednictvím přehledných tabulek projdeme jednotlivé standardy finanční gramotnosti pro střední školy z roku 2007 a následně si doplníme aktuální znění, protože v červenci 2017 byly uvedené standardy revidovány ministerstvem financí.

4.2.1 Oblasti standardů finanční gramotnosti pro střední vzdělávání

Tabulky jsou rozděleny do čtyř oblastí, kdy první řeší oblast peněz, druhá se zabývá hospodařením domácností, třetí pomáhá pochopit finanční produkty a poslední čtvrtá seznamuje s právy spotřebitelů. Jistě se zde shodneme na tom, že jsou to všechno oblasti důležité pro běžný život v dnešní společnosti a tím pádem lze konstatovat, že jednotlivé oblasti pro vzdělávání na středních školách byly vybrány více než vhodně. Nejprve tedy přehledné tabulky jednotlivých oblastí s platností od roku 2007 a na závěr doplnění o revidované znění z července 2017.

Tabulka 1: Standard FG pro SŠ od roku 2007 – Peníze

Peníze	
Obsah	Výsledky
- placení (v tuzemské i zahraniční měně)	- používá nejběžnější platební nástroje, smění peníze za použití kursovní listku
- tvorba ceny	- stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a DPH - vysvětlí, jak se cena liší podle zákazníků, místa, období... - rozpozná běžné cenové triky (cena bez DPH...) a klamavé nabídky
- inflace	- vysvětlí podstatu inflace a její důsledky na příjmy obyvatelstva, vklady a úvěry, dlouhodobé finanční plánování a uvede příklady, jak se důsledkům inflace bránit

Zdroj: Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách 2007, MFČR, 2020, s. 13

Tabulka 2: Standard FG pro SŠ od roku 2007 – Hospodaření domácností

Hospodaření domácností	
Obsah	Výsledky
- rozpočet domácnosti	- rozliší pravidelné a nepravidelné příjmy a výdaje a na základě toho sestaví rozpočet domácnosti - navrhne jak řešit schodkový rozpočet a jak naložit s přebytkovým rozpočtem domácnosti

Zdroj: Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách 2007, MFČR, 2020, s. 13

Tabulka 3: Standard FG pro SŠ od roku 2007 – Finanční produkty

Finanční produkty	
Obsah	Výsledky
- přebytek finančních prostředků	- navrhne způsoby, jak využít volné finanční prostředky (spoření, produkty se státním příspěvkem, cenné papíry, nemovitosti...) - vybere nejvýhodnější produkt pro investování volných finančních prostředků a vysvětlí proč
- nedostatek finančních prostředků	- vybere nejvýhodnější úvěrový produkt s ohledem na své potřeby a zdůvodní svou volbu - posoudí způsoby zajištění úvěru a vysvětlí, jak se vyvarovat předlužení - vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb a rozdíl mezi úrokovou sazbou a RPSN
- pojištění	- vybere nejvýhodnější pojistný produkt s ohledem na své potřeby

Zdroj: Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách 2007, MFČR, 2020, s. 14

Tabulka 4 – Standard FG pro SŠ od roku 2007 – Práva spotřebitele

Práva spotřebitele	
Obsah	Výsledky
- předpisy na ochranu spotřebitele	- na příkladu vysvětlí jak uplatňovat práva spotřebitele (při nákupu zboží a služeb včetně produktů finančního trhu)
- obsah smluv	- na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy včetně jejich všeobecných podmínek

Zdroj: Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách 2007, MFČR, 2020, s. 14

V revidovaném Standardu FG, který zveřejnilo MF 20.7. 2017 došlo k posílení některých témat, které od vydání prvních standardů FG, takovou váhu neměly nebo nebyly v jednotlivých oblastech vůbec zavedeny. Větší pozornost byla zaměřena na: bezhotovostní placení, ochranu osobních údajů, kritické posouzení nabídky služeb a zboží, sestavování rozpočtu, porovnávání majetku a závazků, úročení, porovnávání finančních produktů, krátkodobé a dlouhodobé plánování, rizika dosažení cílů, zabezpečení na stáří, vnik a rizika půjček, důsledky nesplacení a řešení zadlužení a předlužení. Opět pro lepší přehlednost následují tabulky s jednotlivými okruhy, a to: nakupování a placení, hospodaření domácnosti, přebytek rozpočtu domácnosti a schodek rozpočtu domácnosti (Standard finanční gramotnosti – revidované znění, NÚV, 2020)

Tabulka 5 – Standard FG pro SŠ od roku 2017 – Nakupování a placení

Nakupování a placení	
Obsah	Výsledky
- nakupování	- zkontroluje ukázky vzorového dokladu a smlouvy
	- uvede příklad důsledků neznalosti smlouvy, včetně všeobecných podmínek
	- kriticky posoudí nabídku zboží a služeb (podle vlastních či vyhledaných informací)
- placení	- vybere vhodný způsob placení
	- vybere vhodnou možnost směny cizí měny a vypočte částku potřebnou pro tuto směnu
- inflace	- vysvětlí vliv inflace na příjmy, vklady, úvěry
	- navrhne, jak se občan může chránit proti mírné a proti vysoké inflaci

Zdroj: zpracování vlastní na základě údajů z dokumentu Zásady standardu finanční gramotnosti 2017, NÚV, 2020, s. 1

Tabulka 6 – Standard FG pro SŠ od roku 2017 – Hospodaření domácnosti

Hospodaření domácnosti	
-	prohloubit úroveň osvojení

Zdroj: zpracování vlastní na základě údajů z dokumentu Zásady standardu finanční gramotnosti 2017, NÚV, 2020, s. 3

Tabulka 7 – Standard FG pro SŠ od roku 2017 – Přebytek rozpočtu domácnosti

Přebytek rozpočtu domácnosti	
Obsah	Výsledky
- spoření	- vybere vhodné spoření - vypočte, jak dlouho spořit na určitý účel
- investice	- posoudí různé druhy investic, včetně investic do majetku - na příkladu ukáže nutnost rozložení rizika
- pojištění	- v příkladu vybere vhodný druh pojištění - uvede příklady povinných pojištění
- popíše možnosti zabezpečení na stáří	x

Zdroj: zpracování vlastní na základě údajů z dokumentu Zásady standardu finanční gramotnosti 2017, NÚV, 2020, s. 4

Tabulka 8 – Standard FG pro SŠ od roku 2017 – Schodek rozpočtu domácnosti

Schodek rozpočtu domácnosti	
Obsah	Výsledky
- úroky, úvěry	- vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb a využití RPSN - odhaduje nebo vyhledá obvyklou úrokovou sazbu a RPSN běžných druhů úvěrů - v příkladu vybere nejvhodnější úvěr - v příkladu posoudí úvěruschopnost a možnost zajištění úvěru
- důsledky nesplácení	- navrhne řešení situace předlužení - vysvětlí důsledky oddlužení

Zdroj: zpracování vlastní na základě údajů z dokumentu Zásady standardu finanční gramotnosti 2017, NÚV, 2020, s. 5

5 Základní pojmy a produkty na finančních trzích

Za pomoci autorů Mejstřík a Brabec zde budou přestaveny základní pojmy, s kterými se během svého života pravděpodobně potká úplně každý.

Život každého jednotlivého dospělého člověka se skládá z několika životních cyklů. Pokud nestartujeme svůj dospělý život například z pozice dědice rozsáhlého majetku nebo nezastáváme v dnešní době závistivě označovanou pozici povoláním dcera nebo syn, startujeme své začátky zpravidla s menším množstvím peněz. Na začátku svého dospělého života máme tedy většinou příjmy nižší a zanedbatelný vlastní majetek. Proto lidé v této fázi často sahají po úvěrech, aby získali prostředky na pořízení nebo následně na vybavení vlastního bydlení. Ve svém důsledku to samozřejmě znamená, že je pořízené věci stojí více než kdyby si je zaplatili ze svých úspor, ale na druhou stranu jim to umožní získat potřebné věci IHNED a později je postupně splácet. Z toho vyplývá známá věta, že úvěrem si kupujeme hlavně čas, protože délka našeho života je omezená (Brabec, 2013, s. 5-6).

Následuje plynulý přechod do další životní etapy, kdy se lidem začíná postupně dařit v zaměstnání a postupují na vyšší a lépe finančně ohodnocené pozice. Z pohledu podnikajících osob se jejich business úspěšně rozvíjí, rozšiřuje a všichni najednou dochází ke zjištění, že mohou uspokojovat své potřeby i bez půjček. V tuto dobu však již většina lidí nežije osamoceně a plánuje či již založila novou rodinu. Případně se jim už děti narodili. To vše vede k potřebě získat vlastní bydlení a lidé stojí před jedním z velmi důležitých a strategických rozhodnutí. K pořízení vlastního bydlení je často nutné využít hypoteční úvěr se závazkem splácení na mnoho následujících let. Zde je na místě maximálně objektivně vyhodnotit svoji finanční situaci a rozhodnout, zda splátky a riziko spojené s hypotečním úvěrem v delším horizontu unesou anebo zvolí bydlení nájemní, kde sice trvale hradí tržní nájem, ale v případě změny okolností snadno změní lokaci či velikost svého bydlení. Pak se jejich pozornost nutně zaměří na finanční zabezpečení potřeb dětí, kdy je primární snahou rodičů umožnit jejich maximální rozvoj a vzdělání, a později i hmotnou pomoc při řešení jejich bydlení. A než se nadějeme tak vstupujeme do poslední fáze životního cyklu, a to je období důchodového věku. I v tomto období jsou peníze potřeba a na příkladu svých prarodičů je víc než jasné, že se nelze spoléhat jen a pouze na státní zabezpečení. Určitě nikdo

nechce, aby mu významně poklesl životní standard, na který byl v průběhu aktivního života zvyklý. Opět je tedy potřeba mnoho let před začátkem této poslední etapy života na ni myslet a finančně se připravit (Brabec, 2013, s. 5-6).

Z tohoto přehledu jednoznačně vyplývá, že peníze a s nimi spojené finanční pojmy a produkty nás provázejí po celý život. Takže přesto, že je pravdou, že život, zdraví a štěstí nepředstavují jen peníze, tak je potřeba nezapomínat na to, že hrají v našich životech důležitou a nezanedbatelnou roli (Brabec, 2013, s. 5-6)

5.1 Základní pojmy na finančních trzích

Uvedeme si zde pouze základní přehled těch nejvíce frekventovaných pojmů, protože budou využity i ve výzkumných otázkách, s kterými se pracuje v praktické části této práce.

Peníze: můžeme definovat na základně několika definic. Např. Půlpán uvádí jejich teoretickou a empirickou definici. Kdy teoretická definice říká, že peníze jsou aktivum, které je zúčastněnými subjekty všeobecně přijímáno a používáno při placení zboží a služeb či splácení dluhu. Z této definice také vyplývají tři funkce peněz, a to prostředek směny, zúčtovací jednotka a uchovatel hodnoty. Empirická definice je spjata s potřebou predikce ekonomických veličin, jejichž vývoj je množstvím peněz ovlivněn, např. inflace (Mejstřík, 2014, s. 22).

Elektronické peníze: uchovávají nominální hodnotu v elektronické podobě, přičemž jsou akceptovány jako platební prostředek osobami odlišnými od jejich vydavatele (Mejstřík, 2014, s. 428).

Úspory: představují odloženou spotřebu a jedná se o obětovanou dnešní hodnotu s cílem získat budoucí bohatství neboli hodnotu, která je neurčitá v čase a z toho důvodu také riziková. Opakem úspor jsou pak investice, které představují okamžitou spotřebu bohatství (Mejstřík, 2014, s. 32).

U definice tohoto pojmu narážíme na rozpor mezi autory Brabcem a Mejstříkem. Níže je definován pojem investice na základě autora Brabce a zde v rámci definice úspor na základě autora Mejstříka dochází k popření tvrzení pana Brabce.

Investování: jde o tzv. odložení současné spotřeby, kdy necháme peníze, aby se po delší dobu zhodnocovaly s cílem dosažení jejich zajímavého výnosu. S tím je spojeno.

Investiční riziko: což znamená, že může nastat situace, kdy budoucí hodnota peněz bude nižší než očekávaná, anebo může dokonce dojít k tomu, že investor na své investici prodělá (vrátí se mu méně peněz, než na začátku vložil) (Brabec, 2013, s. 84-91).

Věřitel: je osoba, která jiným půjčuje peníze. Může to být fyzická osoba nebo instituce (firma nebo banka) (Brabec, 2013, s. 84-91).

Dlužník: je osoba, která si peníze půjčila. Stejně jako u věřitele může jít o fyzickou osobu nebo instituci (firma) (Brabec, 2013, s. 84-91).

Ručitel: je osoba, která se vůči věřiteli písemně zaváže, že v případě, kdy dlužník nesplatí svůj dluh, dojde k jeho splacení ze strany věřitele místo dlužníka. Může to být fyzická osoba nebo instituce (firma) (Brabec, 2013, s. 84-91).

Úvěr, úvěrová smlouva: úvěr je půjčka a podmínky jeho poskytnutí a účelu bývají stanoveny v úvěrové smlouvě, kterou mezi sebou uzavírá dlužník s věřitelem. V úvěrové smlouvě bývají následující náležitosti: účel úvěru, jeho výše, úroková sazba, případně i další poplatky za poskytnutí úvěru, termín a podmínky splacení úvěru, případně ručení za úvěr, možnost a podmínky předčasného splacení a sankce za porušení podmínek úvěrové smlouvy (Brabec, 2013, s. 84-91).

RPSN (roční procentní sazba nákladů): Je to ukazatel vyjadřující podíl dlužné částky (v procentech), který se musí zaplatit za období jednoho roku v souvislosti se splátkami a správou úvěru i všemi doprovodnými poplatky (Brabec, 2013, s. 84-91).

Procento: je jedna setina z nějaké hodnoty. Označuje se znakem %. Např. 5 % z hodnoty A je tedy pět setin z A, tedy $0,05A$ (Brabec, 2013, s. 84-91).

Jistina: je to termín používaný ve světě financí pro označení hodnoty proměnné, obvykle představující nějakou částku peněz (např. stav peněz na účtu v daném okamžiku, velikost složené zálohy, velikost půjčky apod.). Jistina se vlivem úročení v čase mění, proto jsou dále používány termíny – počáteční jistina (v tzv. výchozím čase 0) a zvětšená či zmenšená jistina (což je tzv. jistina po uplynutí t časových období úročení) (Brabec, 2013, s. 84-91).

Úrok: je částka, o kterou se zvětší původní vklad v důsledku úročení za sledované období nebo je to částka, kterou zaplatí dlužník navíc k vypůjčené sumě peněz (Brabec, 2013, s. 84-91).

Úroková sazba: určuje přírůstek nebo pokles jistiny za jedno časové období. Vyjadřuje se buď desetinným číslem nebo se uvádí v procentech. Určuje se jako poměr rozdílu velikosti jistiny na konci daného časového období a velikosti jistiny na začátku daného časového období (Brabec, 2013, s. 84-91).

Inflace: měří růst cen za určité období. Vyjadřuje se v procentech a uvádí se, za jaké období je měřena (např. měsíc, rok). Např. spotřebitelská inflace měří růst cen vybraného spotřebitelského koše spotřebního zboží krátkodobé i dlouhodobé spotřeby včetně nájemného a energií. Samotné složení takových spotřebitelských košů pak v jednotlivých zemích zpravidla určují jejich statistické úřady (Brabec, 2013, s. 84-91).

Renta: je to výplata stálých měsíčních částek z nějaké finanční sumy (případně z jiného majetku) uložené u banky či pojišťovny. Její vyplácení může trvat např. po předem stanovenou dobu nebo i doživotně (Brabec, 2013, s. 84-91).

Finanční poradce: by měl být odborník schopný poradit svým klientům při rozhodování o pořízení různých typů finančních produktů, o kterých bude následující podkapitola (Brabec, 2013, s. 84-91).

Mzda: je odměna za vykonanou práci v pracovním poměru. Mzda je vyplácena zaměstnancům v soukromém sektoru. Ve státní sféře se pak odměna za vykonanou práci nazývá **plat**. Při uzavírání pracovního poměru uvidíme v pracovní smlouvě sjednanou odměnu za práci, které se říká **hrubá mzda**, a to z toho důvodu, že je zde uváděna částka bez následných povinných odvodů. Z uvedené hrubé mzdy se stává **čistá mzda** až po provedení odvodu na sociální a zdravotní pojištění zaměstnance a sražení zálohy na daň z příjmu. Základem pro výpočet daně z příjmu byla až do konce roku 2020 tzv. superhrubá mzda (hrubá mzda navýšená o sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem). Velký daňový balíček opatření přijatý v rámci vládních opatření při boji s pandemií Covid-19, tuto mzdu od počátku roku 2021 zrušil a základem daně z příjmu bude nadále pouze hrubá mzda. V roce 2021 se pro příjmy do výše 48násobku **průměrné mzdy** (tj. do 1 701 168 Kč) použije sazba 15 %, a pro

příjmy přes tuto hranici sazba 23 %. Touto změnou došlo k plošnému zvýšení čistých příjmů zaměstnanců.

Čistá mzda je pak konečná částka, která je nám vyplacena např. na běžný účet, a s kterou pak již můžeme dále pracovat v rámci našich osobních nebo rodinných rozpočtů (Finanční rádce – Mzdy, MF, 2021).

HDP: „je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území; používá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky“ (Hrubý domácí produkt – Metodika, ČSÚ, 2021).

Sociální pojištění: neboli pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje platby na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Řídí se zákonem č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Povinnost platit toto pojistné mají zaměstnavatelé i zaměstnanci, kteří se účastní nemocenského pojištění, dále pak OSVČ a lidé, kteří se dobrovolně důchodově pojistili. V případě zaměstnanců činí celkový odvod sociálního pojištění 31,3 % a zaměstnanec se na něm podílí 9 % a zaměstnavatel 24,8 % z vyměřovacího základu (hrubé mzdy) za rozhodné období. Tím je u zaměstnance kalendářní měsíc, za který pojistné platí (Placení pojistného – Obecné informace, ČSSZ, 2021).

Zdravotní pojištění: neboli veřejné zdravotní pojištění slouží k hrazení různých druhů zdravotní péče a služeb. Řídí se zejména zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. V ČR je systém zdravotní péče založen na principu solidarity, kdy je podle Bismarckovského modelu zdravotnictví povinné pro všechny občany odvádět platbu na zdravotní pojištění do fondů zdravotních pojišťoven. Platby jsou stanoveny u zaměstnanců, OSVČ i osob bez zdanitelných příjmů, např. senioři, studenti, nezaopatřené děti apod. Za posledně jmenovanou skupinu osob je plátcem pojistného samotný stát (Veřejné zdravotní pojištění, MZČR, 2021).

Výše pojistného se stejně jako u pojištění sociálního vypočítává procentem z vyměřovacího základu za rozhodné období. Celkový odvod na zdravotní pojištění činí 13,5 % a zaměstnanec se na něm podílí 4,5 % a zaměstnavatel 9 % z vyměřovacího základu (hrubé mzdy) za rozhodné období (Veřejné zdravotní pojištění, MZČR, 2021).

Běžný účet: je účtem v bance, na který lze vkládat peníze v hotovosti, tak zejména bezhotovostním převodem např. mzdy, důchodu, výsluhy či renty. Prostřednictvím tohoto účtu se provádí bezhotovostní platby formou jednorázových i trvalých příkazů a platby navázanou debetní platební kartou. Za jeho vedení banka obvykle požaduje poplatek, příp. si klade podmínky za jakých poskytne vedení účtu zdarma. Tyto účty zpravidla nejsou úročeny a pokud ano, jde o velmi nízké sazby (Brabec, 2013, s. 85-91).

Spořicí účet: jde o zvláštní typ účtu, který je úročen vyšším procentem než běžný účet a je prioritně určen k dlouhodobější tvorbě finanční rezervy. Obvykle zde jsou omezeny platební operace s výjimkou převodu na jiné účty. Může existovat samostatně bez běžného účtu, ale nevydává se k němu žádný druh platební karty (Brabec, 2013, s. 85-91).

Platební karta debetní: je navázána na běžný účet vlastníka karty u konkrétní banky, případně na běžný účet toho, kdo kartu majiteli poskytl. V takovém případě je majitel karty ve vztahu k běžnému účtu jiného majitele označován jako disponent. Tato situace běžně vzniká v případě manželů či rodinných příslušníků. Každá platba nebo výběr hotovosti je z daného běžného účtu ihned odečítána. S debetní kartou lze vybrat nebo zaplatit maximálně tolik peněz, kolik činí aktuální zůstatek běžného účtu. V dnešní době se vedle klasické plastové karty s čipem a malé bezkontaktní nálepky (končící produkt) v praxi stále více prosazují tzv. bezkontaktní platby, bez fyzického užití běžné plastové karty. V posledních letech významně stoupá podíl plateb i výběrů hotovosti prostřednictvím aplikací pro mobilní telefony a jinou nositelnou elektroniku (např. chytré hodinky) (Brabec, 2013, s. 85-91).

Platební karta kreditní: v principu má stejné funkce jako klasická debetní karta. Jenže je tu jedno velké ALE a zároveň POZOR. Jedná se totiž o úvěrový produkt bank. U tohoto typu karty je proto dobré zbystrit a pokud je Vám nabízena, tak zvážit, zda ji vůbec potřebujete. Kreditní karta je navázána na účet společnosti, která ji klientovi poskytla a prioritně zde při placení touto kartou čerpáme cizí peníze. Většinou jsou u této karty velmi nevýhodné výběry hotovosti. Poplatky za výběry jsou vysoké řádově od 50 Kč výš. Všechny provedené platby jsou načítány na vrub účtu poskytovatele karty a po uplynutí tzv. bezúročného období (stanoveného smlouvou ke kartě) je

majitel vyzván k provedení úhrady. Pokud úhradu provede včas a v plné výši, začne automaticky další bezúročné období. V opačném případě se spustí úročení nesplacené částky sazbou úroku sjednanou ve smlouvě o vydání kreditní karty (Brabec, 2013, s. 85-91).

Elektronické bankovníctví: definuje Mejstřík následovně, „jako veškeré platební produkty, u kterých je prováděn kontakt klienta s bankou elektronickou formou. Elektronické bankovníctví je možné rozdělit na elektronické platební prostředky a elektronické peněžní prostředky tzv. elektronické peníze“ (Mejstřík, 2014, s. 426-428). Vlivem dnešní doby je patrný velký nárůst ve využívání elektronického bankovníctví jak ze strany klientů, tak ze strany společností (bank). I banky, které dříve spíše upřednostňovaly kontakt s klientem na svých pobočkách přešly kompletně do on-line prostřední. Elektronické bankovníctví klientům umožňuje sjednávat nové i rušit stávající produkty a využívat přitom široké spektrum nápovědy pro různé situace (Brabec, 2013, s. 85-91).

Stavební spoření: je produkt jehož výnos podporuje stát svým příspěvkem ke vkladům klienta. Poskytují je specializované finančními ústavy v podobě stavebních spořitelny. Minimální délka spoření je šest let a během této doby vložené peníze nejsou klientovi k dispozici. V případě, kdy klient spoření předčasně ukončí, přijde o veškerou státní podporu. Po splnění podmínek v podobě doby spoření a naspoření sjednané částky, klientovi vznikne nárok na poskytnutí úvěru (zaměřený na bydlení) se zvýhodněnou úrokovou sazbou. Na druhou stranu je však stavební spoření zatížené vstupním poplatkem a ročním poplatkem za vedení. Dá se jim ale vyhnout, pokud ke sjednání stavebního spoření dojde například v době akční nabídky ze strany stavební spořitelny (Brabec, 2013, s. 85-91).

Důchodové pojištění: představuje odvod části příjmů formou povinné dávky, která je odvozena od výše příjmu. U zaměstnance je strhávána ze mzdy nebo platu. Podnikající osoba, která alespoň po část roku vykonávala samostatnou výdělečnou činnost, má povinnost podat příslušné správě sociálního zabezpečení na předepsaném tiskopise Přehled o příjmech a výdajích. Na jeho základě je stanovena výše zálohy na další období. V ČR se povinné základní důchodové pojištění řídí zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Celý důchodový systém ČR se

pak skládá z povinného základního důchodového pojištění a z penzijního spoření se státním příspěvkem. Samotné základní důchodové pojištění je dávkově definované a průběžně financované. Má univerzální podobu a zabezpečuje všechny ekonomicky aktivní osoby. Účast na důchodovém pojištění je povinná (Důchodové pojištění, MPSV, 2021).

Doplňkové penzijní spoření: pro lepší orientaci předcházela vysvětlení tohoto pojmu pasáž věnovaná povinnému důchodovému pojištění. Doplnkové penzijní spoření (do roku 2013 penzijní připojištění) představuje dobrovolný systém spoření na stáří. Poskytují ho soukromé penzijní společnosti (většinou zřizované pojišťovny). Stát zde nabízí svou podporu v podobě finančního příspěvku ke vkladu účastníka a dále pak v podobě odpočtu z daňového základu v závislosti na výši vkladu účastníka. Vzhledem k tomu, že se jedná o dlouhodobé spoření, nejsou peníze svým účastníkům k dispozici před dosažením šedesáti let. Pokud tedy některý z účastníků potřebuje své peníze vyplatit předčasně činní tak s vědomím, že mu bude vyplacena částka ponížená o veškeré doposud připsané finanční příspěvky od státu. Při standardním výběru peněz po dosažení stanoveného věku si účastník volí mezi jednorázovou výplatou naspořených peněz nebo zda bude chtít vyplácet rentu po předem stanovenou dobu, anebo si zvolí variantu vyplácení doživotní renty (Brabec, 2013, s. 85-91).

Pojištění: obecně představuje způsob ochrany proti finančním následkům různých rizik. Pojišťovat se mohou jak fyzické osoby, tak společnosti. Přitom pojištění fyzických osob můžeme rozdělit do tří základních typů:

- životní pojištění spolu s pojištěním úrazu a nemoci pro zachování výše a pravidelnosti našich příjmů,
- pojištění majetku pro udržení jeho stavu,
- pojištění odpovědnosti pro krytí rizik ze škod, které přímo či nepřímo způsobíme jiným

Všechny náležitosti jednotlivých pojistných produktů jsou vždy specifikovány v pojistné smlouvě (Brabec, 2013, s. 85-91).

Hypotéka: je specifický druh dlouhodobého úvěrového produktu určeného na pořízení bydlení, domu nebo bytu. Nezbytná je zde tzv. zástava, kterou zpravidla představuje pořizovaná nemovitost. Úrokové sazby u hypotečních úvěrů jsou nižší

oproti jiným typům úvěrů a bývají na sjednanou dobu garantované. Při využití hypotečního úvěru máte následně jistotu, že po sjednanou dobu, nejčastěji pěti let, bude sazba úroku beze změny. Každých pět let bude tato sazba aktualizována a úrok hypotečního úvěru se na další pětiletý úsek může dle situace na trhu, změnit (Brabec, 2013, s. 85-91).

Podílové fondy: představují produkt kolektivního investování, do kterého lze podle autora Mejstříka úspory odložit nebo podle autora Brabce investovat. Mezi investiční možnosti dále řadíme investice do nemovitostí, cenných papírů, vlastního podnikání, do zlata a mnoha dalších investičních příležitostí. Investování do cenných papírů představují investice do akcií, dluhopisů nebo právě podílových listů. Tím se dostáváme k samotnému pojmu podílové fondy, které vznikly proto, aby do cenných papírů mohli investovat i tzv. drobní investoři. Ti se prostřednictvím podílových fondů zapojují do nákupu akcií, dluhopisů a dalších cenných papírů, jež se obchodují na finančních trzích prostřednictvím svého zprostředkovatele. Tím je zpravidla banka nebo investiční společnost, která pro tyto klienty zajistí další kontrolu, vyhodnocení a pravidelné přeinvestování vložených prostředků. Část investorů poskytne své prostředky investiční společnosti, která jimi vybrané podílové fondy také rovnou obhospodařuje (Brabec, 2013, s. 85-91).

PRAKTICKÁ ČÁST

Nejprve jsou představeny vybrané projekty a organizace zabývající se tématem FG. Výběr byl proveden subjektivně na základně zjištěných recenzí a informací na internetu. V další části práce je podrobně představeno dotazníkové šetření zaměřené na zjišťování zájmu středoškoláků o výuku témat z oblasti FG v rámci samostatného předmětu. Je zde provedeno zhodnocení výsledků dotazníkového šetření a vše je doplněno rozhovorem s vyučující matematiky na jedné ze zúčastněných středních škol, ve kterém se za pomoci předem připravených otázek a aplikace Microsoft Teams řeší, zda je i z pohledu vyučující nasnadě řešit FG z pohledu samostatného předmětu. V závěru je provedeno celkové zhodnocení zjištěných skutečností a konstatování doporučení vyplývajících z dotazníkového šetření a rozhovoru s vyučující matematických předmětů na střední odborné škole s jedenáctiletou praxí v oblasti školství.

6 Projekty a organizace pro výuku FG

Mezi zajímavé projekty na téma FG bezesporu patří v první řadě projekt v podobě webových stránek **Finanční gramotnost anebo Proč se finančně vzdělávat?** pod záštitou MF ČR, MŠMT a ČNB. Kromě obsáhlých informací o obecné terminologii jsou zde i záložky pro odborníky, kde se vyučující může seznámit s finančním vzděláváním na školách, příslušnou legislativou, strategickými dokumenty, uskupením OECD, měřením úrovně finanční gramotnosti atd. Další zajímavou záložkou jsou Tipy a návody, kde lze čerpat inspiraci pro vedení výuky finanční gramotnosti, seznámit se se slovníkem finančních pojmů a rovnou je tu nabídnuta i varianta otestování se, kterou může vyučující využít pro krátké oživení hodiny. Obsah stránek neustále reaguje prostřednictvím záložky Aktuality na aktuální dění v oblasti FG. Data jsou zde chronologicky řazena, aby se v nich dobře vyhledávalo. Za zmínku také stojí záložka Zajímavé odkazy, kde jsou složky s videi z oblasti finančního trhu, složky s odkazy z oblasti finančního vzdělávání a instituce v rámci ČR nebo zahraničí a odkazy na tzv. kalkulačky pro počítání rodinných financí. V neposlední řadě je zde záložka Pomohou Vám, kde je možné si podle kraje vyfiltrovat příslušné instituce a poradny, které mohou poskytnout pomoc v těžkých finančních situacích (Finanční gramotnost anebo Proč se finančně vzdělávat?, MFČR, 2021)

Druhým zajímavým projektem je webová stránka **financnigramotnost.cz** pod záštitou čtyř subjektů a to: METODICA (institut pro další vzdělávání), EFPA ČR, Česká spořitelna (Abeceda peněz) a GLOBAL MONEY WEEK 2021. Zde nalezneme celorepublikovou soutěž ve finanční gramotnosti pro všechny děti a teenagery, které přihlašují jejich základní nebo střední školy. Soutěž je rozdělena do tří věkových kategorií a to:

- I. kategorie žáci 1. stupně ZŠ,
- II. kategorie žáci 2. stupně ZŠ,
- III. kategorie střední školy.

V jednotlivých kategoriích žáci soutěží jako jednotlivci a tři nejlepší se pak stávají členy školního družstva, které společně postupuje do týmové části soutěže na úrovni okresu. Pokud se jim zde podaří zvítězit postupují dál do krajského kola a následně se mohou propracovat až do celostátního finále. V letošním roce 2021 se uskutečňuje již 10. ročník soutěže a pořadatelé dokázali pružně zareagovat i na současnou pandemickou situaci COVID – 19. Okresní kolo se proto uskutečňuje v on-line prostřední pomocí soutěžního systému a počítá se s tím, že i následující krajské a poslední celostátní finálové kolo se může uskutečnit v on-line prostředí.

Pověřený vyučující nebo ředitel/ka školy najde na stránkách podrobný návod, jak provést registraci žáků do soutěže. Mimo samotnou soutěž je zde ještě nabídka na pomoc při vzdělávání v oblasti FG od jednoho z výše uvedených zúčastněných subjektů GLOBAL MONEY WEEK 2021 neboli Světový týden vzdělávání o penězích a finanční gramotnosti zaměřený na děti a mládež. Kdy tento mezinárodní projekt je organizován již od roku 2012 celosvětově a v rámci ČR odstartoval v roce 2017. Školy pak prostřednictvím daného projektu mohou využít nabídky propojení s odborníky a podnikateli z praxe, různých přednášek, workshopů a setkání na různá témata finanční gramotnosti (Soutěž finanční gramotnost, Finanční gramotnost 2019, 2021).

Další projekt v pořadí třetí v rámci této práce v podobě webových stránek **Finanční vzdělávání**, vznikl z iniciativy České bankovní asociace ve spolupráci s dalšími osmi finančními asociacemi. U samotného vzniku byly do spolupráce tvorby obsahu webových stránek zapojeny i státní instituce v podobě ČNB a MFČR. Důvodem jejich

následného odchodu byla potřeba jednotlivých institucí založit si vlastní iniciativy v oblasti finančního vzdělávání.

Obsah stránek je pouze vzdělávacího charakteru a neobsahuje žádná obchodní sdělení. Proto ho lze plně využívat pro začlenění do výuky FG. Na úvodní stránce jsou ve čtyřech bublinách následující témata: Svět financí, Jak na to? Já ve světě financí a Slovníček pojmů. Každá bublina po rozkliknutí nabízí větvící se strom kapitol a podkapitol na zvolená témata z oblasti FG. Vše je doplněno hezkými vtipnými obrázky (ukázka viz Obrázek 4), takže si umím představit, že daný text vytisknu a použiju ve výuce jako teoretickou část pracovního listu na zvolené téma FG. Bublina Jak na to? je pravidelně aktualizována, aby stále odpovídala skutečnosti v reálném čase. Mimo to jsou uživatelé těchto stránek aktivně povzbuzováni k tomu, aby sami zasílali podněty, náměty a připomínky k tomu, jakým způsobem a jakými informacemi by měly být stránky ještě doplněny, aby co nejvíce přispívali k šíření znalostí z oblasti FG (Finanční vzdělávání, ČBA, 2021).

Obrázek 4 – ukázka doprovodných obrázků v naučných textech

Zdroj: Finanční vzdělávání, ČBA, 2021

Od ČBA je i následující projekt s názvem **Bezpečné banky** s cílem seznámit uživatele internetového a mobilního bankovníctví s různými nástrahami, které jim hrozí na internetu. Pro tyto účely je zde tzv. Desatero bezpečného internetového bankovníctví,

hezky graficky zpracované. Dále jsou zde krátká videa rozdělená do sekcí na Prima rádce, videa Janka Rubeše, videa ze šatny, videa od známých youtuberů a videa Inspektor v nesnázích. Vše je zaměřeno na mladé lidi, aby je videa bavila a poučila zároveň. Z mého subjektivního pohledu jsou uvedené informace aktuální a důležité vlivem současné doby, kdy se drtivá většina aktivit přesunula na internet. Určitě bude vhodné použít tento projekt jako doplňkovou vsuvku při vzdělávání z oblasti FG např. na téma platební metody nebo běžný účet. Video se dají dobře sdílet i v případě distanční formy výuky na ZŠ a SŠ (Bezpečné banky, ČBA, 2021).

Pátý projekt v rámci FG je zcela pod správnou ČNB na jejich webových stránkách. Pod záložkou O ČNB je kapitola s názvem **Finanční a ekonomická gramotnost**, aneb jak proplout bez nehody světem financí. Vše je zaměřeno hlavně na žáky 2. stupně ZŠ, studenty SŠ a širokou veřejnost. V podsložce s názvem Pro učitele, žáky a studenty jsou připraveny výukové materiály a užitečné odkazy. Hlavním materiálem je vytvořená výuková prezentace, kterou spolu s metodickými listy lze volně využívat při hodinách na daná témata FG. V prezentaci jsou odpovědi na to:

- co by se mělo a nemělo dělat s penězi,
- jak se chovat, když není peněz dostatek, nebo když naopak nějaké peníze přebývají a je možné je investovat,
- jak může trojúhelník finančního rozhodování usnadnit život a mnoho dalšího.

Autoři prezentace a metodických listů Luboš a Zlatuše Komárkovi (zaměstnanci ČNB) uvádějí, že s většími dětmi lze nastavená čtyři témata FG probrat během dvou 45minutových vyučovacích hodin. U menších dětí pak doporučují pomalejší tempo probírání v rozmezí čtyř vyučovacích hodin, kdy každé téma bude rozebráno zvlášť v samostatném 45minutovém bloku. Jednotlivé čtyři části prezentace jsou:

- 1. peníze,
- 2. banka a její finanční instituce,
- 3. osobní finance a můj rozpočet,
- 4. trojúhelník financí (Finanční a ekonomická gramotnost, ČNB, 2021).

U ČNB ještě chvíli zůstaneme. Mimo výše zmíněný projekt přímo na jejich webových stránkách, stojí za zmínku i následující projekty na samostatných webových stránkách, které mohou být také velmi dobře použitelné ve výuce FG a mohou hravou formou

žáky v této oblasti vzdělat a nasměrovat správným směrem. Jsou to následující projekty:

- Chráníme českou korunu,
- Zkroťte svůj rozpočet.

Ve stručnosti projekt **Chráníme českou korunu** nabízí v komiksovém provedení vyprávění příběhu o činnostech ČNB a o inflaci a bankovkách. Na závěr si zde žáci mohou otestovat své znalosti nebo zahrát hru Bezpečná bankovka, která zkouší, zda žáci zvládnou správně umístit všechny ochranné prvky (Chráníme českou korunu, ČNB, 2021).

Projekt **Zkroťte svůj rozpočet** je hravě pojatá webová stránka s animovanými penízky, které žáky hravou formou učí, jak si správně sestavovat osobní nebo rodinný rozpočet. Dále jsou tu poučné texty o finančních službách a životních událostech. Opět je zde na závěr nabídnuto připravené testování (Peníze na útěku, ČNB, 2021).

Posledním z řady vybraných projektů je webová stránka ABC finančního vzdělávání založena společností Broker Consulting a. s. spolu s dalšími devíti partnery. Pod záložkou pro školy jsou umístěny výukové materiály pro vyučující, dále nabídka na vzdělávací bloky se zaměřením na žáky i vyučující SŠ. Nejzajímavější část pak tvoří on-line hra s názvem FinGR Play, která simuluje průběh jednoho lidského života z pohledu financí. Žáci zde činí finanční rozhodnutí a následně se posouvají v čase a cestou musí řešit různé nečekané radostné nebo špatné zprávy, které mají přesah i do financí dané rodiny za kterou žáci hrají. Časová náročnost hry je uváděna v rozmezí od 15 minut do 2 hodin. Dají se zde pořádat turnaje jednotlivců, tříd, ročníků, škol a hru si mohou žáci proaktivně hrát i doma. Rozhodně se tato hra dá začlenit do jedné vyučovací hodiny např. v rámci završení předchozích hodin věnovaných sestavování rozpočtu, jednotlivým finančním produktům a obecně povídání o penězích (ABC finančního vzdělávání, Broker Consulting a. s., 2021).

7 Design průzkumného šetření

Definujeme si obecně pojem výzkum a pak kvantitativní průzkumné šetření v podobě dotazníku. Následně přejdeme ke konkrétním informacím týkajících se dotazníkového šetření v dané bakalářské práci.

Když si položíme otázku, co je to výzkum, odpovíme si na ni následovně: „Výzkum je systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají nové“ (Gavora, 2000, s. 11). Přesto ale musíme mít na paměti, že je to pouze jedna vybraná definice z celé řady dalších, které se pohybují na škále od nejsložitějších až po ty tzv. lakonické neboli nedostačující. Výzkumu se může věnovat celá řada lidí od předních odborníků až po učitele nebo samotné studenty. Je zde uváděno toto rozčlenění s ohledem na výzkum tzv. pedagogický. Samotná intenzita výzkumné činnosti je různá, ale její podstata stejná, protože vždy směřuje k řešení pedagogických problémů a k rozšíření poznatků o pedagogických jevech (Gavora, 2000, s. 12). Pro odlehčení vážnosti slova výzkum zde uvádím výrok etologa Konráda Lorenze, který řekl, „že hra a výzkum jsou v podstatě identické“ (Gavora, 2000, s. 12). Takže na jednu stranu může být výzkum velmi vážný sofistikovaný proces svázaný ze všech stran pravidly, ale na druhou stranu v něm můžeme spatřovat i radost a hru s lehkým a snadno aplikovatelným procesem např. v terénu, pro zpestření práce nebo ověření si vlastních již získaných znalostí.

Přejdeme k pojmu kvantitativní. Zde je potřeba si říct, že se tím pádem budeme opírat o dedukci a struktura bude vypadat následovně: teorie – formulace problému – pozorování – testování průzkumných otázek – interpretace a zobecnění. Pro úplnost je zde uvedeno i představení pojmu kvalitativní, který se opírá o indukci a struktura pak vypadá následovně: pozorování – zjištění pravidelností – závěry – teorie). Kvalitativní přístup hlavně testuje formulované hypotézy, kvalitativně je formuluje, následně např. vytváří nové nebo vytváří teorii. Pro účely průzkumného šetření v této práci byl vybrán přístup kvantitativní, který umožňuje relativně rychlý a přímočarý sběr dat, poskytuje přesná numerická data a pro následnou analýzu dat je využívána počítačová technika (Hendl, 1997, s. 12-19,49).

Posledním pojem pro obecné představení je pak už jen průzkumné šetření pomocí dotazníku. Z výše uvedeného již víme, že naše průzkumné šetření bude kvantitativní a z toho důvodu byl také zvolen sběr dat prostřednictvím dotazníku. „Pojem dotazník můžeme definovat jako souhrn předem vybraných otázek sloužících pro shromažďování primárních dat. Lze jím s vysokou efektivitou vzhledem k potřebnému času a úsilí tazatele i dotazovaného a za relativně nízkých nákladů získat velké množství dat, která lze kvantifikovat“ (Chráška, 2016, s. 158).

Přecházíme k souhrnným základním informacím týkajícím se dotazníkového šetření v dané bakalářské práci.

Od prosince 2020 do konce února 2021 probíhalo dotazníkové šetření na devíti středních školách v rámci ČR, které cílilo na žáky od 1. do 4. ročníku studia na gymnáziu, SOŠ nebo SOU. Dotazníkové šetření s názvem Finanční gramotnost středoškoláků bylo zaměřeno na průzkum jejich zájmu o finanční gramotnost během studia. Pro vytvoření dotazníku byla využita internetová platforma od společnosti Google Czech Republic s. r. o. s názvem Formuláře. Po vytvoření finální podoby dotazníku, bylo možné rozposlat prostředníkům z daných středních škol, přes e-mail funkční odkaz pro následné šíření mezi žáky po internetu. Vzhledem k již výše zmiňované pandemické situaci v loňském roce 2020 i tom současném 2021 nebylo možné zvolit jinou cestu pro šíření dotazníkového šetření. Seznam oslovených středních škol v ČR:

- SOŠ a SOU Jindřichův Hradec
- Gymnázium Šumperk
- SOŠ a SOU Kaplice
- SOŠ strojní a elektrotechnická Velešín
- Gymnázium Český Krumlov
- Gymnázium Pierra de Coubertina, Tábor
- Manažerská akademie s. r. o. Jihlava

Procento návratnosti vzhledem k počtu oslovených středních škol mohlo být určitě vyšší, ale pokud přihlédneme k současné pandemické situaci vlivem COVID – 19 lze konstatovat, že i nižší návratnost je lepší než nulová odezva. Vzhledem k tomu, že bylo možné zasílat své odpovědi na dotazníkové šetření až do 28.2. 2021, došlo k ukončení

celého dotazníku právě v tento den ve 23:59 hod. večer. Následně došlo k převedení dat do excelovského souboru, kde byla data dále upravována, tříděna a rozdělována na jednotlivé listy excelu, pro následné grafické zpracovávání pro potřeby této bakalářské práce. Po prvotním třídění dat bylo zjištěno, že z celkového počtu 103 respondentů muselo dojít k odstranění 8 z nich. Tito respondenti uváděli v otevřených otázkách velmi zavádějící odpovědi, např. jedna odpověď na otázku Uveďte název Vaší školy a obor studia zněla: Škola čar a kouzel v Bradavicích, obor Obrana proti černé magii. Osobně mě dost překvapilo, že tuto odpověď vytvořil žák 3. ročníku střední školy s maturitou. Další sada neakceptovatelných odpovědí se objevila u otázky č. 4 Co vše podle Vás patří do oblasti Finanční gramotnosti? kdy čtyři respondenti zde napsali jako odpověď např. znát svého finančního skřítku, mít vyšší IQ než nula, absolutně mě to nezajímá nebo tento pojem je smyšlený a neslučuje se s realitou. Opět v těchto případech šlo o žáky střední školy s maturitou. Poslední tři vyřazení respondenti napsali prakticky u každé otevřené otázky slovo nevím nebo pomlčku. Konečná očištěná data byla dále prostřednictvím nástroje excel zpracovávána hlavně za pomoci funkce Subtotal nebo Suma, dále za pomoci filtrů a grafického znázorňování v podobě prostorových výšečových grafů a různých druhů sloupcových grafů.

7.1 Cíl a záměr průzkumného šetření

Cílem průzkumného šetření je zjistit, zda by bylo vhodné začlenit výuku finanční gramotnosti jako samostatný předmět v rámci středních škol.

Ve vytvořeném dotazníku jsou proto pokládány i otázky typu, zda si žáci vybavují/nevypavují, ve kterých předmětech se setkali s různými tématy z oblasti finanční gramotnosti. Čímž bylo cíleno na to, že v současné době je dané téma rozděleno do několika předmětů jako např. matematika, ekonomika, statistika atd. a žákům tak z oblasti finanční gramotnosti nejsou podávány informace uceleně, tak aby si vše dokázali propojovat a vnímat. Mimo jiné to způsobuje problémy učitelům, protože by museli více realizovat tzv. mezipředmětové vztahy a spolupracovat na tom, kdo, kdy, jakou část z oblasti finanční gramotnosti zařadí do výuky svých předmětů, aby na sebe s kolegy věcně i časově navazovali.

Účelem průzkumného šetření bylo zjistit převážně názor ze strany žáků středních škol. Za učitele byla pak oslovena v samostatném rozhovoru vyučující matematicky zaměřených předmětů na jedné z výše uvedených středních škol.

Pro účely průzkumného šetření byly stanoveny následující dvě průzkumné otázky:

Průzkumná otázka P1: Vnímají žáci středních škol vytvoření samostatného předmětu pro výuku finanční gramotnosti, jako vhodné a přínosné?

Průzkumná otázka P2: Vnímají žáci středních škol vytvoření samostatného předmětu pro výuku finanční gramotnosti, jako nevhodné a nepřínosné?

V závěru bakalářské práce je pak tento zájem či nezájem podpořen nebo vyvrácen i za pomoci volného rozhovoru s vybranou vyučující matematicky zaměřených předmětů.

7.2 Metody sběru dat

Sběr dat byl pro průzkumné šetření dané bakalářské práce uskutečněn prostřednictvím dotazníkové metody, která umožňuje zkoumat mínění o určitých jevech a umožňuje rychlý sběr dat od většího počtu respondentů. Skladba otázek byla volena tak, aby vypovídala o znalostech, chování a názorech oslovených respondentů. Důležitým předpokladem bylo vypracování otázek tak, aby respondenti mohli jednoznačně a s porozuměním odpovídat na uzavřené otázky volbou některé z předem zvolených možností odpovědí a porozuměli, zda mají volit pouze jednu správnou odpověď nebo více, a aby měli možnost, v případě otevřených otázek, stručně odpovědět. Velká pozornost byla věnována také validitě dotazníku.

7.2.1 Dotazník

Dotazník byl vytvořen prostřednictvím internetové platformy od společnosti Google Czech Republic s. r. o. s názvem Formuláře. Následně pak sdílen pomocí vytvořeného odkazu přes zvolené prostředníky v oslovených školách, žákům od 1. do 4. ročníku studia. Název dotazníku koresponduje s názvem bakalářské práce tzv. Finanční gramotnost středoškoláků. Úvod dotazníku tvořil motivační dopis s následujícím textem:

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Maximální časová náročnost je cca 7 minut. Své odpovědi můžete zasílat do 28.2. 2021.

Jsem studentkou bakalářského oboru Učitelství odborných předmětů na Institutu vzdělávání a poradenství České zemědělské univerzity v Praze. Dotazníkové šetření je zaměřeno na průzkum zájmu středoškoláků o finanční gramotnost během jejich studia.

Postupně projdete tři oblasti otázek. Na začátek jsou připraveny otázky zjišťující Váš názor a zkušenosti s finanční gramotností. Prostřední část je věnována otázkám zaměřeným na Váš vztah k financím a základním finančním produktům v podobě běžného účtu, platební karty a spořicího účtu. Poslední sada otázek zjišťuje všeobecná anonymní data o respondentovi pro účely hromadného zpracování.

Výsledky a vyhodnocení dotazníkového šetření budou použity pouze pro zpracování mé bakalářské práce.

Předem Vám děkuji za Váš čas věnovaný vyplnění dotazníku.

S přáním hezkého dne

Ing. Ivana Studená

e – mail: studena.iva@seznam.cz

Jak je uvedeno v závěru motivačního dopisu, všechna poskytnutá data o respondentech byla anonymní, aby nedošlo k porušení obecného nařízení o ochranně osobních údajů (GDPR). Identifikační otázky se tak zaměřovaly na obecné informace jako je pohlaví, věk, ročník a obor studia spolu s názvem studované střední školy.

Dotazník tvořilo celkem 18 hlavních otázek a 14 možných podotázek. Kdy nejnižší počet otázek, které mohl respondent vyplnit v návaznosti na své volby odpovědí, byl 20. Naopak nejvyšší možný počet otázek, které mohl respondent vyplnit v návaznosti na své volby odpovědí, byl 27.

Otázky v dotazníku byly rozděleny do tří sekcí následovně. Začátek dotazníku se zaměřil na obecné znalosti a zkušenosti z oblasti finanční gramotnosti, byla zde zjišťována obecná orientace respondentů v rámci subjektivně vybraných témat

z oblasti FG jako je např. znalost obchodních podmínek při nákupu zboží a služeb v e-shopech, ochrana spotřebitele, daně a rozpočet jedince nebo domácnosti. Respondenti zde odpovídají na 3 uzavřené výběrové otázky s pouze jednou správnou odpovědí (č. 1-3). Otázka č. 4 byla otevřená a zjišťovala, zda si respondent dokáže vybavit, co vše patří do oblasti FG. Otázky č. 5-7 byly opět otevřené a za pomoci uvedených základních pojmů z FG zjišťovaly, zda se s nimi respondent v rámci nějakého předmětu na své střední škole setkal. Potažmo si díky tomu mohl respondent uvědomit, co vše oblast FG zahrnuje. Další sada otázek č. 8-12 byly uzavřeného výběrového typu s jednou možnou odpovědí, a to Ano/Ne. Jejich prostřednictvím byl zkoumán zájem respondenta o vytvoření samostatného předmětu pro výuku FG na středních školách.

Prostřední část dotazníku se zaměřila na respondentovo chování a zkušenosti s finančními prostředky a základními finančními produkty v podobě běžného účtu, debetní platební karty a spořicího účtu. Díky tomu mohla být opět potvrzena nebo naopak vyvrácena potřeba většího zaměření se středních škol na ucelenou a jednotnou výuku FG v rámci samostatného předmětu. V dané oblasti byly použity filtrační otázky č. 13-15. Nyní tyto otázky definujeme jednotlivě. Otázka č. 13 byla polouzavřená, protože navíc nabízela k jedné možné odpovědi, doplnit volnou krátkou odpověď respondenta v případě, kdy si z uvedených možností nevybral. Podle respondentem zvolené varianty odpovědi byl pak přesměrován na další rozšiřující podotázky nebo na další pokračující hlavní otázku č. 14. Podotázky byly v maximálním rozpětí 13 a) až 13 d). Kdy 13 a) byla polouzavřená a nabízela navíc k jedné možné odpovědi doplnit i volnou krátkou odpověď respondenta. Podotázky 13 b) a 13 c) byly uzavřeného výběrového typu s jednou možnou odpovědí a poslední podotázka 13 d) měla otevřenou podobu a nabízela tak možnost, aby zde respondent napsal krátký vlastní text o tom, za co nejčastěji utrácí své získané finanční prostředky. Celá otázka č. 13 se zaměřovala na to, jak respondent získává své finanční zdroje, v jaké výši, v jakém časovém intervalu a na co je nejčastěji využívá. V pořadí druhá filtrační otázka č. 14 měla uzavřenou výběrovou podobu s jednou možnou odpovědí Ano/Ne. Pokud zde respondent zvolil možnou odpověď Ano, pokračoval na podotázku č. 14 a), která měla opět povahu filtrační uzavřené výběrové otázky s jednou možnou odpovědí Ano/Ne. Pokud i zde respondent zvolil možnou odpověď Ano, pokračoval

na poslední podotázku č. 14 b) uzavřeného výčtového typu s možností zvolit více odpovědí. Pokud hned na začátku respondent u hlavní otázky č. 14 zvolil možnou odpověď Ne, pokračoval na další hlavní otázku č. 15. Celá otázka č. 14 se zabývala zjišťováním respondentova chování v podobě používání základního finančního produktu v podobě běžného účtu a debetní platební karty. Poslední filtrační otázka č. 15 byla uzavřeného výběrového typu s jednou možnou odpovědí Ano/Ne. Pokud respondent zvolil možnou odpověď Ano, byl přesměrován na jednu podotázku č. 15a) uzavřeného výběrového typu. Pokud respondent hned na začátku u hlavní otázky č. 15 zvolil možnou odpověď Ne, pokračoval na další hlavní otázku č. 16 z poslední třetí oblasti vytvořeného dotazníku. Celá otázka č. 15 se zaměřovala na zjištění respondentova chování po stránce spoření si neboli odkládání si peněz, buď na spořicí účet nebo tzv. do pokladničky.

Poslední oblast dotazníku zjišťovala za pomoci otázek č. 16-18 všeobecná anonymní data o respondentovi pro účely hromadného zpracování. Otázky č. 16 a 17 byly uzavřeného výběrového typu s jednou možnou odpovědí. Závěrečná filtrační otázka č. 18 uzavřeného výběrového typu s jednou možnou odpovědí, pak přesměřovala respondenta na podotázku 18 a) a 18 b). Kdy podotázka 18 a) byla uzavřená výběrová s jednou možnou odpovědí a 18 b) volná a nabízela tak možnost, aby zde respondent napsal krátký vlastní text o tom, na jaké střední škole studuje a jaký obor. V této poslední oblasti byla zjišťována anonymní data o respondentovi v podobě pohlaví, věku, druhu střední školy, ročníku, názvu střední školy a studovaného oboru. Kdy věkové rozpětí bylo nastaveno v intervalech od 15 do více než 19 let. Bylo pracováno s tím, že většina žáků studujících 1. ročník na střední škole je zde ve věku od 15 let. Následný časový interval i s konečnou možností více než 19 let počítal s možností propadání žáků mezi ročníky, pozdějším nástupem žáků ke studiu na střední škole atd. U otázky na pohlaví bylo v rámci odpovědí použito klasické rozdělení na muž nebo žena. Autorka dotazníku a potažmo celé bakalářské práce nezohledňovala v dnešní době často diskutované rozdělování na až cca 71 druhů pohlaví⁷, protože jednak s tímto rozdělováním osobně nesouhlasí a značně by to zkomplikovalo interpretaci

---

⁷ Uváděný číselný údaj o možném počtu pohlaví byl převzat z článku na webovém portálu Refresher (Britský Facebook rozlišuje 71 pohlaví. Co každé z nich znamená, Refresher, 2021). V současné době 21. století, konkrétně pak hlavně v letech 2020 a 2021 je téma o počtu pohlaví velmi řešeno a medializováno prostřednictvím rozhovorů s různými zástupci jednotlivých druhů pohlaví.

výsledků při obecné anonymní identifikaci respondentů, kteří se dotazníkového průzkumného šetření zúčastnili.

7.2.2 Pilotáž dotazníku

Pilotní studie dotazníkového šetření s názvem Finanční gramotnost pro středoškoláky se zaměřením na porozumění a kvalitu byla uskutečněna na vybraném vzorku deseti respondentů, vybraných cíleně podle věku, zkušeností, pracovního nebo studijního zaměření. Jejich věkové rozpětí se pohybovalo od 15 do 52 let. Tři respondenti byly ve věkovém rozpětí 30 až 52 let, další tři ve věkovém rozpětí 20 až 29 a poslední čtyři ve věkovém rozpětí 15 až 19 let. Úkolem těchto deseti cíleně vybraných respondentů bylo ověřit srozumitelnost otázek, jejich logickou návaznost a následně měli zhodnotit i celkový vzhled elektronické podoby dotazníku. To se uskutečnilo v rozmezí jednoho týdne od 23. do 29. listopadu 2020.

Na základě tohoto předvýzkumu byl následně přeformulován text u pěti otázek, tak aby byly srozumitelnější a jednoznačnější. Dále byl snížen celkový počet otázek z původních 25 hlavních otázek na 18 hlavních otázek. U otázek č. 8 až 12 byl změň typ otázek z polootevřených na uzavřené s jednou možnou odpovědí typu Ano/Ne. Všichni oslovení respondenti se totiž shodli na tom, že v opačném případě by dotazník obsahoval příliš mnoho otázek náročných na vypisování a žáky, kteří byli dále osloveni jako cíloví respondenti, by to mohlo odradit.

Vybraní respondenti také celkem dvakrát otestovali funkčnost a správné zobrazení dotazníku prostřednictvím zaslaných odkazů vygenerovaných po zpracování dotazníku prostřednictvím internetové platformy od společnosti Google Czech Republic s. r. o. s názvem Formuláře. Poprvé všechny náležitosti otestovali při prvotním vyplnění dotazníku a podruhé při následném vyplňování upraveného dotazníku na základě jejich podnětů. Následně bylo zkusmo provedeno stažení dat a jejich export do excelovského souboru, kde je možné s nimi dále pracovat a upravovat je, např. pro účely odstranění dat, za špatně vyplněné dotazníky.

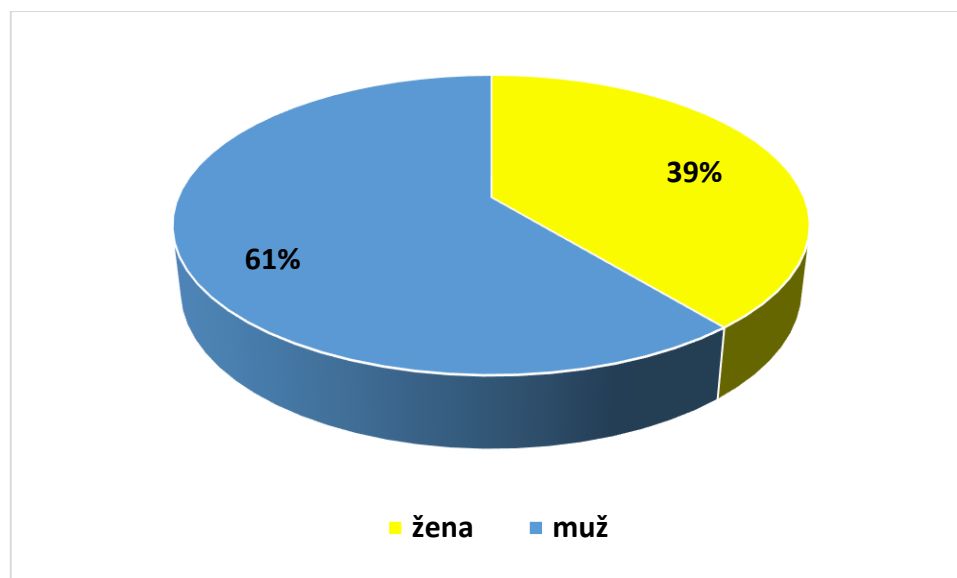
7.3 Výběr a charakteristika respondentů

Dotazníkové šetření cílilo na žáky z devíti středních škol v rámci ČR. Konkrétně na žáky od 1. do 4. ročníku studia na gymnáziu, SOŠ nebo SOU s věkovým rozpětím od 15 do 19 let a více.

Výše vyjmenovaných devět středních škol bylo vybráno na základě toho, že zde měla autorka dotazníkového šetření kontaktní osoby v podobě jednotlivých vyučujících matematicky zaměřených předmětů, kteří byli ochotni zajistit šíření dotazníku mezi své žáky a potažmo doporučit dotazník i ostatním vyučujícím na dané střední škole, aby ho poskytli svým žákům. Oblast šetření byla rámcově omezena pouze na Českou republiku, ale další omezení např. v podobě určitých krajů stanovena nebyla, a to z důvodu obav o získání dostatečného množství dat vlivem současné pandemické situace, která nedovoluje osobní kontakt s řediteli, vyučujícími vybraných škol, potažmo ani žáky, kteří z větší části nyní mají distanční formu výuky.

Po očištění dat se dále pracovalo s celkovým počtem 95 respondentů. Jejichž složení bylo posuzováno anonymně podle pohlaví, věku, druhu studia, ročníku studia a druhu oslovené školy, kterou aktuálně studují.

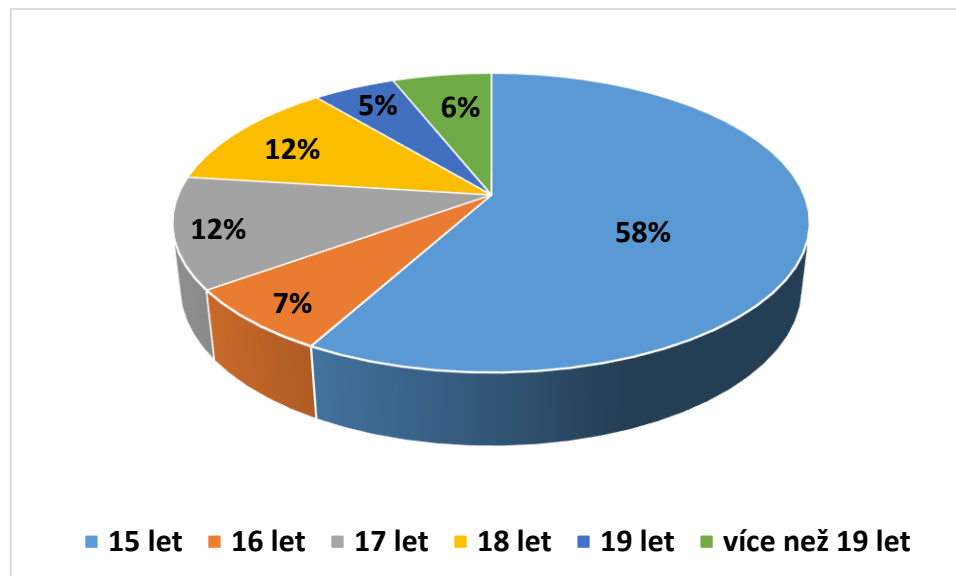
Graf 1: Složení respondentů podle pohlaví

Zdroj: zpracování vlastní

Z celkového počtu respondentů 95 bylo 37 žen a 58 mužů. Procentní vyjádření je prezentováno prostřednictvím grafu č. 1.

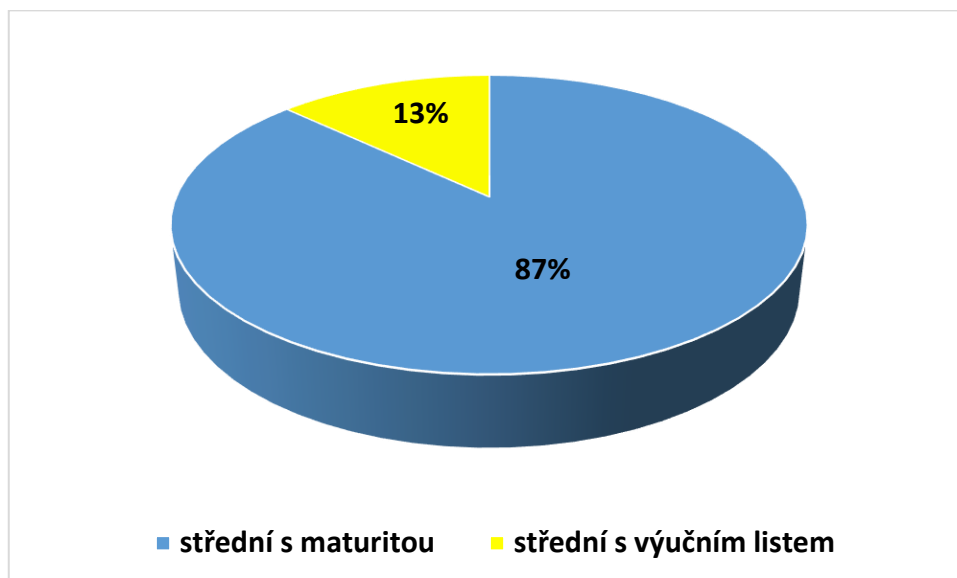
Graf 2: Složení respondentů podle věku

Zdroj: zpracování vlastní

Vzhledem k tomu, že bylo cíleno na žáky středních škol od 1. do 4. ročníku, nebylo potřeba vytvářet intervalové rozpětí věku. Proto byl zvolen způsob viz legenda v grafu č. 2. Nejvíce odpovědí dorazilo od žáků 1. ročníku středních škol, a to v celkovém počtu 55. Druhá a třetí největší návratnost byla u věkové kategorie 17 a 18 let ve shodném počtu 11. V počtu 7 respondentů odpověděla věková kategorie 16 let. V počtu 6 pak věková kategorie více než 19 let a v nejnižším počtu 5 odpověděla kategorie 19 let. Lze konstatovat, že zde byly zastoupeny všechny věkové kategorie, ale z dat je patrné, že největší zájem vzbudil dotazník u žáků 1. ročníků. Tento jev je možné vztáhnout na současnou pandemickou situaci COVID – 19, protože je celkem pochopitelné a v médiích často zmiňované, že žáci končících ročníků mají nyní velmi ztížené podmínky při přípravách na závěrečné zkoušky a řešení přijímacích řízení na vysoké školy. Tím si tedy odůvodňuji vzniklou situaci vyplývající z mnou sesbíraných dat prostřednictvím dotazníkového šetření. Která vyplynula na základě otázky směřující na věk respondentů.

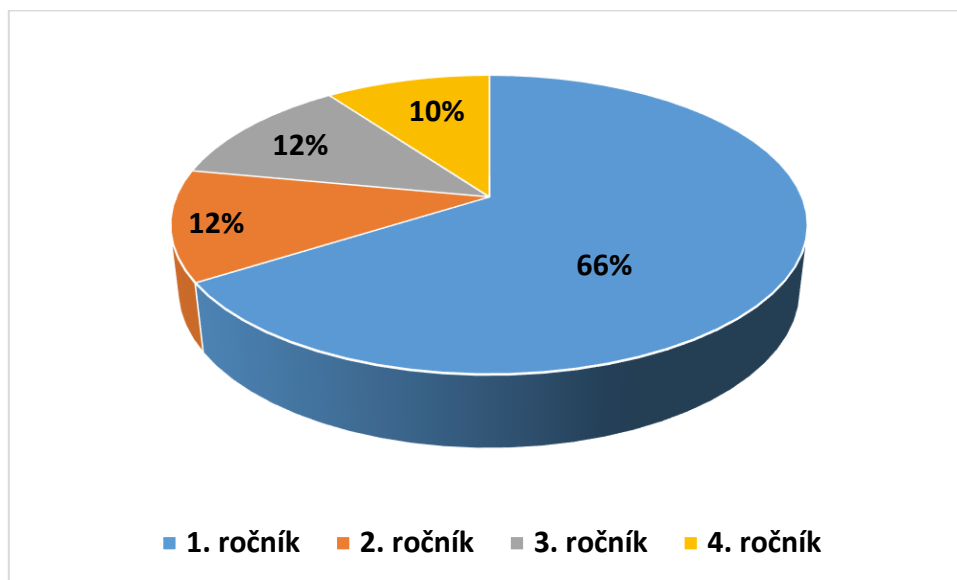
Graf 3: Složení respondentů podle druhu studia

Zdroj: zpracování vlastní

V drtivé většině s počtem 83 respondentů na dotazník odpovídali ti, kteří studují střední školu, která bude zakončena maturitní zkouškou. Pouze 12 respondentů tvořilo zástupce střední školy, která bude zakončena závěrečnou zkouškou a získáním výučního listu. Dotazníkové šetření tak z větší části reflektuje názory studentů středních škol, které budou zakončeny maturitní zkouškou. Je otázkou, z jakého důvodu nebyl zájem ze strany studentů středních škol zakončených výučním listem, tak velký. Můžeme se zde pouze dohadovat. Zda by návratnost od této skupiny byla lepší, kdyby dotazník mohl být šířen jinak než prostřednictvím internetu. Každopádně na zodpovězení stanovených průzkumných otázek nemá toto zjištění negativní vliv.

Graf 4: Složení respondentů podle ročníku studia

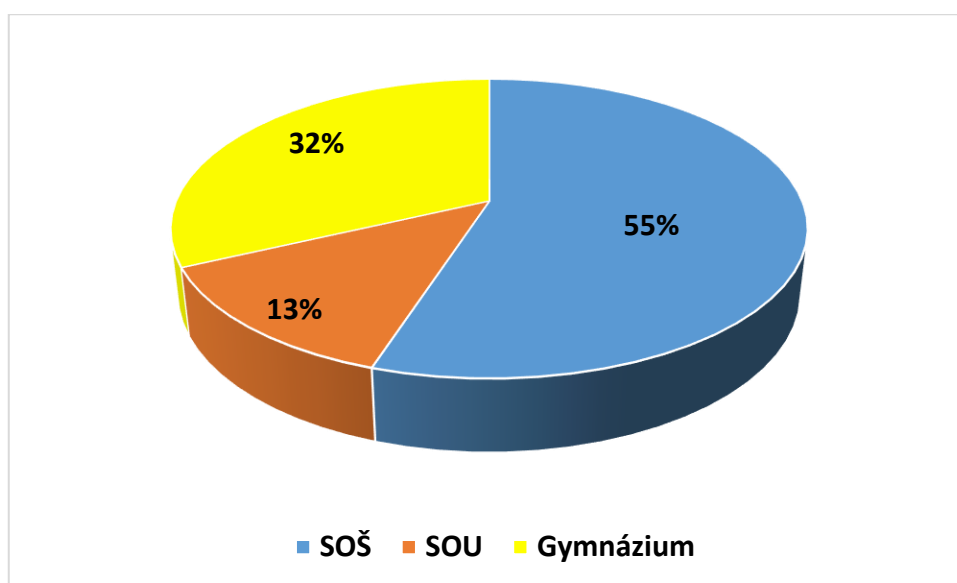

Zdroj: zpracování vlastní

Jak již vyplynulo i ze složení respondentů podle věku na základě grafu č. 2, kdy nejsilnější skupinou v počtu 55 žáků byla skupina 15letých, tak i tento graf č. 4 zaměřený na ročník studia danou skutečnost potvrzuje tím, že největšího počtu 63 respondentů dosáhl 1. ročník. Zde je nutné ještě provést dovysvětlení a to následující. Celkový počet 63 respondentů se skládal z 51 respondentů střední školy zakončené maturitou a z 12 respondentů střední školy zakončené výučním listem. Vzhledem k tomu, jak již bylo výše konstatováno, celkový počet respondentů se střední školou zakončenou výučním listem je v rámci tohoto dotazníkového šetření celkově minimální v počtu 12 respondentů, nebylo v rámci tohoto grafu č. 4 řešeno zobrazování zvlášť za skupinu respondentů střední školy zakončené maturitou a zvlášť za respondenty střední školy zakončené výučním listem. A to i vzhledem ke zjištění, že oněch 12 respondentů střední školy zakončené výučním listem hromadně spadalo do 1. ročníku. Opět bychom se pod tímto grafem měli vrátit i k úvaze, konstatované pod grafem č. 2, proč ve větší míře odpovídali hlavně žáci 1. ročníku. A současně lze také konstatovat, že v drtivé většině odpovídali na dotazníkové šetření žáci v odpovídajícím, očekávaném věku k jednotlivým ročníkům studia. Opět se odkáží na data zjištěná prostřednictvím grafu č. 2 se zaměřením na věk respondentů. Došlo zde ke zjištění, že v celkovém počtu 6 respondentů se jednalo o kategorii více než 19 let. Ve spojitosti s grafem č. 4 pak došlo k dalšímu zjištění a to, že se v jednom případě

jednalo o žáka 1. ročníku a ve zbylých pěti pak o žáky 4. ročníku, společně za střední školu zakončenou maturitní zkouškou. K tomuto nesouladu věku a ročníku studia mohlo dojít například propadnutím, přerušením studia nebo pozdějšímu nástupu ke studiu těchto žáků.

Graf 5: Složení respondentů podle druhu oslovených škol

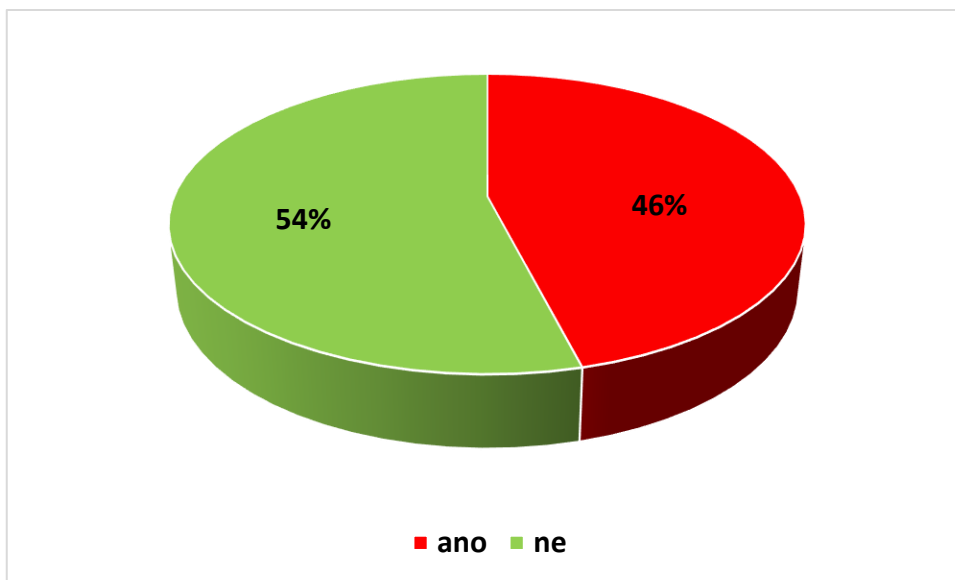
Zdroj: zpracování vlastní

Na začátku v kapitole 7 je uveden jmenný seznam oslovených škol. Pro účely představení respondentů byl z poskytnutých odpovědí vytvořen obecný graf č. 5, kde se pracovalo s tím, zda se jedná o SOŠ, SOU nebo gymnázium. K tomuto kroku autorka práce přistoupila poté, co zjistila, že celkový počet použitelných respondentů pro dotazníkové šetření je 95. Největší počet odpovědí byl ze SOŠ v počtu 52. Druhý nejvyšší počet byl z gymnázií, a to 31. A opravdu mizivá účast byla ze SOU v počtu 12 respondentů.

7.4 Popis, analýza a interpretace dat

Přecházíme k výsledkům dotazníkového šetření, které byly pro lepší přehlednost zpracovány graficky hlavně v podobě prostorových výsečových grafů a sloupcových grafů s daty prezentovanými v procentním vyjádření. Následující čtyři grafy představují výsledky z první sekce dotazníkového šetření zaměřeného na obecné znalosti a zkušenosti respondentů z oblasti FG. Prostřednictvím samostatných grafů jsou představeny výsledky otázek č. 1 až č. 3 a následné otázky č. 5 až č. 7 jsou souhrnně zpracovány do jednoho grafu, pro účely větší výpovědní hodnoty daných otevřených otázek zjišťujících zkušenosti respondentů s vybranými obecnými pojmy z oblasti FG při výuce v určitých předmětech na středních školách. Otázka č. 4 z důvodu své povahy byla zhodnocena pouze slovně.

Graf 6: Vyhodnocení otázky č. 1

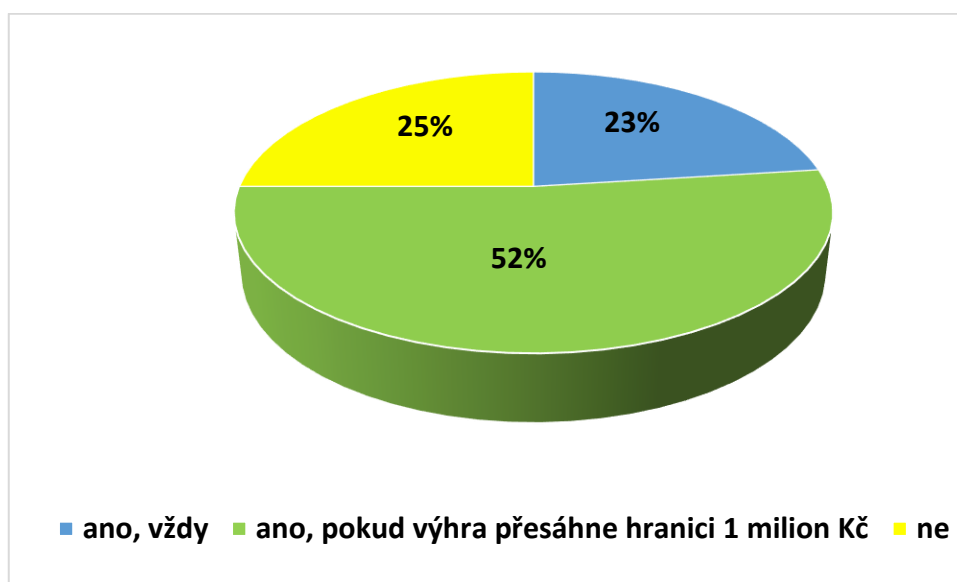

Zdroj: zpracování vlastní

Otázka č. 1 v dotazníkovém šetření zněla: Čtete si obchodní podmínky e-shopu předtím, než uskutečníte nákup vybraného zboží? Zde při volbě odpovědi ano/ne většina v počtu 51 respondentů odpověděla ne a v celkovém počtu 44 respondentů odpovědělo kladně ano. Takže s rozdílem 7 respondentů převážila záporná varianta odpovědi. Lze tedy z toho usuzovat, že je celkem vysoké procento těch, kteří se snaží před uskutečněním nákupu ve vybraném e-shopu, obchodní podmínky pročíst a mají povědomí o tom, jaká práva a povinnosti mají oni v pozici nakupujícího a jaká práva

a povinnosti mohou vyžadovat a očekávat od druhého zúčastněného subjektu v pozici prodávajícího. Dalo by se zde polemizovat i o tom, že ti, co odpověděli, že nechtou před uskutečněním nákupu ve vybraném e-shopu obchodní podmínky, tak činní proto, že opakovaně nakupují u stejných internetových prodejců, a proto nemusí stále dokola číst ty stejné obchodní podmínky, pokud nejsou upozorněni na nějakou zásadní změnu jejich stávajícího znění. Výsledky se tedy dají považovat za přijatelné a lze říci, že minimálně 44 respondentů z celkového počtu 95 se chová při realizaci nákupu přes internet velmi zodpovědně a jsou si vědomi důležitosti dokumentu v podobě obchodních podmínek. Tato otázka byla na začátek zařazena záměrně, aby bystrým respondentům představila jednu z oblastí, které se FG týká, a to, oblast práv spotřebitelů a znalost obchodních podmínek při nákupu zboží a služeb.

Graf 7: Vyhodnocení otázky č. 2

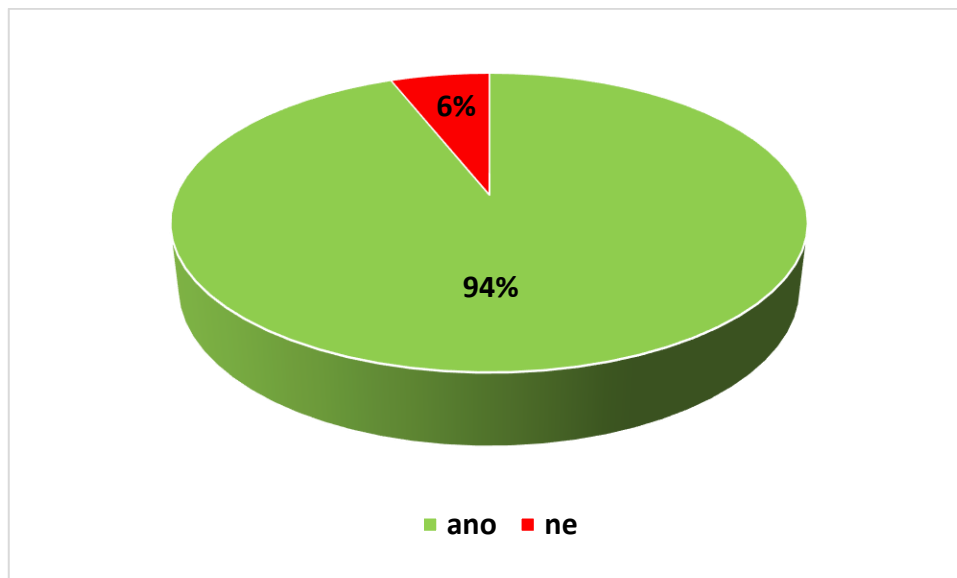
Zdroj: zpracování vlastní

Otázka č. 2 v dotazníkovém šetření zněla: Podléhá podle Vás finanční výhra v loterii a losech zdanění v rámci ČR? Zde při možnosti volby ze tří odpovědí, kdy pouze jedna byla ta správná, nadpoloviční většina respondentů v celkovém počtu 49 odpověděla správně, a to, že finanční výhra v loterii a losech podléhá zdanění v rámci ČR, pokud výhra přesáhne hranici 1 milionu Kč. Toto zdanění je v celkové výši 15 % z dané částky. Nesprávně na tuto otázku odpovědělo 28 % respondentů, tedy 46 respondentů z celkového počtu 95. Lze tedy tvrdit, že většina respondentů odpověděla na tuto otázku správně a mají povědomí o dané problematice. I tato otázka byla zařazena na

začátek dotazníkového šetření záměrně, aby představila jednu z dalších možných oblastí, kterými se FG zabývá, a to daňovou problematikou dané země.

Graf 8: Vyhodnocení otázky č. 3

Zdroj: zpracování vlastní

Otázka č. 3 dotazníkového šetření zněla: Je podle Vás dobré sestavovat si pravidelně osobní rozpočet příjmů a výdajů? Kdy bylo možné volit mezi odpovědi ano/ne a bylo velmi potěšující, že zde většina v počtu 89 respondentů zvolila variantu ano. Pouze 6 respondentů se domnívá, že není dobré sestavovat si pravidelně osobní rozpočet příjmů a výdajů. Toto je opravdu velmi potěšující zjištění, že většina dotázaných žáků, považuje tuto oblast FG za důležitou. I tato otázka byla na začátek dotazníkového šetření zařazena záměrně, aby představila jednu z dalších možných oblastí, kterými se FG zabývá, a to tvorbou a využíváním rozpočtu pro jednotlivce potažmo domácnosti.

Následující otázka č. 4 dotazníkového šetření zněla: Co vše podle Vás patří do oblasti Finanční gramotnosti? Otázka byla koncipována jako otevřená a sloužila jako jedna z vyřazovacích otázek, jak již bylo uvedeno výše v rámci úvodní části kapitoly 7. Z důvodu volných odpovědí zde nebyla zvolena varianta grafického zpracování. Místo toho byla zvolena možnost slovního popisu. Po projití všech možných odpovědí od konečného počtu 95 respondentů bylo zjištěno, že se velmi často objevovala odpověď následujícího typu, a to, že do oblasti FG patří peníze a finanční produkty. Nelze už ale dále hodnotit, co vše tyto dvě slovní spojení v myšlenkách respondentů obsahují,

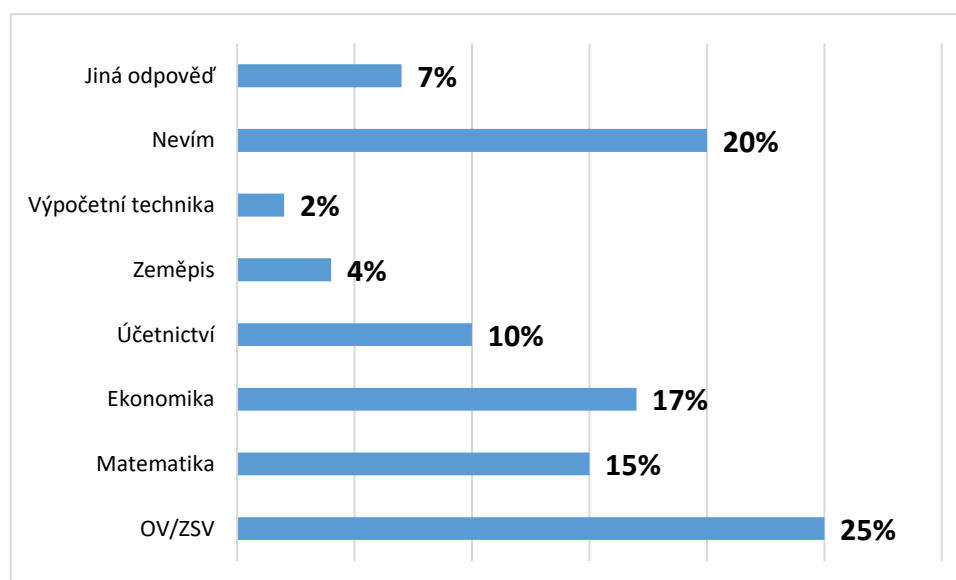
ale patří mezi ty uznatelné. Z některých odpovědí bylo možné usuzovat, že si respondenti uvědomují detailněji, co vše se pod oblastí FG skrývá. Mezi další časté odpovědi patřilo spojení banky, půjčky, úvěry, hypotéky, příjmy a výdaje. Opět to bylo uznatelné. Dále si představíme tři odpovědi, které mne z toho celkového množství nejvíce zaujaly a považuji je za nejucelenější a nejužitečnější.

Odpověď č. 1: Základní poznatky a vědění člověka o příjmech, výdajích, daních, účtech, práva a povinnosti, výhody, nevýhody, banky a jejich možnosti – široký pojem, základ by však člověk měl znát, aby se vyvaroval případným problémům a uměl si poradit. Už od mládí by měli mít mladiství nějaké povědomí o penězích. Tuto odpověď vytvořila 18letá studentka 3. ročníku gymnázia.

Odpověď č. 2: Znalost podmínek na trhu, správného a efektivního nakládání s finančními prostředky, rozpoznání rizika nevýhodné nabídky, rozeznání podvodné nabídky. Tuto odpověď vytvořil 19letý žák 4. ročníku SOŠ.

Odpověď č. 3: Znat hodnotu peněz – nepůjčovat si na dárky před Vánoci, nekupovat zbytečné a drahé věci, které nepotřebujeme jenom proto, abychom ostatním dokázali, že na to máme apod. Naučit se šetřit, nechávat si něco stranou pro strýčka příhodu. Tuto odpověď vytvořil 19letý žák 4. ročníku SOŠ.

Graf 9: Vyhodnocení otázek č. 5 až č. 7

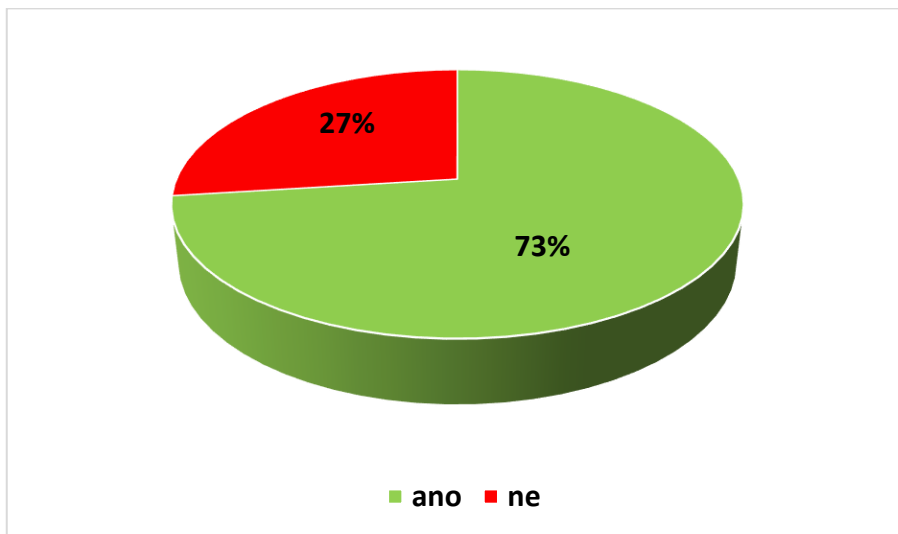

Zdroj: zpracování vlastní

Otázky č. 5 až č. 7 se souhrnně ptaly respondentů na to, v jakých předmětech se setkali s vybranými pojmy z oblasti FG. Následně byly zpracovány hromadně do podoby grafu č. 9, kdy je potřeba prát v potaz, že každý žák v rámci své volné odpovědi uvedl např. až tři názvy předmětů. Z uvedeného lze konstatovat, že nejčastěji se s uvedenými pojmy setkávají studenti v předmětu občanská výchova nebo základy společenských věd. Druhý nejčastěji uváděný předmět byla ekonomika a hned za ní následovala matematika. Překvapivá byla odpověď v podobě předmětu zeměpis, ale je chvála hodné, že daný vyučující je natolik kreativní a schopný, že dokáže témata z FG začlenit i do takového typu výuky. Celkem 20 % žáků uvedlo jako odpověď slovo nevím, z čehož je patrné, že si nedokáží vybavit, zdali se v některém předmětu s danými pojmy setkali. Dalo by se i polemizovat o tom, že pokud byly dané pojmy představovány pouze v rámci doplňkové látky, která se následně nepromítla do testů nebo zkoušení, žáci je hned zapomněli a potažmo i to, v jakém předmětu k jejich představení vůbec došlo. V grafu je také ze 7 % zastoupena jiná odpověď, kdy celkem 24 žáků uvedlo, že se s danými pojmy sice nesešli během žádného předmětu ve škole, ale proaktivně uvedli, že místo toho se s nimi setkali např. během kroužku finanční gramotnost. To uvedlo celkem 19 žáků. Což mě velmi zaujalo a spatřuji v tom jednu z vlastovek a lehké utvrzení v tom, že by samostatný předmět s tématy z oblasti FG měl opravdu své opodstatnění a smysl. Potěšující bylo i pár odpovědí, kdy celkem 3 žáci uvedli, že se s danými pojmy setkali doma, protože s nimi na dané téma mluví rodiče a snaží se jim vše vysvětlit. Jeden žák pak uvedl, že se dívá na videa s danou tematikou a snaží se cestou samostudia vše pochytit. Další dva žáci pak uvedli, že pracují v bance a tam se s danými pojmy setkali a naučili se jim rozumět.

Přecházíme do druhé sekce dotazníkového šetření, kde byly otázky č. 8 až č. 12 zaměřeny na zjišťování zájmu žáků o zavedení samostatného předmětu pro výuku témat z oblasti FG a v jaké podobě by to pro ně mohlo být nejzajímavější. Tato prostřední sekce dotazníkového šetření také poskytla odpovědi na výše stanovené průzkumné otázky. Následující otázky č. 13 až č. 15 byly dále zaměřeny na zjišťování chování žáků k financím a vybraným základním finančním produktům v podobě běžného účtu, debetní platební karty a spořicího účtu.

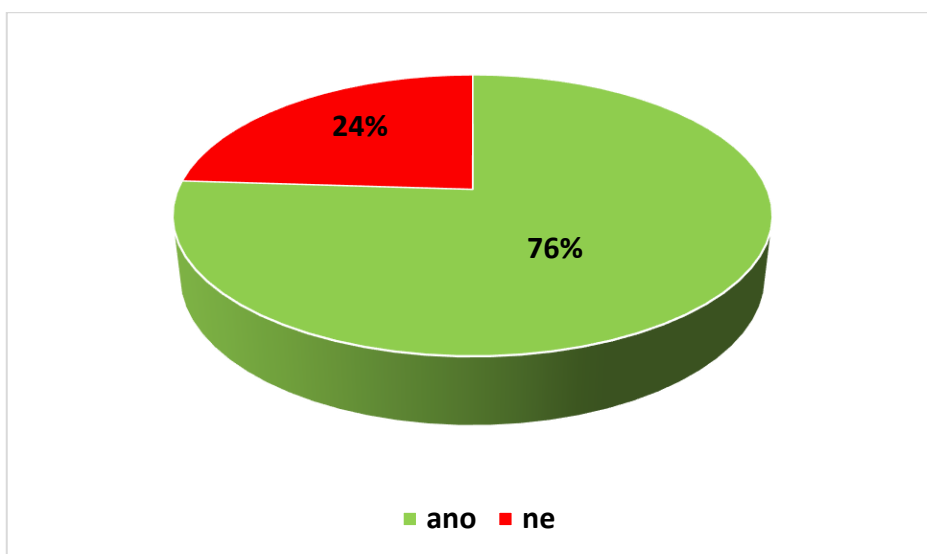
Graf 10: Vyhodnocení otázky č. 8

Zdroj: zpracování vlastní

Otázka č. 8 dotazníkového šetření zněla: Uvítali byste samostatný předmět, který by Vás obecně seznamoval s jednotlivými druhy finančních produktů? Vidíme, že zde drtivá většina v počtu 69 žáků odpověděla kladně a projevila tak svůj zájem. Naopak svůj nezájem projevilo celkem 26 žáků. Na základě tohoto vyhodnocení lze usuzovat, že je zde patrný zájem o vytvoření samostatného předmětu s výukou témat z oblasti FG. Zde se dílčím způsobem potvrzuje stanovená průzkumná otázka P₁ dotazníkového šetření. Pro celkové vyhodnocení budou, ale směrodatné i následující otázky.

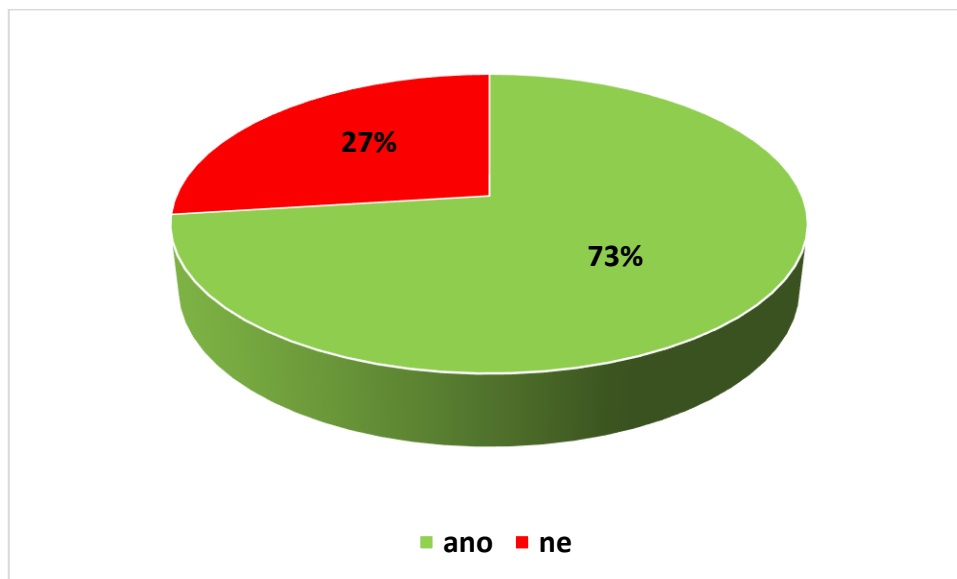
Graf 11: Vyhodnocení otázky č. 9

Zdroj: zpracování vlastní

Otázka č. 9 dotazníkového šetření zněla: Uvítali byste samostatný předmět, kde byste se za pomoci počítačů dlouhodobě věnovali hrám zaměřeným na simulaci reálných životních situací spojených s financemi? Stejně jako u předchozí otázky, i zde převažuje výběr kladné odpovědi, a to celkem u 72 žáků. Pouze 23 žáků zvolilo zápornou odpověď. Vzhledem k povaze otázky je možné konstatovat, že by určitě bylo vhodné při samostatné výuce FG část koncipovat v prostřední odborné počítačové učebny, kde by si žáci prostřednictvím zvolené hry mohli zkusit řešit různé životní situace spojené s financemi. Z tohoto důvodu může být inspirativní i praktická část této práce, konkrétně kapitola 6, kde jsou subjektivně vybrány a představeny nejzajímavější projekty z oblasti FG, které je možné začlenit do tohoto typu výuky FG. Na základě daného vyhodnocení lze usuzovat, že je zde patrný zájem o vytvoření samostatného předmětu s výukou témat z oblasti FG. Zde se tedy dílčím způsobem potvrzuje stanovená průzkumná otázka P₁ dotazníkového šetření. Pro celkové vyhodnocení budou, ale směrodatné i následující otázky.

Graf 12: Vyhodnocení otázky č. 10

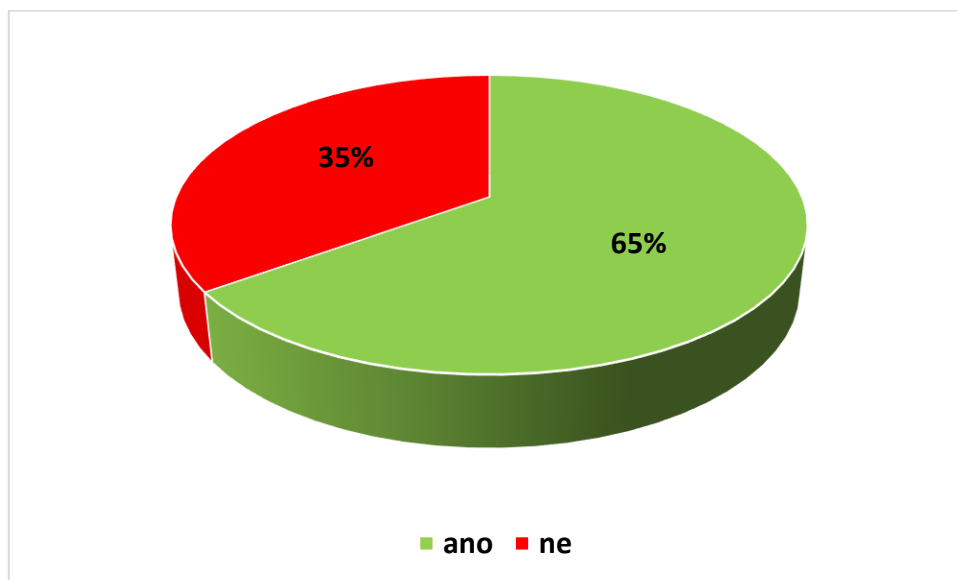

Zdroj: zpracování vlastní

Otázka č. 10 dotazníkového šetření zněla: Uvítali byste samostatný předmět, kde byste se za pomoci počítačů dlouhodobě věnovali hrám zaměřeným na tvorbu osobního rozpočtu nebo rodinného rozpočtu? Opět můžeme pozorovat převahu kladné odezvy nad tou zápornou. Kdy kladně odpovědělo celkem 69 žáků a pouze 26 žáků zvolilo negativní variantu odpovědi. Opět zde můžeme konstatovat následující. Na základě

daného vyhodnocení lze usuzovat, že je zde patrný zájem o vytvoření samostatného předmětu s výukou témat z oblasti FG. Zde se tedy dílčím způsobem potvrzuje stanovená průzkumná otázka P₁ dotazníkového šetření. Pro celkové vyhodnocení budou, ale směrodatné i následující otázky. Stejně jako u otázky č. 9 lze konstatovat, že by určitě bylo vhodné při samostatné výuce FG část koncipovat v prostřední odborné počítačové učebny, kde by si žáci prostřednictvím zvolené hry mohli zkoušet řešit různé životní situace spojené s financemi. Pro oblast tvorby osobního potažmo rodinného rozpočtu je určitě velmi dobře zpracován projekt od ČNB s názvem Zkroťte svůj rozpočet, který je také představen v rámci subjektivně vybraných projektů a organizací v praktické části této práce, konkrétně v kapitole 6.

Graf 13: Vyhodnocení otázky č. 11

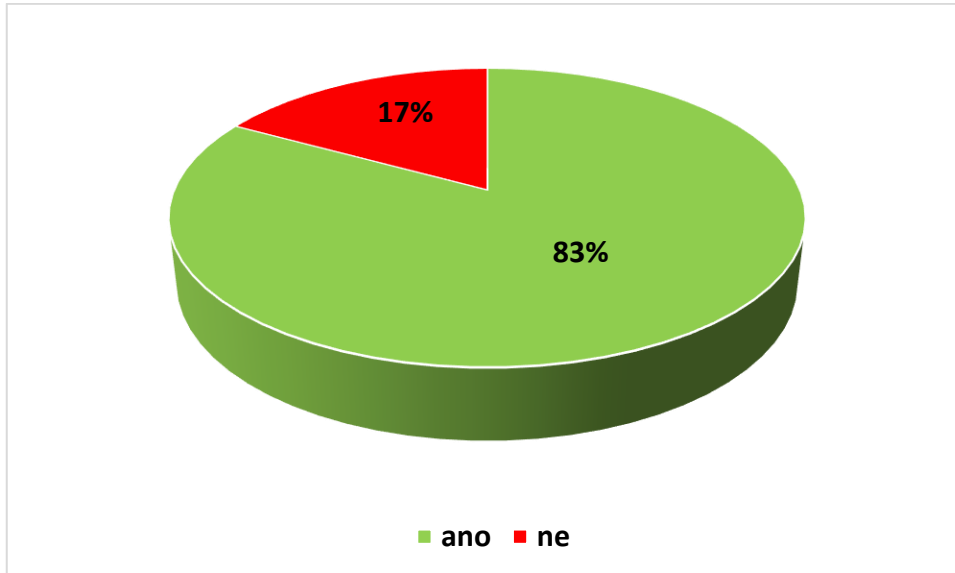

Zdroj: zpracování vlastní

Otázka č. 11 dotazníkového šetření zněla: Uvítali byste samostatný předmět, kde byste se dozvěděli ucelené informace o všech internetových zdrojích týkajících se např. zadluženosti fyzických osob a jak jí zjistit, daní, sociálního a zdravotního pojištění, práv spotřebitele, měnových kurzů atd. Stejně jako u přechozích otázek zjišťujících zájem žáků o témata z oblasti FG, zde převážily kladné odpovědi, a to v celkovém počtu 62 respondentů. Oproti tomu 33 respondentů zvolilo odpověď ne. Na základě daného vyhodnocení lze opět usuzovat, že je zde patrný zájem o vytvoření samostatného předmětu s výukou témat z oblasti FG. Opět se tedy dílčím způsobem potvrzuje stanovená průzkumná otázka P₁ dotazníkového šetření. Pro celkové

vyhodnocení bude ještě směřovat k vyhodnocení následující otázky č. 12 z dotazníkového šetření.

Graf 14: Vyhodnocení otázky č. 12

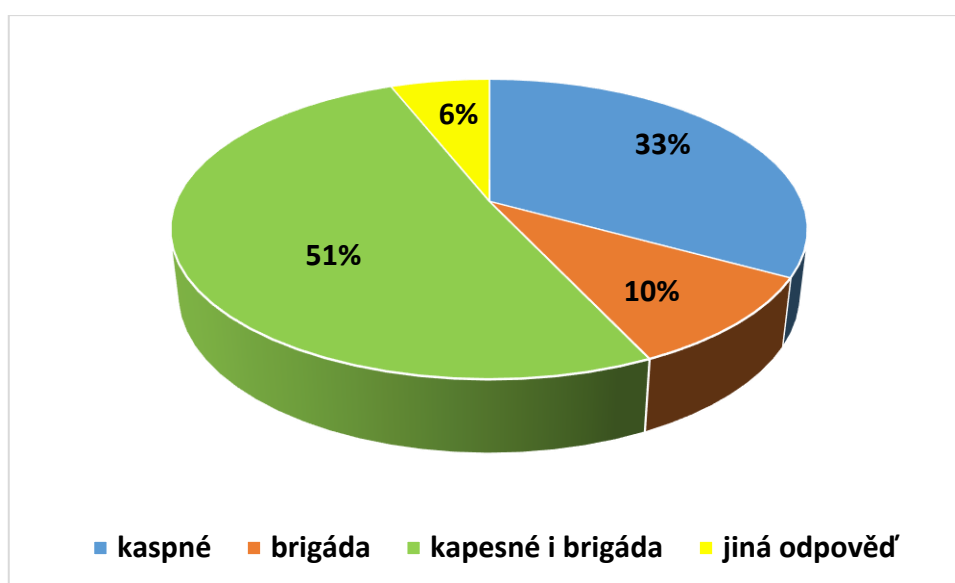
Zdroj: zpracování vlastní

Otázka č. 12 dotazníkového šetření zněla: Považovali byste za přínosné, kdybyste se během svého studia mohli připravit na finanční záležitosti běžného života? Např. jak si sestavovat rozpočet jednotlivce nebo následně pak rodiny, kam se obracet o pomoc a radu v různých životních situacích, jak se lze zabezpečit proti nástrahám běžného života atd. Zde byla opravdu drtivá převaha kladných odpovědí v celkovém počtu 79 respondentů. Pouze 16 respondentů zde zvolilo odpověď ne. Vzhledem k tomu, že otázky č. 8 až č. 12 byly nastaveny jako stěžejní otázky pro potvrzení jedné ze stanovených průzkumných otázek P_1 nebo P_2 , lze v této fázi rozhodnout o tom, která z nich byla potvrzena a která naopak vyvrácena. S přihlédnutím k tomu, že všechny předešlé rozhodné otázky svými výsledky podporovaly průzkumnou otázku P_1 , a tato otázka dokonce ze všech předešlých měla nejvíce pozitivních odpovědí na výše uvedenou otázku zaměřenou na zjištění zájmu žáků o vytvoření samostatného předmětu s tématy z oblasti FG, je možné konstatovat, že potvrzenou průzkumnou otázkou je P_1 a nepotvrzenou naopak P_2 .

Následující tři poslední otázky spolu s podotázkami z druhé sekce dotazníkového šetření byly zaměřeny na zjišťování chování žáků k financím a vybraným základním

finančním produktům v podobě běžného účtu, debetní platební karty a spořicího účtu. Následně také tyto doprovodné otázky, potvrzují potřebu vytvoření samostatného předmětu pro témata z oblasti FG, protože je z nich patrné, že mnozí žáci již během střední školy běžně přichází do styku např. s bankovními společnostmi nebo přemýšlí nad svým zabezpečením po finanční stránce do budoucna a je potřebné a žádoucí, aby se tyto informace dozvěděli, co nejdříve v bezpečném školním prostředí, jehož účelem je poskytovat vzdělání a informace potřebné a přínosné pro následný tzv. dospělý život jednotlivců, kteří poté svým chování tyto školy potažmo po celý život reprezentují.

Graf 15: Vyhodnocení otázky č. 13

Zdroj: zpracování vlastní

Otázka č. 13 dotazníkového šetření zněla: Jaké jsou Vaše zdroje financí pro vlastní potřebu? Z grafického znázornění je patrné, že většina žáků v celkovém počtu 48 zvolila odpověď, že jejich příjmy jsou tvořeny kombinací kapesného a brigády. Druhou nepočtenější odpovědí bylo pouze kapesné, kterou zvolilo celkem 31 žáků. Předposlední volbou byla pouze brigáda. To si zvolilo celkem 10 žáků. Zbýlých 6 žáků pak využilo možnost Jiné, a napsali následující odpovědi, které si zde díky nízkému počtu uvedeme pro zajímavost.

Odpověď č. 1: kapesné, brigáda a investice

Odpověď č. 2: momentálně nemám žádné příjmy

Odpověď č. 3: peníze k narozeninám, svátku, Vánocům, nebo třeba něco prodám (např. účet ve hře, nebo něco, co už nepotřebuji)

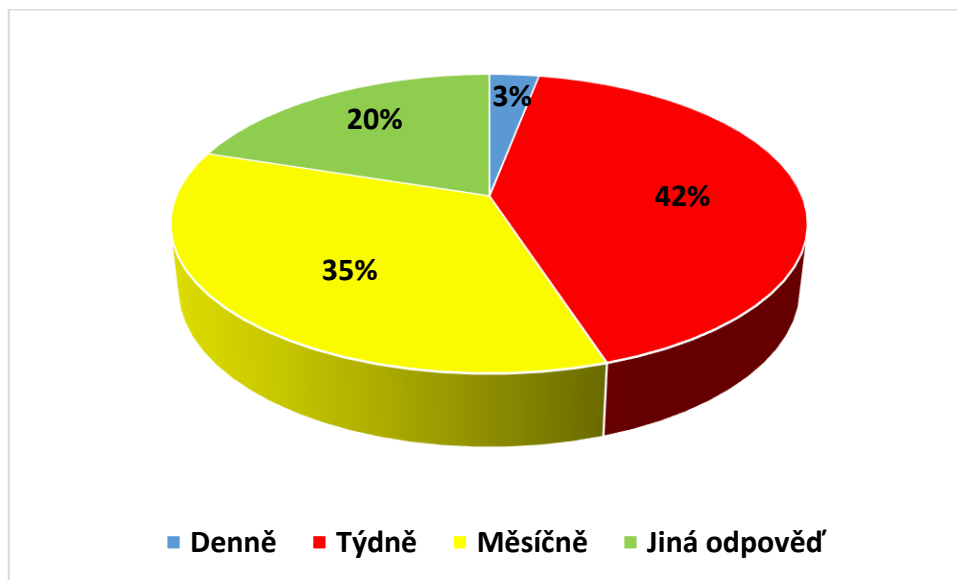
Odpověď č. 4: peníze z esport hraní

Odpověď č. 5: státní podpora

Odpověď č. 6: státní podpora a drobné finanční dary

Celkově z uvedeného vyplývá, že převážná většina žáků se již během studia střední školy aktivně zapojuje do pracovního procesu a snaží si sami vydělávat finanční prostředky pro vlastní potřebu. Z toho důvodu by bylo určitě přínosné, aby měli přehled o jednotlivých druzích pracovních poměrů, jaké přinášejí výhody a nevýhody. Jaké mají mít náležitosti a jaká práva a povinnosti s jejich podpisem pracovní smlouvy přicházejí a je nutné je akceptovat a řídit se jimi. Měli by mít povědomí o tom, co to jsou a k čemu slouží zaměstnanecké odbory atd. Navazujících témat by se našla celá řada a bylo by nejlepší, pokud by se přehledně a jednotně probírala v rámci samostatného předmětu FG nejdéle od 1. ročníku jednotlivých středních škol.

Graf 16: Vyhodnocení podotázek pro finanční příjem – kapesné, časový interval

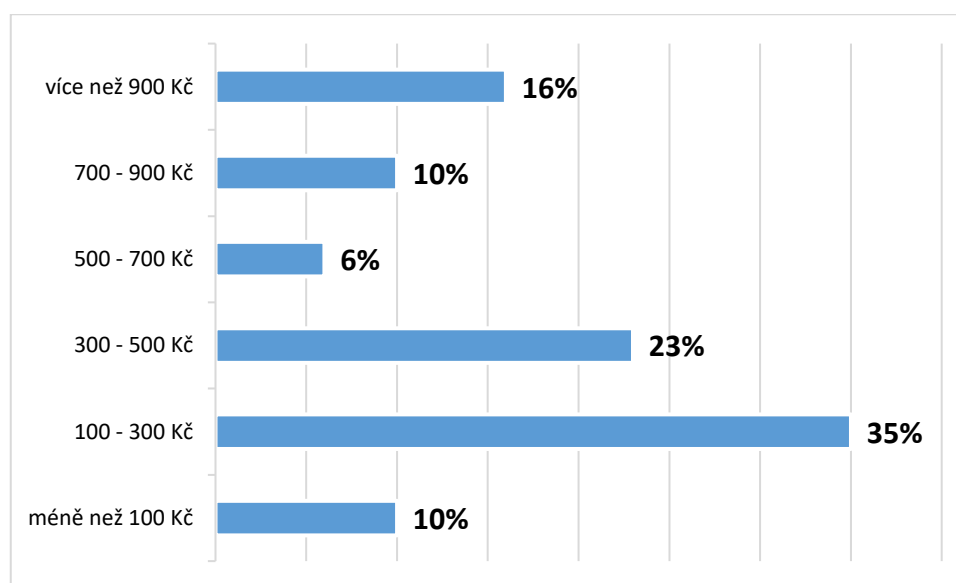

Zdroj: zpracování vlastní

Nejčastějším časovým intervalem, ve kterém žáci dostávají kapesné je dle grafického znázornění týdně. To vybralo 13 žáků z celkového počtu 31. Druhý v pořadí byl časový interval měsíčně, který zvolilo 11 žáků z celkového počtu 31. Pouze jeden žák

zvolil časový interval denně a celkem 6 žáků, pak zvolilo otevřenou odpověď, kde uváděli, že kapesné dostávají podle toho, kdy se zeptají rodičů a sdělí jim, že by nějaké peníze potřebovali a jedna odpověď zněla, že kapesné žák dostává cca 2x až 3x do roka.

Graf 17: Vyhodnocení podotázek pro finanční příjem – kapesné, peněžní interval

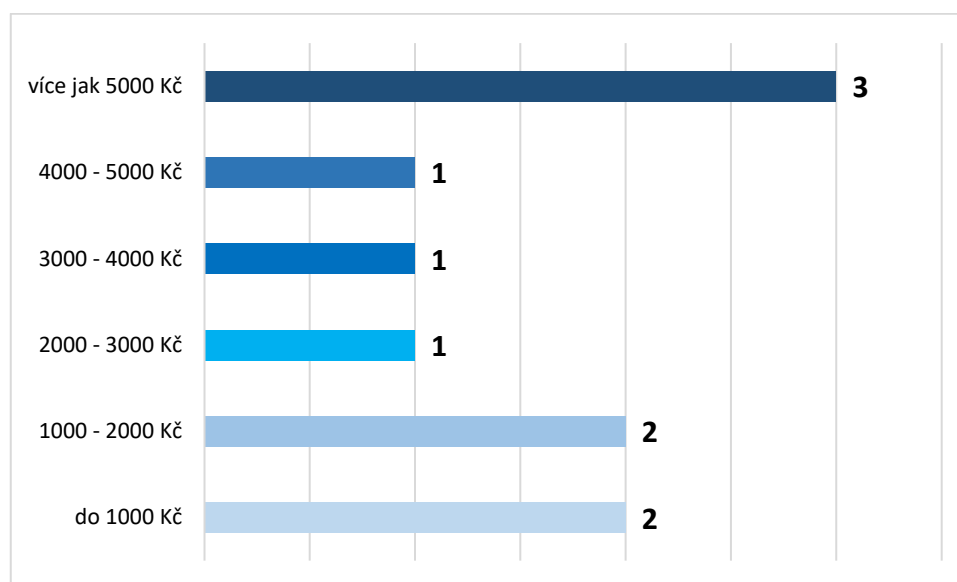
Zdroj: zpracování vlastní

Nejčastějším peněžním intervalem bylo rozpětí 100-300 Kč za měsíc, které zvolilo celkem 11 žáků z celkového počtu 31. Druhou nejčastější volbou pak bylo cenové rozpětí 300-500 Kč za měsíc, které zvolilo celkem 7 žáků. Třetí nejčastější volbou peněžního rozpětí bylo více než 900 Kč, které zvolilo celkem 5 žáků. Shodný počet 3 žáků pak uvedlo peněžní interval 700-900 Kč nebo peněžní interval méně než 100 Kč. Nejméně žáků v celkovém počtu 2 pak vybralo peněžní rozpětí 500-700 Kč.

První možnou odpovědí na hlavní otázku č. 13 bylo kapesné. Z grafu č. 15 víme, že to byla druhá nejčastější odpověď a zvolilo ji celkem 33 % žáků. U této skupiny bylo pomocí tří podotázek zjišťováno, v jakém časovém intervalu, peněžním intervalu, a na co kapesné nejčastěji využívají. Pro účely zpracování prvních dvou podotázek byly vytvořeny grafy č. 16 a č. 17 viz výše. Kde je vidět za jednotlivých 31 žáků, v jakém časovém intervalu kapesné dostávají a jaká je jeho celková měsíční výše prostřednictvím zvoleného intervalu. Poslední podotázka dávala žákům prostor, aby napsali na co nejčastěji získané finanční prostředky používají. Odpovědi si shrneme

pouze písemně. Kdy je potřeba si říci, že někteří z 31 žáků zvolili více než jednu položku, za kterou nejčastěji utrácejí. Někteří vypsalí např. až tři položky. Nejčastěji v počtu 12 se objevovala odpověď, že utrácejí za jídlo. Druhou nejčastější odpovědí v pořadí v počtu 9 bylo, že šetří. Což je potěšující zjištění. Lze z toho usuzovat, že někteří mají potřebu hledět do budoucna a zajišťovat si finanční prostředky na budoucí spotřebu. V pořadí třetí nejčastější odpovědí v počtu 7 bylo oblečení. Ve shodném počtu po 3 následovaly odpovědi na osobní hygienu a na knihy. Ve shodném počtu po 2 pak byly odpovědi na autobus nebo na elektroniku. Ve shodném počtu po 1 pak následovaly poslední lehce originální odpovědi v podobě hry, Netflix nebo černý trh. Až na poslední uvedenou položku černý trh, odpovědi nevybočovaly z očekávaného standardu.

Graf 18: Vyhodnocení podotázek pro finanční příjem – brigáda

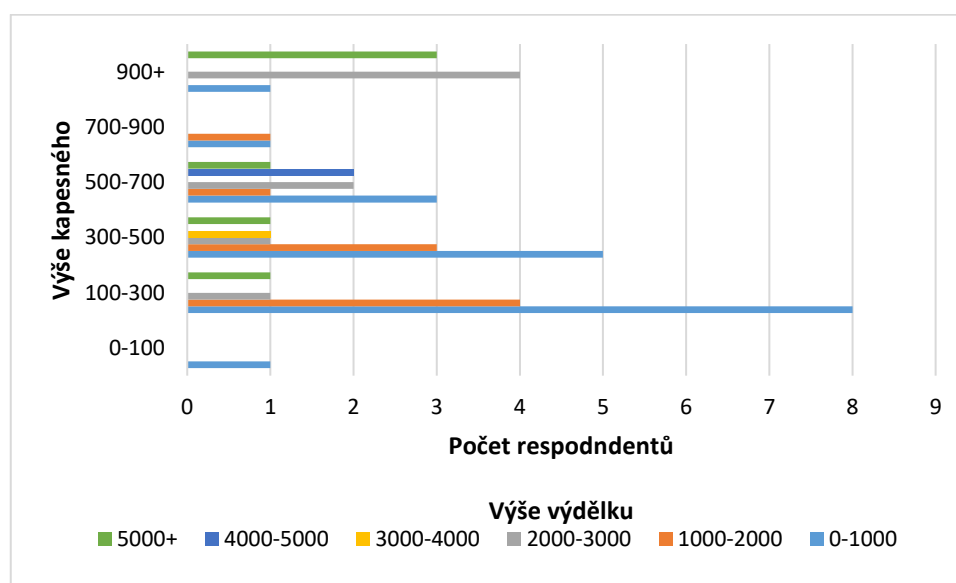

Zdroj: zpracování vlastní

Druhou možnou odpovědí na hlavní otázku č. 13 byla brigáda. Z grafu č. 15 víme, že to byla v pořadí předposlední odpověď a zvolilo ji celkem 10 % žáků. U této skupiny bylo pomocí dvou podotázek zjišťováno, v jakém peněžním intervalu, a na co získané finanční prostředky z brigády nejčastěji využívají. Pro účely zpracování první podotázky byl vytvořen graf č. 18 viz výše. Kde je vidět za jednotlivých 10 žáků, v jaké výši jsou jejich finanční příjmy z brigády na měsíční bázi. Poslední podotázka dávala žákům prostor, aby naspali na co nejčastěji získané finanční prostředky používají. Odpovědi si shrneme pouze písemně. Kdy je potřeba si říci, že někteří z 10

žáků zvolili více než jednu položku, za kterou nejčastěji utrácejí. Někteří vypsalí např. až tři položky. Nejčastější odpovědí v počtu 4 bylo, že šetří. Což je opět pozitivní zjištění jako u předchozí varianty pro kapesné. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že utrácejí za jídlo. A ve shodné počtu po 2 pak následovaly odpovědi, že nejčastěji utrácejí za oblečení nebo sport. Ve shodném počtu po 1 pak následovaly odpovědi na pohonné hmoty, na nájem, na hry nebo třeba na nákup motorky.

Graf 19: Vyhodnocení podotázek pro finanční příjem – kapesné i brigáda

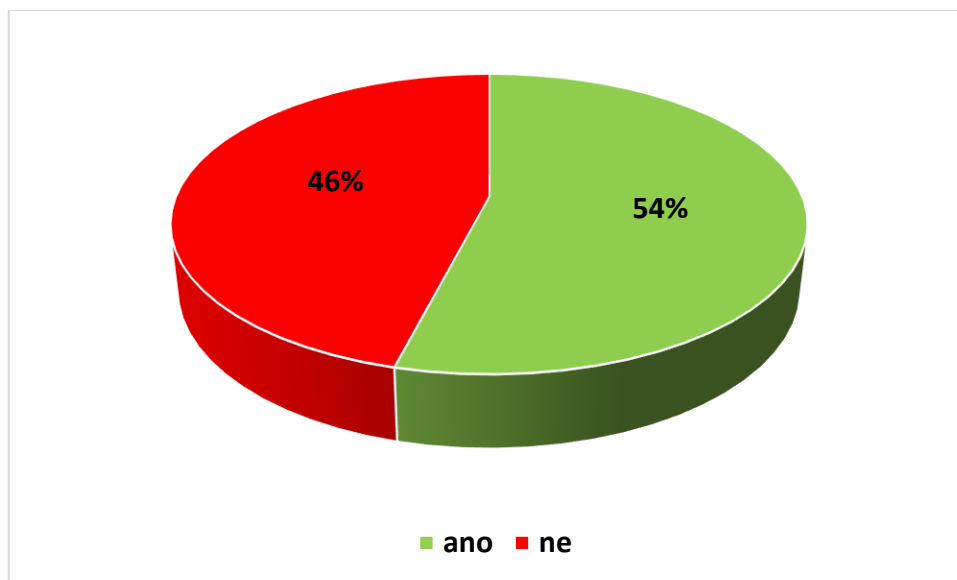

Zdroj: zpracování vlastní

Třetí možnou odpovědí na hlavní otázku č. 13 bylo kapesné i brigáda. Z grafu č. 15 víme, že to byla nejčastější odpověď, kterou zvolilo celkem 51 % žáků. U této nejpočetnější skupiny žáků v celkovém počtu 48 bylo pomocí čtyř podotázek zjišťováno, v jakém časovém intervalu a peněžním intervalu na měsíční bázi dostávají kapesné, v jakém peněžním intervalu na měsíční bázi dostávají finanční prostředky z brigády a závěrečná volná podotázka zjišťovala, na co nejčastěji souhrnné finanční prostředky používají. Prostřednictvím grafu č. 19 je přehledně ukázáno kolik žáků si při určité výši měsíčního kapesného ještě přivydělají měsíčně prostřednictvím brigády. Z tohoto grafického znázornění např. vyplývá, že nejvíce lidí v celkovém počtu 8, kteří mají kapesné v peněžním intervalu 100-300 Kč měsíčně si prostřednictvím brigády za stejný časový úsek přilepšují ještě do 1000 Kč. Celkově pak onen výdělek do 1000 Kč byl nejčastěji zvolenou odpovědí bez ohledu na peněžní interval kapesného, ho totiž uvedlo celkem 19 žáků z celkového počtu 48. Nejčastěji

zvoleným peněžním intervalem pro určení výše měsíčního kapesného, bez ohledu na další faktory bylo rozpětí 100-300 Kč. To uvedlo celkem 14 žáků z celkového počtu 48.

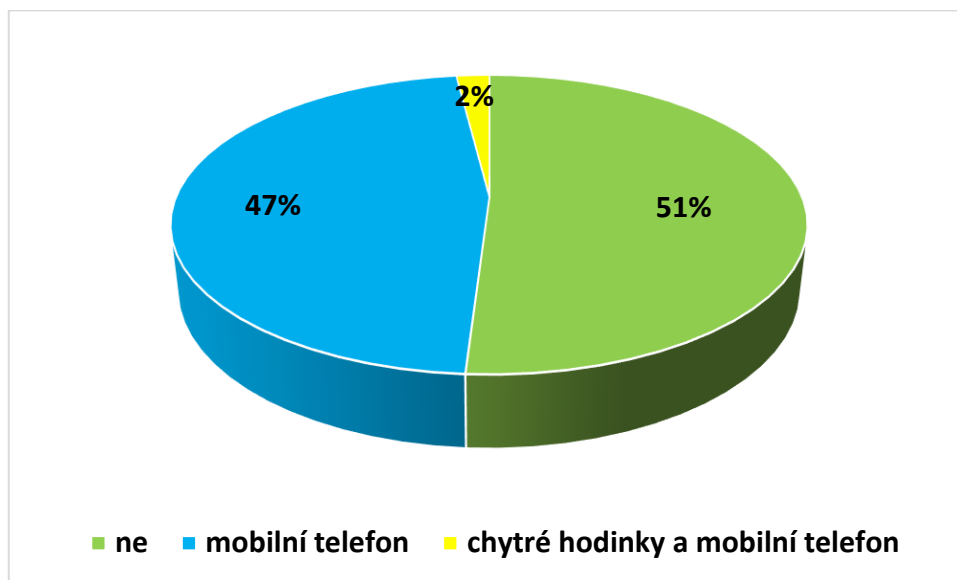
Graf 20: Vyhodnocení otázky č. 14

Zdroj: zpracování vlastní

Otázka č. 14 dotazníkové šetření zněla: Jste vlastníkem běžného bankovního účtu? Z grafického znázornění je patrné, že nadpoloviční většina žáků odpověděla kladně, a to v počtu 51 z celkových 95. Zápornou odpověď zvolilo 44 žáků. Jak již bylo zmíněno výše, je tedy patrné, že se žáci běžně v průběhu střední školy střetávají s bankovními institucemi např. právě za účelem založení základního finančního produktu v podobě běžného účtu. Již zde tedy vyvstává potřeba, aby žáci věděli, že je nutné před uzavřením smlouvy na tento produkt, podrobně pročíst stanovené obchodní podmínky a také příslušný ceník. Opět bychom zde dále našli spoustu dalších spojitostí. U žáků, kteří zvolili kladnou odpověď ano, bylo ještě dále za pomoci dvou podotázek zjišťováno, zda také využívají debetní platební kartu a případně další moderní nástroje bezkontaktního placení, viz níže graf č. 21.

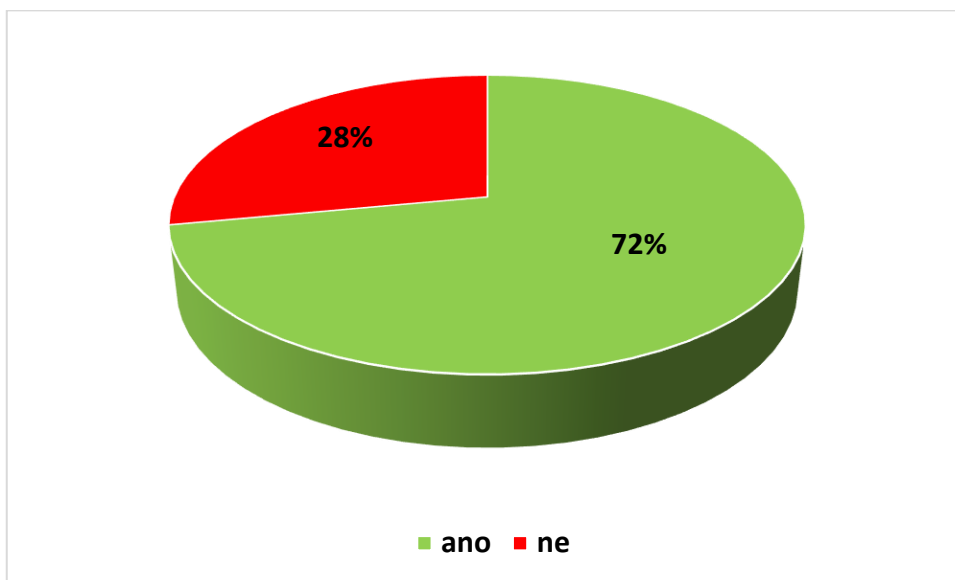
Graf 21: Vyhodnocení podotázek pro způsoby bezkontaktního placení

Zdroj: zpracování vlastní

Z celkového počtu 51 žáků, kteří odpověděli, že jsou vlastníky běžného účtu, pak pouze 45 z nich vlastní k tomuto účtu debetní platební kartu. U těchto 45 žáků bylo dále zkoumáno, zda využívají moderní metody bezkontaktního placení a výsledky jsou v procentuální podobě zobrazeny prostřednictvím grafu č. 21. Kdy lehce nadpoloviční většina žáků uvedla, že žádné moderní bezkontaktní metody placení nevyužívá. To znamená, že 23 žáků z celkového počtu 45, využívají klasickou plastovou debetní platební kartu, která v sobě v současné době případně funkci bezkontaktního placení již také obsahuje. Pokud už tedy nějaké moderní metody bezkontaktního placení využívají je to v drtivé většině prostřednictvím mobilního telefonu. Tuto odpověď uvedlo celkem 21 žáků. Pouze jeden jediný žák pak odpověděl, že využívá bezkontaktní placení přes mobilní telefon i chytré hodinky. Trend placení přes chytré hodinky se u tohoto zkoumaného vzorku respondentů ještě zatím prakticky neprojevil.

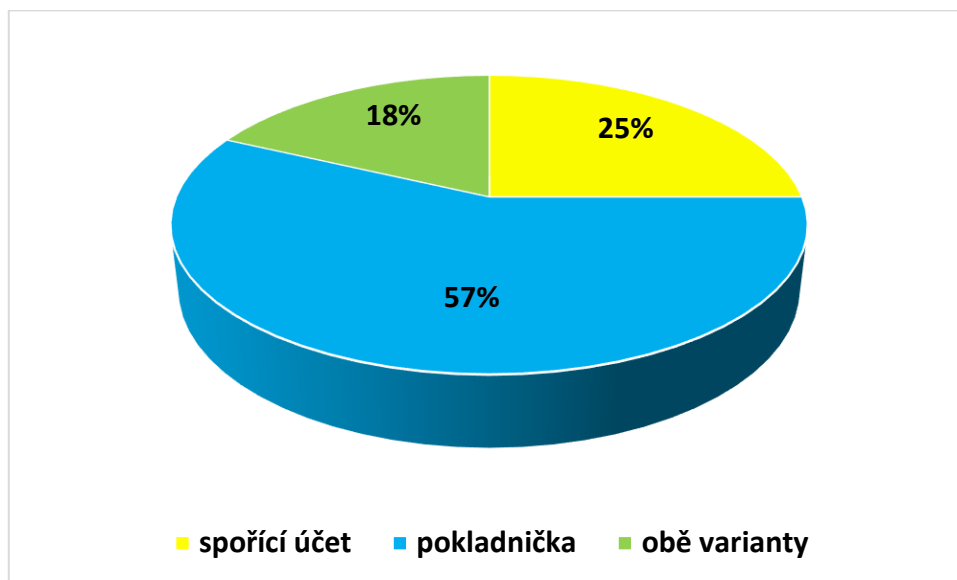
Graf 22: Vyhodnocení otázky č. 15

Zdroj: zpracování vlastní

Otázka č. 15 dotazníkového šetření zněla: Odkládáte si určitou část získaných finančních prostředků tzv. stranou na horší časy? Výsledek této otázky je opravdu velmi potěšující. Naprostá většina dotázaných žáků zde zvolila kladnou odpověď. Z celkových 95 žáků, tak učinilo 68 z nich. Pouze 27 odpovědělo záporně. Pro zajímavost byla následně žákům, kteří zvolili odpověď ano, položena jedna podotázka, kterou bylo zjišťováno, zda tyto finanční prostředky ukládají na spořicí účet nebo jak se, tak říká tzv. do pokladničky. Případně zda kombinují obě tyto možnosti. Výsledek je znázorněn prostřednictvím posledního grafu č. 23.

Graf 23: Vyhodnocení podotázky ukládání peněz

Zdroj: zpracování vlastní

Z grafického znázornění vyplívá, že v nadpoloviční většině se v tomto případě žáci kloní k ukládání peněz tzv. do pokladničky. Danou odpověď zvolilo 39 žáků z celkového počtu 68. Ukládání na spořicí účet uvedlo pouze 17 žáků. A variantu ukládání na spořicí účet i do pokladničky pak vybralo zbývajících 12 žáků. Na základě zjištěného lze konstatovat, že v rámci mnou zkoumaného vzorku finanční produkt v podobě spořicího účtu není příliš vyhledávaným. Opět by mohlo být přínosné, pokud by se žáci během samostatné výuky FG dozvěděli, jaké výhody/nevýhody by pro ně tento produkt mohl mít.

7.5 Shrnutí průzkumného šetření

Prostřednictvím zkoumaného vzorku 95 respondentů v podobě žáků jednotlivých středních škol, došlo k celkovému potvrzení stanovené průzkumné otázky P₁ a nepotvrzení stanovené průzkumné otázky P₂. Za pomoci otázek č. 8 až č. 12 z druhé sekce dotazníkového šetření, došlo k hlavnímu potvrzení stanovené průzkumné otázky P₁, a to, že žáci středních škol vnímají vytvoření samostatného předmětu pro výuku finanční gramotnosti, jako vhodné a přínosné. Pomocí uvedených otázek bylo také zjištěno, že nejzajímavější možná podoba dané výuky by měla být kombinací výuky v klasické třídě a odborné počítačové učebně. Rozhodně by měly být využívány pro výuku FG volně dostupné on-line hry na internetu, které se snaží simulovat různé životní situace spojené s financemi a finančním rozhodování. Proto byly v úvodu praktické části této práce představeny subjektivně vybrané projekty a organizace, které se problematikou vzdělávání v oblasti FG zabývají a dají se využít ve výuce bez zbytečného zatěžování školního rozpočtu dalšími výdaji. Mimo jiné některé z prezentovaných projektů jsou koncipovány jako soutěže jednotlivců nebo týmů za jednotlivé střední školy s možností výhry zajímavých cen jak pro školy, tak pro samotné žáky. Dále pak bylo prostřednictvím otázek č. 13 až č. 15 zjišťováno chování žáků k financím a vybraným základním finančním produktům v podobě běžného účtu, debetní platební karty a spořicího účtu. V součtu výsledky těchto otázek také nepřímo potvrdily potřebu vytvoření samostatného předmětu pro témata z oblasti FG. Jelikož je patrné, že mnozí žáci již během střední školy přicházejí do styku např. s bankovními společnostmi nebo přemýšlejí nad svým zabezpečením po finanční stránce do budoucna. Někteří již řeší nájemní smlouvy, různé druhy kupních smluv atd. Na základě uvedených otázek lze také kladně hodnotit zjištění, že nadpoloviční většina žáků uvedla za zdroje svých finančních prostředků kromě kapesného také brigádu. Získávají tak zkušenosti na trhu práce a lépe si uvědomují hodnotu peněz. V jednom případě byly jako zdroj příjmů uvedeny i investice nebo státní podpora. Při volné otázce, za co nejčastěji své finanční prostředky utrácejí se nejčastěji objevovaly odpovědi typu za jídlo, oblečení nebo, že šetří. Opět se jednalo o velmi pozitivní zjištění, že se mezi třemi nejčastějšími odpověďmi objevilo právě ono šetření si. Tím také zase vzniká prostor pro potřebu vytvoření samostatného předmětu pro výuku FG. A to z důvodu, že následně na otázku, zda si žáci uspořené finanční prostředky ukládají

na spořicí účet nebo tzv. do pokladničky nadpoloviční většina žáků 57 % odpověděla, že ukládají tzv. do pokladničky. Během samostatného předmětu pro výuku FG by mohl být prostor pro debatu a představení si výhod a nevýhod jednotlivých způsobů ukládání naspořených finančních prostředků. V neposlední řadě bych také ráda konstatovala, že mě celkově potěšily všechny odpovědi u otázek volného typu a byla jsem mile překvapena u třech odpovědí na otázku č.4, kde měli žáci napsat, co vše podle nich patří do oblasti FG. Zmíněné tři odpovědi byly doslovně uvedeny v této bakalářské práci, protože představují určitou naději a potvrzují fakt, že někteří žáci sami k problematice FG již přistupují zodpovědněji a vnímají její důležitost pro jejich spokojené životy.

8 Rozhovor s vyučující matematicky zaměřených předmětů na SOŠ

Pro podpoření nebo naopak vyvrácení stanovených průzkumných otázek P_1 a P_2 v průzkumném dotazníkovém šetření s názvem Finanční gramotnost středoškoláků, byla zvolena rozšiřující metoda v podobě rozhovoru (interview) s nejmenovanou vyučující matematicky zaměřených předmětů na SOŠ. Mimo jiné tak byl poskytnut prostor pro vyjádření se k dané zkoumané problematice i zástupcem z řad vyučujících, který může na danou problematiku ze své pozice nahlížet jinak a přispět tak, k ještě komplexnějšímu pochopení širě zkoumané problematiky.

8.1 Definice metody rozhovoru (interview)

„Metoda rozhovoru je založena na přímém dotazování, tedy na verbální komunikaci výzkumného pracovníka s respondentem nebo s více respondenty“ (Švarcová, 2005, s. 28).

Celkové požadavky na efektivitu vztahující se ke zvolené metodě rozhovoru jsou shodné s metodou dotazníku. Za základní požadavek je označována formulace otázek tak, aby ověřovaly stanovené průzkumné otázky průzkumného šetření. Je dobré mít na paměti, že u dané metody nejde jen o pouhé sbírání faktů nebo názorů lidí na určité jevy (Švarcová, 2005, s. 28).

„Samotná příprava rozhovoru by měla obsahovat následující části:

- jasné vymezení problému,
- určení vzorku respondentů,
- volbu typu rozhovoru a stanovení jeho plánu,
- formulaci otázek (okruhů)
- prověření a zpřesnění otázek v předvýzkumu“ (Švarcová, 2005, s. 28).

Obecně je pak také doporučováno začínat rozhovor obecnějšími otázkami, které uvedou respondenta do okruhu problematiky. Pak pozvolna přicházejí otázky specifické a teprve pak následují hlavní otázky, které jsou předmětem průzkumného šetření. Vše se pak zakončuje otázkami osobního rázu, protože se předpokládá, že v této fázi bylo již během rozhovoru dosaženo vybudování vzájemné důvěry a nebude tedy obtížné na tyto otázky odpovědět (Švarcová, 2005, s. 28).

8.1.1 Vymezení problému

V kapitole 7.1 byly stanoveny dvě průzkumné otázky pro dotazníkové šetření a to:

Průzkumná otázka P₁: Vnímají žáci středních škol vytvoření samostatného předmětu pro výuku finanční gramotnosti, jako vhodné a přínosné?

Průzkumná otázka P₂: Vnímají žáci středních škol vytvoření samostatného předmětu pro výuku finanční gramotnosti, jako nevhodné a nepřínosné?

To znamená, že předmětem zájmu zkoumání bylo zjistit, zda by bylo pro žáky přínosné, aby se výuka finanční gramotnosti centralizovala do samostatného předmětu, čímž by se zároveň docílilo ucelenějšího a přehlednějšího vyučování tematické oblasti FG. Následně pak vznikla potřeba zeptat se na stanovenou problematiku u druhé strany ze školního prostředí, a to vyučujících. Vzhledem k jejich současné vytíženosti vlivem pandemické situace COVID – 19, byla pro zjišťování těchto potřebných informací zvolena metoda rozhovoru.

8.1.2 Vzorek respondentů

Jak bylo již několikrát zmíněno výše jedná se o vybraného zástupce z řad vyučujících na střední škole. Konkrétně se jedná o vyučující matematicky zaměřených předmětů na SOŠ. Pro zajištění slíbené anonymity je jedinou specifikací, že jde o ženu, která má ve školství již jedenáctiletou praxi. Během své pedagogické praxe vyučovala následující předměty, a to matematiku, základy přírodních věd – biologie a ekologie, základy přírodních věd – chemie a fyzika, výpočetní techniku nebo třeba statistiku. V současné době vyučuje hlavně matematiku, statistiku a výpočetní techniku. Vzhledem k tomu, že má takto orientované předměty byl rozhovor s ní přínosný právě pro zvolenou problematiku FG, která veškeré své základy má matematicky a logicky zaměřené.

8.1.3 Typ rozhovoru a jeho plán

Pro potřeby této bakalářské práce byl zvolen individuální nestandardizovaný rozhovor, což znamená, že se pracovalo pouze s jednou osobou, pro kterou byly připraveny základní okruhy otázek. Ty pak byly kladeny v libovolně zvoleném pořadí a formulaci tazatelem, podle jeho uvážení a nemusel se tak přidržovat žádného schématu.

8.1.4 Formulace otázek a předvýzkum

V první fázi bylo vytvořeno 16 otázek, které měly sloužit pro zajištění plynulého průběhu celého rozhovoru. Následně byly tyto připravené otázky konzultovány v rámci předvýzkumu se třemi vybranými respondenty. Na základě jejich poznatků došlo k odstranění čtyř otázek, které byly dle jejich názoru nadbytečné a nijak dále nepřispívaly k získání potřebných informací. Dále došlo k přeformulování dalších čtyř otázek, které osloveným respondentům přišli zmatečné a těžko pochopitelné.

Po uzavření předvýzkumu a zapracování získaných poznatků, byly otázky ještě zkontrolovány z pohledu doporučené struktury pořadí otázek při rozhovoru. Kdy je žádoucí, aby se postupovalo od obecnějších otázek, přes specifitější až k těm hlavním a celý rozhovor byl pak zakončen otázkami osobního rázu.

Přehled kladených otázek při rozhovoru:

- 1) Víte, jaká témata z oblasti finanční gramotnosti jsou stanovena v RVP?
- 2) Zařazovala jste do některého ze svých předmětů/nebo zařazujete témata z oblasti finanční gramotnosti?
- 3) Víte o dalších vyučujících, kteří v rámci vaší školy zapojují témata z oblasti finanční gramotnosti do své výuky?
- 4) Scházíte se s uvedenými učiteli a diskutujete o tom, co kdo z vás v rámci Finanční gramotnosti vyučuje ve svých předmětech?
- 5) Jaký je Váš názor na současný průběh výuky témat z oblasti finanční gramotnosti na vaší škole?
- 6) Co by se podle Vás mohlo zlepšit?
- 7) Jak by podle Vás vypadala ideální výuka témat z oblasti finanční gramotnosti?
- 8) Kolik let již působíte jako vyučující?
- 9) Jaké všechny předměty jste za svou praxi již učila?
- 10) Které předměty učíte v současné době?
- 11) Jen pro zajímavost, jaké jsou podle Vás přínosy a nedostatky RVP a ŠVP?
- 12) Účastnila jste se někdy tvorby ŠVP?

12 a) Jak tento proces hodnotíte?

12 b) Bylo to pro Vás přínosné?

Celkový počet připravených hlavních otázek pro rozhovor bylo 12 s tím, že poslední otázka se v případě kladné odpovědi dále větvila na dvě podotázky, pro zjištění více informací.

8.1.5 Průběh rozhovoru

Rozhovor proběhl dne 1.2. 2021 v pondělí prostřednictvím počítačové komunikační platformy Microsoft Teams a vyučující byla upozorněna, že z důvodu následného písemného zpracování celého rozhovoru, bude hovor nahráván. Vytvořený záznam jí pak následně byl poskytnut ke kontrole po obsahové stránce, aby měla případně možnost zpětné sebereflexe. Nyní si projdeme jednotlivé otázky a přepsané odpovědi na ně ze strany vyučující.

1) Víte, jaká témata z oblasti finanční gramotnosti jsou stanovena v RVP?

Při odpovědi na tuto otázku bych se opřela o obecně stanovené standardy finanční gramotnosti, protože si myslím, že právě ty jsou určující pro následnou tvorbu témat z oblasti finanční gramotnosti v RVP. Takže určitě zde bude něco ohledně bezhotovostního placení, ochrany osobních údajů, úročení, zabezpečení na stáří, vzniku a rizika půjček, porovnání finančních produktů nebo třeba témata ohledně zadlužení a předlužení. (pozn. autorky BP: vyučující vyjmenovala správně skoro všechny standardy FG, na doplnění zde ještě uvádím zbývající a to: kritické posouzení nabídky služeb a zboží, sestavení rozpočtu a porovnání majetku a závazků, krátkodobé a dlouhodobé plánování a rizika dosažení cílů a v neposlední řadě také důsledky nesplácení).

2) Zařazovala jste do některého ze svých předmětů/nebo zařazujete témata z oblasti finanční gramotnosti?

Obecně mohu říci, že vzhledem k tomu, že na naší škole máme na základě ŠVP možnost přidat si až 25 % vlastního obsahu do jednotlivých vyučovaných předmětů, tak bych mohla témata z oblasti finanční gramotnosti zařadit prakticky kamkoliv. Za sebe pak říkám, ano, snažím se zařazovat tyto téma z oblasti FG, jak to jen jde, a to do

všech mnou aktuálně vyučovaných předmětů. V rámci matematiky zařazuji specifickou část v době finanční matematiky, při vyučování výpočetní techniky se snažím např. když probíráme vyhledávání a práci na internetu a se zdroji, motivovat žáky, aby během výuky vyhledávali informace např. o průměrné mzdě, výši inflace nebo se společně díváme do katastru nemovitostí, procházíme stránky ČNB, kde se zaměřuji hlavně na oblast, jak vypadají bankovky a jaké mají ochranné prvky. Během výuky statistiky pak opět zabíhám do oblasti finanční matematiky při formulaci cvičných příkladů. Ovšem všechny tyto uvedené aktivity jsou prostě brány jako něco navíc, co se v případě nabrání zpoždění při probíhání hlavní látky v jednotlivých předmětech může vynechat.

3) Víte o dalších vyučujících, kteří v rámci vaší školy zapojují témata z oblasti finanční gramotnosti do své výuky?

Ano, určitě o nich vím, sice je zde nebudu uvádět jmenovitě, ale mohu říct, že jsou to vyučující následujících předmětů: účetnictví, právo, marketing, management. Počítám do toho i vedoucí/ho odborných praxí u ekonomicky zaměřených oborů, kteří se snaží žáky motivovat, aby se během konání svých praxí zaměřovali na určité jevy z oblasti FG, které pak popisují v rámci výstupů pro uznání praxe.

4) Scházíte se s uvedenými učiteli a diskutujete o tom, co kdo z vás v rámci Finanční gramotnosti vyučuje ve svých předmětech?

Ano, snažíme se o to alespoň dvakrát do roka. To s ohledem na to, že se celkově informace z oblasti FG často mění a je potřeba neustále vše aktualizovat, aby žákům nebyly poskytovány zastaralé a zavádějící informace. Takže v rámci zajištění mezipředmětových vztahů jsme ustáli dvě setkání, a to jedno v půlce roku většinou březen nebo duben, kdy si kontrolujeme navzájem, co vše jsme zaktualizovali a následně pak ke konci roku v prosinci, kdy si všichni navzájem řekneme, co za novinky se nejspíš chystá do následujícího roku. Je to ale velmi obtížné a přesto, že se snažíme maximálně na sebe při výuce FG navazovat, není to vůbec jednoduché, a ne vždy se nám to opravdu dobře daří. Nehledě na to, jak už jsem zmiňovala výše, že je stále FG brána spíše z pohledu doplňkového učiva u hlavních předmětů a může tak dojít k jejímu úplnému vynechání v případech, kdy se např. nabere skluz při probírání hlavní látky v daných předmětech.

5) Jaký je Váš názor na současný průběh výuky témat z oblasti finanční gramotnosti na vaší škole?

Obecně musím říci, že v současné době už se o začleňování a výuku témat z oblasti FG snaží prakticky všechny střední a potažmo i základní školy, a to právě s ohledem na RVP, které nám určuje, co vše by měla obsahovat naše ŠVP. Za naši školu si pak dovoluji říci, že se určitě např. snažíme, aby naši žáci měli alespoň základní povědomí o tom, že existují nějaké bankovní a nebankovní sektory a jaká jsou s jednotlivými z nich spojená rizika nebo naopak výhody. Každopádně bych nemohla říct, že jsou naši žáci vybaveni 100 % vědomostmi z této oblasti. Což říkám i vzhledem k tomu, že beru v potaz různý přístup žáků ke vstřebávání informací. Jsou tací, kteří i na základě obecných informací o nějaké problematice sami jdou a proaktivně si vyhledávají další informace a následně se pak vyučujícího doptávají na věci, kterým třeba nerozuměli a potažmo tak obohacují i své spolužáky, kteří si to vyslechnou a samotné by je třeba nenapadlo se na něco takového zeptat. Některým stačí ukázat, kde jsou základní a prověřené zdroje informací, kde vždy získají aktuální a pravdivé poznatky, a daný typ žáků, už s tím pak dokáže operovat po zbytek svého života. Ale pak je prostě také početná skupina žáků, která bere spoustu informací dost povrchně a zaměřují se maximálně na to, co je označeno, jako důležité do testu a víc nemají zájem nějak rozšiřovat své obzory nad rámec povinného minima pro zvládnutí daného předmětu. V neposlední řadě se opět vracím, k již několikrát zmíněnému faktu, že se výuka témat z oblasti FG také dost často bere jen jako doplňková výuka u jednotlivých předmětů a jako taková může být tedy z určitých důvodů i vynechána.

6) Co by se podle Vás mohlo zlepšit?

Vychází mi celkem jednoduchá odpověď na tuto otázku. Mohlo by se zlepšit hledisko času. A to následovně, témata z oblasti FG by mohla být vyčleněna do samostatného předmětu. Za sebe si myslím, že jednou k tomu opravdu dojde. Řekněme, že je to prostě nezastavitelný vývoj ve školství. Je to stejné jako když před x lety nebyl samostatný předmět výpočetní technika a dnes už je naprosto standartní na všech školách, že je to samostatně existující předmět. Stejnou budoucnost podle mě tedy bude mít i finanční gramotnost, protože je to oblast, která směřuje k praktické výuce a určitě bude v blízké budoucnosti brána jako jedno ze základních vzdělání, bez

kterých se žák neobejde stejně tak, jako se neobejde bez předmětů v podobě český jazyk, matematika a další.

7) Jak by podle Vás vypadala ideální výuka témat z oblasti finanční gramotnosti?

Tady si dovolím trochu „zafilozofovat“, protože ideální není nikdy nic. Každému totiž vyhovuje něco jiného, takže v podstatě se vždy zvolí jakási zlatá střední cesta, při které hledáme nějaký postup, tvar, proces, který bude do určité míry vyhovovat většině. Jinak z mého pohledu by bylo třeba zajímavé, pokud by bylo možné vytvořit určité simulace reálných případů ze života, aby to žáky strhlo a při řešení nastavených problémů zakusili i určitou dávku emocí s tím spojených. To by v nich mohlo zanechat nezapomenutelné zážitky, které je pak vždy přinutí se nejdříve zamyslet a pak teprve jednat. Zkoušeli by si zde jaké jsou klady a zápory jejich rozhodnutí a vyučující by pak s nimi mohla/mohl rozebírat, co udělali dobře a co naopak špatně a jaké by to mělo v reálném životě důsledky a dopady. Jednoduše by pro výuku mohla být využita celá řada již existujících volně dostupných online her na toto téma na internetu. Jen v současné době a v současném nastavení výuky to prostě není z časového hlediska možné uskutečnit.

8) Kolik let již působíte jako vyučující?

Nastoupila jsem na tuto profesi již během dokončování magisterského studia a v současné době to bude již 11 let, co vyučuji středoškoláky.

9) Jaké všechny předměty jste za svou praxi již učila?

Matematiku, základy přírodních věd – biologie a ekologie, základy přírodních věd – chemie a fyzika, výpočetní techniku a statistiku.

10) Které předměty učíte v současné době?

Matematiku, výpočetní techniku a statistiku.

11) Jen pro zajímavost, jaké jsou podle Vás přínosy a nedostatky RVP a ŠVP?

Začnu tím, že řeknu následující. RVP jsou dány určité standardy toho, co by měl každý žák na dané střední škole zvládat. ŠVP si pak každá škola může přizpůsobit a poskládat tak, aby jí to vyhovovalo. Je to poměrně složitá záležitost, vše seskupit tak, aby to opravdu sedělo a ladilo. Takže pro každou školu to může být hodně náročný proces.

Na druhou stranu díky RVP a ŠVP máme státní maturity a jsou stanoveny určité standardy toho, co se očekává, že bude každý žák, který získal maturitní zkoušku, znát a umět. Každopádně úskalí spatřuji například v následujícím. V RVP bude např. uvedeno, že žák musí zvládat v rámci předmětu matematika posloupnosti, ale už nikde není uvedeno, jak složité příklady by měl v rámci toho umět. Opět zde tedy vzniká prostor pro rozdílnost ve stejných předmětech mezi jednotlivými školami a ani RVP to nedokáže zcela sjednotit. Celkově tedy ano RVP a ŠVP jsou určitě potřeba, protože obsahují určité standardy, které jsou užitečné, jen nedokážu říci niž bližšího, protože nemám v rámci svojí učitelské praxe srovnání s dobou, kdy se učilo pouze podle osnov.

12) Účastnila jste se někdy tvorby ŠVP?

Ano, účastnila.

12 a) Jak tento proces hodnotíte?

Je to opravdu neskutečně složitý proces, pokud to chcete mít opravdu dobře zpracované. Pokud se spokojíte s pouhým tzv. okopírováním RVP, tak je to naopak dost jednoduché. Ale v tom případě pak celý vytvořený dokument nemá prakticky žádnou vypovídací hodnotu, takže za mě je určitě lepší se přece jenom zamyslet a prostě tomu věnovat celkem hodně času a prokousat se tou tunou neskutečné práce, aby pak na konci vznikl podkladový dokument, který je použitelný, hodnotný a při dalších aktualizacích, také jednodušší na úpravu.

12 b) Bylo to pro Vás přínosné?

Jistě, jednoduše řečeno, mi to přineslo další zkušenosti. Lépe se teď v daném materiálu orientuji a dokážu lépe zhodnotit, co vše se při jeho tvorbě a následné realizaci při vyučování dá nebo nedá dělat. Také jsem ráda, že naše škola v rámci svého ŠVP jde nad rámec RVP a máme tam i věci navíc, protože počítáme s tím, že naši žáci následně půjdou na vysoké školy, takže např. v matematice jsou přidány potřebné věci během 4. ročníku, aby žáci zvládali přijímací zkoušky.

Celý rozhovor byl zakončen poděkováním vyučující za její poskytnutý čas pro uskutečnění tohoto rozhovoru. Znovu bylo zopakováno ujištění, že poskytnuté

informace budou použity pouze pro účely dané bakalářské práce a budou zcela anonymní.

8.2 Shrnutí rozhovoru

Rozvor proběhl plynule a v přátelské atmosféře. Výstupy, které můžeme pozorovat jsou následující. Sama vyučující připouští možnost, že by bylo vhodné přemýšlet o možnosti vyčlenit témata z oblasti finanční gramotnosti do samostatného předmětu. Čímž by byla zajištěna dostatečná časová dotace např. pro hraní her, které se snaží simulovat skutečné situace, řešené během jednotlivých životních fází lidí. Sama poukazuje na fakt, že těchto her je na internetu značné množství a jsou volně dostupné bez zbytečných nákladů zatěžujících školní rozpočet. Jako jedinou překážku pro jejich nevyužívání uvádí právě již zmiňovaný čas a jeho nedostatek při vyučování v ostatních předmětech, kde v současné době témata z oblasti finanční gramotnosti slouží spíše jako výplňové materiály, pokud se stihá probírat hlavní látka. Současně lze konstatovat, že kladný názor na vytvoření samostatného předmětu z oblasti finanční gramotnosti koresponduje i s názorem získaným od žáků středních škol prostřednictvím dotazníkového šetření. Za sebe jsem za takové závěry ráda a shodují se i s mým subjektivním názorem na danou problematiku. Lze tedy celkově obě provedená šetření malého rozsahu pro účely této bakalářské práce zhodnotit jako názorově shodná a kladně se vyjadřující k vizi vytvoření nového samostatného předmětu pro témata z oblasti finanční gramotnosti. Sama vyučující během rozhovoru říká, že předpokládá, že znalosti z této oblasti budou v rámci školství jednou postavena na roveň takovým základním předmětům jako je český jazyk nebo matematika.

ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma Finanční gramotnost středoškoláků se zabývala popisem finanční gramotnosti a zjišťováním, zda by bylo vhodné začlenit výuku finanční gramotnosti jako samostatného předmětu v rámci středních škol. Dále představovala významné subjektivně vybrané projekty a organizace zabývající se osvětou nebo výukou finanční gramotnosti pro střední školy, s kterými by se dobře pracovalo při vyučování.

V práci byly použity následující metody a to, studium vybrané problematiky z dostupných informačních zdrojů a průběžné konzultace s vedoucí práce. Došlo k vymezení terminologie a deskripce teoretických východisek a k vymezení samotného předmětu celé práce.

V praktické části bylo představeno celkem sedm projektů a organizací zabývajících se osvětou nebo výukou finanční gramotnosti na středních školách. Uvedený subjektivní výběr byl realizován na základě zjištěných informací a recenzí prostřednictvím internetových zdrojů a také po konzultaci s vyučující matematicky zaměřených předmětů na střední odborné škole, která se sama velmi proaktivně snaží zařazovat výuku finanční gramotnosti do svých předmětů v podobě matematiky, statistiky a výpočetní techniky.

Následovalo průzkumné šetření prostřednictvím metody dotazníku přes Google formuláře. Dotazník byl následně elektronickou formou rozšířen do 9 vybraných středních škol v rámci ČR. Otázky byly směřovány na zjišťování základních informací z oblasti finanční gramotnosti v podobě nakládání s penězi a používání základních bankovních produktů v podobě běžného účtu, debetní platební karty a spořicího účtu. Bylo zjišťováno, zda si žáci vůbec uvědomují, co to samotný pojem finanční gramotnost znamená a zda si dokáží vybavit, v jakých předmětech se s výukou finanční gramotnosti na svých středních školách již potkali. V neposlední řadě byla zjišťována odpověď na hlavní otázku celé této práce a to, zda by žákům přišlo přínosné, kdyby se finanční gramotnost vyčlenila jako samostatný předmět, kde by se dozvíдали všechny potřebné informace pro jejich následný život, jednoduše a v souvislostech. Potěšujícím zjištěním bylo, že ze strany zkoumaného vzorku žáků na tuto otázku zazněla kladná odpověď a současně bylo i během dotazníkového šetření

zjištěno, že na jednom gymnáziu v současné době zavedli alespoň samostatný kroužek s tematikou z oblasti finanční gramotnosti. I v tom lze spatřovat náznak potřeby, začít se tímto tématem zabývat v rámci samostatného předmětu. Protože jsem chtěla získat názor na danou problematiku i ze strany vyučujících na středních školách obrátila jsem se metodou volného rozhovoru s připravenými otázkami alespoň na jednu vyučující ze střední odborné školy. Z celého rozhovoru následně vyplynulo, že i ona by se klonila k myšlence tvorby samostatného předmětu na téma finanční gramotnosti. Kdy dokonce tuto myšlenku považuje za velmi reálnou a uváděla příklad prostřednictvím předmětu výpočetní technika, který patří mezi mladší zavedené předměty a také vznikl postupem doby následkem přicházející zvýšené potřeby v celé společnosti, danou oblast ovládat jako jednu ze základních dovedností. A vzhledem k dnešní době je patrné, že i znalost z oblasti finanční gramotnosti začíná ve zvýšené míře patřit mezi ony základní dovednosti, kterými by měla člověka do života vybavit hlavně škola prostřednictvím svého bezpečného a zvědavého prostředí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKÉ PUBLIKACE

BRABEC, Jiří a kolektiv. *Finanční gramotnost: srozumitelně a bez překážek*. 3. vyd. Plzeň: ABC Finančního vzdělávání, 2011. 92 s. ISBN 978-80-905057-0-4.

FRYČ, Jindřich, MATUŠKOVÁ, Zuzana, KATZOVÁ, Pavla, KOVÁŘ, Karel, BERAN, Jaromír, VALACHOVÁ, Iveta, SEIFERT, Lukáš, BĚŤÁKOVÁ, Martina, HRDLIČKA, Ferdinand a kolektiv autorů Hlavních směrů vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. *Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+*. 1 vyd. Praha: MŠMT, 2020. 120 s. Brožovaná publikace. ISBN 978-80-87601-46-4.

GAVORA, Petr. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.

HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-549-3.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2. vyd. Praha: Grada, 2016. 254 s. ISBN 978-80-247-5326-3.

MEJSTŘÍK, Michal, PEČENÁ, Magda a TEPLÝ, Petr. *Bankovníctví v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2014. 855 s. ISBN 978-80-246-2870-7.

NACHER, Patrik. *Konec finančních ngramotů v Čechách aneb Staré pravdy nerezaví: příslovími, přirovnáními, pořekadly, rčeními, lidovými moudry a citáty k větší finanční gramotnosti a sebevědomí aneb co nám teta Kateřina neřekla*. 1. vyd. Praha: Plot, 2015. 264 s. ISBN 978-80-7428-268-3.

PECINA, Pavel. *Fenomén odborného technického vzdělávání na středních školách*. svazek 1. Brno: Masarykova univerzita, 2017. 233 s. ISBN 978-80-210-8678-4.

ŠVARCOVÁ, Iva. *Základy pedagogiky pro učitelské studium*. 1. vyd. Praha: VŠCHT, 2005. 291 s. ISBN 80-7080-573-0.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

NÚV. *Střední vzdělávání*. [online]. [cit. 2020-11-27]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/stredni-vzdelavani>

MŠMT. *Vzdělávací soustava*. [online]. [cit. 2020-11-27]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/54480?lang=1>

MFČR. *Vznik PSFV*. [online]. [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/pracovni-skupina-pro-financni-vzdelavani/vznik-psfv>

MFČR. *Členové a jejich role*. [online]. [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/pracovni-skupina-pro-financni-vzdelavani/clenove-a-jejich-role>

MFČR. *Role FSFV a její činnost*. [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/pracovni-skupina-pro-financni-vzdelavani/role-psfv-a-jeji-cinnost>

MFČR. *Strategické dokumenty*. [online]. [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>

MFČR. *Strategické dokumenty – Národní strategie finančního vzdělávání 2.0*. [online]. [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#strategie-2.0>

MFČR. *Strategické dokumenty – Národní strategie finančního vzdělávání*. [online]. [cit. 2020-12-02]. Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#narodni-strategie>

MFČR. *Národní strategie finančního vzdělávání 2010*. [online]. [cit. 2020-12-02]. s. 12. Dostupné z: file:///C:/Users/27386/Downloads/PSFV_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani.pdf

NPI ČR. *Systém kurikulárních dokumentů*. [online]. [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=70545&view=10429&block=5782>
7

MŠMT. *Bílá kniha – Národní program rozvoje vzdělávání v ČR*. [online]. [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelani-v-cr>

MŠMT. *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+*. [online]. [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

NÚV. *Rámcové vzdělávací programy*. [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

EDU.CZ. *Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání (RVP SOV)*. [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-os>

MUNI PED. Finanční gramotnost ve výzkumu a v českých vzdělávacích dokumentech. [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/komensky/clanky/financni-gramotnost-ve-vyzkumu-a-v-ceskych-vzdelavacich-dokumentech>

EDU.CZ. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 63-41-M/01 Ekonomika a podnikání*. [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2020/08/63-41-M01_Ekonomika_a_podnikani_2020_zari_rev.pdf

MFČR. *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*. [online]. [cit. 2020-12-05]. s. 3,4 a 8,9. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/financni-vzdelavani-na-skolach>

NÚV. *Standardy finanční gramotnosti – revidované znění*. [online]. [cit. 2020-12-28]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/standard-fg>

MF. *Finanční rádce – mzdy*. [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: http://www.ministerstvfiananci.cz/detail-clanku/43_mzdy.html

ČSÚ. *Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika*. [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-

ČSSZ. *Placení pojistného – Obecné informace*. [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/platba-pojistneho-obecne-informace>

MZČR. *Veřejné zdravotní pojištění*. [online]. [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/verejne-zdravotni-pojisteni-2/>

MPSV. *Důchodové pojištění*. [online]. [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/duchodove-pojisteni>

Finanční gramotnost 2019. *Soutěž finanční gramotnost – 10. ročník 2020/2021*. [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.cz/>

ČBA. *Finanční vzdělávání – společný projekt finančních asociací*. [online]. [cit. 2021-08-02]. Dostupné z: <https://www.financnivzdelavani.cz/>

ČBA. *Bezpečné banky*. [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://www.bezpecnebanky.cz/>

ČNB. *Finanční a ekonomická gramotnost*. [online]. [cit. 2021-09-02]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/financni-a-ekonomicka-gramotnost/

ČNB. *Chráníme českou korunu*. [online]. [cit. 2021-09-02]. Dostupné z: <https://www.chranimekorunu.cz/>

ČNB. *Peníze na útěku*. [online]. [cit. 2021-09-02]. Dostupné z: <https://www.penizenauteku.cz/>

BC a. s. *ABC finančního vzdělávání*. [online]. [cit. 2021-09-02]. Dostupné z: <http://www.abcfv.cz/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Schéma vzdělávacího systému ČR ve školním/akademickém roce 2020/2021	16
Obrázek 2: Složky finanční gramotnosti	19
Obrázek 3: Role standardů finanční gramotnosti	32
Obrázek 4 – ukázka doprovodných obrázků v naučných textech.....	47

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Standard FG pro SŠ od roku 2007 – Peníze	33
Tabulka 2: Standard FG pro SŠ od roku 2007 – Hospodaření domácností.....	33
Tabulka 3: Standard FG pro SŠ od roku 2007 – Finanční produkty	33
Tabulka 4 – Standard FG pro SŠ od roku 2007 – Práva spotřebitele	34
Tabulka 5 – Standard FG pro SŠ od roku 2017 – Nakupování a placení.....	34
Tabulka 6 – Standard FG pro SŠ od roku 2017 – Hospodaření domácnosti	35
Tabulka 7 – Standard FG pro SŠ od roku 2017 – Přebytek rozpočtu domácnosti	35
Tabulka 8 – Standard FG pro SŠ od roku 2017 – Schodek rozpočtu domácnosti.....	35

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Složení respondentů podle pohlaví.....	58
Graf 2: Složení respondentů podle věku.....	59
Graf 3: Složení respondentů podle druhu studia.....	60
Graf 4: Složení respondentů podle ročníku studia.....	61
Graf 5: Složení respondentů podle druhu oslovených škol	62
Graf 6: Vyhodnocení otázky č. 1	63
Graf 7: Vyhodnocení otázky č. 2	64
Graf 8: Vyhodnocení otázky č. 3	65
Graf 9: Vyhodnocení otázek č. 5 až č. 7	66
Graf 10: Vyhodnocení otázky č. 8	68
Graf 11: Vyhodnocení otázky č. 9	68
Graf 12: Vyhodnocení otázky č. 10	69
Graf 13: Vyhodnocení otázky č. 11	70
Graf 14: Vyhodnocení otázky č. 12	71

Graf 15: Vyhodnocení otázky č. 13	72
Graf 16: Vyhodnocení podotázek pro finanční příjem – kapesné, časový interval ...	73
Graf 17: Vyhodnocení podotázek pro finanční příjem – kapesné, peněžní interval..	74
Graf 18: Vyhodnocení podotázek pro finanční příjem – brigáda	75
Graf 19: Vyhodnocení podotázek pro finanční příjem – kapesné i brigáda	76
Graf 20: Vyhodnocení otázky č. 14	77
Graf 21: Vyhodnocení podotázek pro způsoby bezkontaktního placení	78
Graf 22: Vyhodnocení otázky č. 15	79
Graf 23: Vyhodnocení podotázky ukládání peněz.....	80

SEZNAM ZKRATEK

SOŠ – střední odborná škola

RVP – rámcový vzdělávací program

ŠVP – školní vzdělávací program

ČR – Česká republika

NÚV – Národní ústav pro vzdělávání

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

PSFV – Pracovní skupina pro finanční vzdělávání

MFČR – Ministerstvo financí ČR

ČNB – Česká národní banka

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)

INFE – Mezinárodní síť OECD pro finanční vzdělávání (International Network on Financial Education)

PISA – Program pro mezinárodní hodnocení studentů (Programme for International Student Assessment)

SOV – střední odborné vzdělávání

SBFG – Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách

FG – finanční gramotnost

SŠ – střední škola

MZČR – Ministerstvo zdravotnictví ČR

ČBA – Česká bankovní asociace

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Vzor dotazníku

Příloha 1: Vzor dotazníku

1. 3. 2021

Finanční gramotnost středoškoláků

Finanční gramotnost středoškoláků

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Maximální časová náročnost je cca 7 minut. Své odpovědi můžete zasílat do 28.2. 2021.

Jsem studentkou bakalářského oboru Učitelství odborných předmětů na Institutu vzdělávání a poradenství České zemědělské univerzity v Praze. Dotazníkové šetření je zaměřeno na průzkum zájmu středoškoláků o finanční gramotnost během jejich studia. Postupně projdete tři oblasti otázek. Na začátek jsou připraveny otázky zjišťující Váš názor a zkušenosti s finanční gramotností. Prostřední část je věnována otázkám zaměřeným na Váš vztah k financím a základním finančním produktům v podobě běžného účtu, platební karty a spořicího účtu. Poslední sada otázek zjišťuje všeobecná anonymní data o respondentovi pro účely hromadného zpracování.

Výsledky a vyhodnocení dotazníkového šetření budou použity pouze pro zpracování mé bakalářské práce.

Předem Vám děkuji za Váš čas věnovaný vyplnění dotazníku.

S přáním hezkého dne

Ing. Ivana Studená

e – mail: studena.iva@seznam.cz

*Povinné pole

1. 1) Čtete si obchodní podmínky e-shopu předtím než uskutečníte objednávku vybraného zboží? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

2. 2) Podléhá podle Vás finanční výhra v loterii a losech zdanění v rámci ČR? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano, vždy

Ano, pokud výhra přesáhne hranici 1 milion Kč

Ne

3. 3) Je podle Vás dobré sestavovat si pravidelně osobní rozpočet příjmů a výdajů? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

4. 4) Co vše podle Vás patří do oblasti Finanční gramotnosti? *

---

5. 5) V rámci jakého předmětu jste se setkali s pojmy jako je: běžný účet, spořicí účet, debetní karta, kreditní karta, úvěr, hypotéka, pojištění. *

---

6. 6) V rámci jakého předmětu jste se setkali s pojmy jako je: jednoduché a složené úročení, inflace, DPH, práva spotřebitele, daně, daňové přiznání. *

---

7. 7) V rámci jakého předmětu jste se setkali s pojmy jako je: výnos, likvidita, rozpočet jednotlivce nebo domácnosti, příjmy, výdaje, čistý příjem, hrubý příjem. *

---

8. 8) Uvítali byste samostatný předmět, který by Vás obecně seznamoval s jednotlivými druhy finančních produktů? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

9. 9) Uvítali byste samostatný předmět, kde byste se za pomoci počítačů dlouhodobě věnovali hrám zaměřeným na simulaci reálných životních situací spojených s financemi? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

10. 10) Uvítali byste samostatný předmět, kde byste se za pomoci počítačů dlouhodobě věnovali hrám zaměřeným na tvorbu osobního rozpočtu nebo rodinného rozpočtu? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

11. 11) Uvítali byste samostatný předmět, kde byste se dozvěděli ucelené informace o všech internetových zdrojích týkajících se např. zadluženosti fyzických osob a jak jí zjistit, daní, sociálního a zdravotního pojištění, práv spotřebitele, měnových kurzů, atd. *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

12. 12) Považovali byste za přínosné, kdybyste se během svého studia mohli připravit na finanční záležitosti běžného života? Např. jak si sestavovat rozpočet jednotlivce nebo následně pak rodiny, kam se obracet o pomoc a radu v různých životních situacích, jak se lze zabezpečit proti nástrahám běžného života, atd. *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

13. 13) Jaké jsou Vaše zdroje financí pro vlastní potřebu? *

Označte jen jednu elipsu.

kapesné *Přeskočte na otázku 14*

brigáda *Přeskočte na otázku 17*

kapesné i brigáda *Přeskočte na otázku 19*

Jiné: _____

14. 13a) V jakém časovém intervalu dostáváte kapesné? *

Označte jen jednu elipsu.

Denně

Týdně

Měsíčně

Jiné: _____

15. 13b) Do jakého intervalového rozpětí byste zařadili výši Vašeho kapesného na měsíc: *

Označte jen jednu elipsu.

- méně než 100 Kč
- 100 - 300 Kč
- 300 - 500 Kč
- 500 - 700 Kč
- 700 - 900 Kč
- více než 900 Kč

16. 13c) Na co nejčastěji používáte získané finanční prostředky? *

Přeskočte na otázku 23

17. 13a) Do jakého intervalového rozpětí byste zařadili výši Vašeho výdělku za měsíc: *

Označte jen jednu elipsu.

- do 1 000 Kč
- 1 000 - 2 000 Kč
- 2 000 - 3 000 Kč
- 3 000 - 4 000 Kč
- 4 000 - 5 000 Kč
- více než 5 000 Kč

18. 13b) Na co nejčastěji používáte vydělané finanční prostředky? *

Přeskočte na otázku 23

19. 13a) V jakém časovém intervalu dostáváte kapesné? *

Označte jen jednu elipsu.

- Denně
- Týdně
- Měsíčně
- Jiné: _____

20. 13b) Do jakého intervalového rozpětí byste zařadili výši Vašeho kapesného na měsíc: *

Označte jen jednu elipsu.

- méně než 100 Kč
- 100 - 300 Kč
- 300 - 500 Kč
- 500 - 700 Kč
- 700 - 900 Kč
- více než 900 Kč

21. 13c) Do jakého intervalového rozpětí byste zařadili výši Vašeho výdělku za měsíc: *

Označte jen jednu elipsu.

- do 1 000 Kč
- 1 000 - 2 000 Kč
- 2 000 - 3 000 Kč
- 3 000 - 4 000 Kč
- 4 000 - 5 000 Kč
- více než 5 000 Kč

22. 13d) Na co nejčastěji používáte získané finanční prostředky? *

_____

23. 14) Jste vlastníkem běžného bankovního účtu? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano Přeskočte na otázku 24

Ne Přeskočte na otázku 26

Přeskočte na otázku 26

24. 14a) Využíváte platební debetní kartu k běžnému účtu? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano Přeskočte na otázku 25

Ne Přeskočte na otázku 26

Přeskočte na otázku 26

25. 14b) Využíváte moderní metody placení přes mobilní telefon nebo chytré hodinky? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

Ano, přes mobilní telefon

Ano, přes chytré hodinky

Ne

26. 15) Odkládáte si určitou část získaných finančních prostředků tzv. stranou na horší časy? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano Přeskočte na otázku 27

Ne Přeskočte na otázku 28

Přeskočte na otázku 28

27. 15a) Ukládáte peníze na spořicí účet nebo tzv. do pokladničky? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ukládám na spořicí účet
 Ukládám tzv. do pokladničky
 Využívám obě možnosti

28. 16) Pohlaví: *

Označte jen jednu elipsu.

- Muž
 Žena

29. 17) Váš věk: *

Označte jen jednu elipsu.

- 15 let
 16 let
 17 let
 18 let
 19 let
 více než 19 let

30. 18) Druh studia: *

Označte jen jednu elipsu.

- střední vzdělání s maturitou *Přeskočte na otázku 31*
 střední vzdělání s výučním listem *Přeskočte na otázku 33*

31. 18a) Ročník studia: *

Označte jen jednu elipsu.

1. ročník

2. ročník

3. ročník

4. ročník

32. 18b) Uveďte název Vaší školy a obor studia *

---

33. 18a) Ročník studia: *

Označte jen jednu elipsu.

1. ročník

2. ročník

3. ročník

34. 18b) Uveďte název Vaší školy a obor studia *

Obsah není vytvořen ani schválen Googlem.

Google Formuláře